

BESZÁMOLÓ A CIVIL SZERVEZETEKSEL ÖSSZEFÜGGŐ SZAKMAI KEREKASZTAL MEGBESZÉLÉSRŐL

A Miskolci Törvényszék 2014. november 20-án kerekasztal megbeszélést tartott a civil szervezetekkel összefüggő szakmai kérdésekről. A rendhagyó tanácskozáson részt vettek a Miskolci Törvényszéknek az alapítványok és egyesületek bejegyzési-, változásbejegyzési és közhasznú jogállásának nyilvántartásba vétele iránti nemperes eljárását végző bírósági titkárok, a B.-A.-Z. Megyei Ügyészség érintett ügyészei, képviseltette magát az ügyvédi kar és a Civil Információs Centrum (Nyilas Misi Alapítvány), továbbá jelen volt a Miskolc MJ Város Önkormányzatának civil referense.

A kerekasztal megbeszélést dr. Kiss István a Miskolci Törvényszék Gazdasági Kollégiumának elnöke nyitotta meg. E fórum összehívásának indoka az volt, hogy jelentősen megváltozott a jogszabályi környezet, és a közhasznú jogállás ismételt nyilvántartásba vétele iránti kérelmek miatt valamennyi közhasznú civil szervezet, az alapítványok és egyesületek létesítő okiratát meg kell vizsgálni. A kerekasztal megbeszélés aktualitását az adja, hogy a 2014. május 31-ei dömping lefutásával az új és megváltozott jogszabályok vonatkozásában is kialakult az Ítéletáblákkal és a Kúriával egyeztetett egységes bírói gyakorlat.

Kiss István tájékoztatta a megjelenteket arról is, hogy a Miskolci Törvényszéken kb. 5.000 közhasznú civil szervezet van nyilvántartva, mellyel országosan a 3. legnagyobb megyének számítunk. Ebből kb. 1870 alapítvány és 3440 egyesület. Ezek csak fele nyújtotta be határidőben a közhasznú jogállás fenntartása iránti kérelmét, így a bíróságot terhelő többletfeladat még nem ért véget, mivel ezen szervezetek felé az átvizsgálása még várat magára.

Dr. Kiss István bevezetését követően dr. Kelemen Judit bírósági titkárnak „A civil eljárások úrlapjai” előadását hallhattuk, melyben felhívta a figyelmet arra, hogy bizonyos esetekben – pl. a jogi képviselővel eljáró civil szervezet számára – 2015. január 1-jétől kötelezővé válik az elektronikus eljárás. Ezért is nagy jelentősége van az úrlapok pontos kitöltésének, hiszen az úrlap tartalmazza a civil szervezet bejegyzésére, változásbejegyzésére és közhasznú jogállásának nyilvántartásba vételére vonatkozó határozott kérelmet, mely kötelező a bíróságok számára.

Dr. Kelemen Judit előadásában az úrlapok kitöltésének néhány gyakori hibájára is felhívta a figyelmet. Így pl. az egyesület céljaként önállóan az „egyéb célt” nem lehet megjelölni, mivel nem konkrét célra nem jöhet létre egyesület. Ugyancsak gyakori hiba, hogy az új Ptk hatályba lépésével valamennyi vezető tisztségviselőnek van képviseleti joga, azonban ezek bejegyzésére vonatkozó kérelmet az úrlap már nem tartalmaz. Sokszor előfordul az is, hogy a kérelmező a

változásbejegyzési kérelemnél nem megfelelően használja a kódtárat.

Többször fordult elő probléma a közhasznú jogállás nyilvántartásba vétele és változásbejegyzési kérelem együttes benyújtása esetén. Azon civil szervezetek, akik 2014. május 31. napjáig kérték a közhasznú jogállás nyilvántartásba vételét, azonban alapító okiratuk még nem felelt meg a Civiltv. és a Ectv. rendelkezéseinek, csak ebben a formában terjeszthették elő kérelmüket, mely azért előnyös, mert így lehetősége van a szervezeteknek a hiánypótlásra.

Az elektronikus eljárás bevezetése új kihívásokat állít a jogalkalmazók és a civil szervezetek elé. A kérelmek elektronikus benyújtására ügyfélkapun keresztül ÁNYK-s rendszerben kerül sor. A papír alapú és az elektronikus eljárás egymás mellett párhuzamosan él majd. Az elektronikus eljárás részben választható, részben kötelező lesz a szervezetek számára, azonban amely szervezet az elektronikus eljárást veszi igénybe, utána csak bírói engedéllyel térhet vissza a papír alapú eljáráshoz.

Az elektronikus eljárás megteremti az egyszerűsített nyilvántartásba vételi eljárás lehetőségét is. (22/2012. (II.29) KIM. r.)

Dr. Kelemen Judit előadását dr. Demeter Gabriella bírósági titkárnak „A közhasznúság megállapításának feltételei a 2011. évi CLXXV. törvény alapján” című előadása követte.

Dr. Demeter Gabriella a közhasznú jogállás megszerzésének és megtartásának a feltételeit ismertette. A 2014. május 31-éig kérelmet benyújtó civil szervezetek többségénél nem volt probléma a közhasznú jogállás feltételeinek való megfelelés. (ez nem jelenti azt, hogy meg is szerezték a közhasznú jogállást, mivel lehet, hogy a változásbejegyzési kérelem és formanyomtatvány nem volt alkalmas az elbírálásra). A közhasznú jogállás megszerzéséhez szükséges társadalmi támogatottságot és erőforrást a legtöbb szervezet igazolni tudta, melyet a NAV honlapjáról letölthető PK. 142. nyomtatványon kell bejelenteni. Azonban nem elég a közhasznú jogállás megszerzése, azt meg is kell tartani, így a közhasznú jogállású civil szervezeteknek minden évben letétbe kell helyezni – kettős könyvvitel szabályai szerint elkészített-mérlegüket, és a közhasznúsági mellékletet. Amennyiben a jövőben nem tud megfelelni a szervezet a közhasznúság feltételeinek, 60 napon belül kérnie kell törlését.

Dr. Demeter Gabriella kiemelte, hogy a kialakult bírói gyakorlat megköveteli pl. az összeférhetetlenségi nyilatkozatoknál az Ectv. ide vonatkozó rendelkezésének szó szerinti idézését. Felhívta a figyelmet arra is, hogy a közhasznú jogállás megszerzése nem feltétele annak, hogy a személyi jövedelemadó 1%-ához a szervezetek hozzájussanak, mivel ez a közhasznú tevékenységhez és nem a közhasznú jogálláshoz kötődik. Közhasznú jogállás nélkül is végezhetnek a civil

* ügyvéd

** ügyvéd

szervezetek közhasznú tevékenységeket, melyeket a létesítő okiratban meg kell jelölni.

Dr. Emri Gergely bírósági titkár „Az alapítványokra vonatkozó szabályok változása a 2013. évi V. tv. alapján” című előadásában kiemelte, hogy az új Ptk. a szabályanyagban jelentős változásokat hozott. Így megalkotta a magánalapítvány intézményét, és lehetővé tette, hogy a magánalapítvány alapítója egyben a kuratórium tagja is legyen.

Arra a gyakorlatban előforduló problémára is felhívta a figyelmet, hogy az alapítók – amennyiben eltérően nem rendelkeznek az alapító okirat – jogaik gyakorlása során együttesen járnak el. Így nemcsak az alapító okirat elfogadásakor, hanem pl. a meghatalmazás aláírásakor is. Lehetőség van arra, hogy az alapítók alapítói gyűlést hozzanak létre, ebben az esetben már nem együttesen, hanem testületként járnak el. Az alapítói jogok feletti rendelkezés harmadik lehetősége az alapítói jogok átruházása akár egy alapítóra, akár kívülálló harmadik személyre, vagy a kuratóriumra.

Dr. Emri Gergely ismertette a kuratóriumi tagság megszüntetésének, illetőleg megszűnésének az eseteit, kiemelve, hogy a Ptk. hatályba lépésével megszűnt az alapító azon lehetősége, hogy amennyiben nem elégedett a kuratórium működésével, visszahívja azt. Erre – nem peres eljárásban kizárólag – a visszahívandó kuratóriumi tag hozzájárulásával van lehetősége, így a kuratórium megbízásának időtartamát (határozott vagy határozatlan) körültekintően kell meghatározni.

Az előadás kitért arra is, hogy 2013. március 15.-től lehetőség van arra, hogy az alapítványhoz csatlakozók alapítói jogokat is gyakoroljanak, ehhez azonban szükséges az alapító okirat felhatalmazása.

Ugyancsak változás a korábbi szabályozáshoz képest, hogy a nyílt alapítványnál is az alapítónak nemcsak a működés megkezdéséhez szükséges vagyont kell teljesítenie, hanem a cél eléréséhez elegendő vagyon juttatását is vállalnia kell. Dr. Emri Gergely ismertette az alapítvány vagyona vonatkozásában kialakult gyakorlatot is, mely szerint 100.000,- Ft induló vagyon alatt az alapítvány komolysága erősen megkérdőjelezhető, így ez az összeg azon lélektani határ, mely bejegyzés alapjául szolgálhat.

Az utolsó előadást Dr. Berecz Péter bírósági titkár tartotta „Az egyesületekre vonatkozó szabályok változása a 2013. évi V. tv. alapján” címmel.

Berecz Péter először is az egyesületekre vonatkozó joggyakorlat változékonyságára hívta fel a figyelmet, melyet a fellebbezések folytán alakuló bírói gyakorlat eredményez. E mellett az egyesületek vonatkozásában a Ptk. szabályozása és szóhasználata is számos gondot okoz, mely kérdésekben

törekszik a Törvényszék egységes gyakorlatot kialakítani. Így pl. a Ptk. alapján az egyesület alapító okiratában az alapítókat meg kellene jelölni, és az első vezető tisztségviselőket mely szabályozásnál egy évek óta, de cserélődő tagsággal, tisztségviselőkkel működő egyesületnél nem sok értelme van. Ezért a Kúria álláspontját követve a tagokat és az aktuális tisztségviselőket szükséges feltüntetni az alapító okiratban és nem az alapítókat.

Változtak (egyszerűsödtek) az egyesület megalakításának a szabályai is. Már nem szükséges *alakuló ülést tartani* és kimondani az egyesület megalakítását, elégséges, ha az alapító tagok elfogadják és aláírják az alapító okiratot. Az egyesületnél továbbra sincs meghatározva tőkeminimum, de az alapításkori vagyon szükséges. A szabályozás különbséget tesz az alapításkori vagyoni hozzájárulás teljesítése és az egyesületi tagdíj között. Amennyiben az egyesületi tag nem fizeti be az egyesületi tagdíjat, ez kizárási oknak minősül, azonban a kettős szankció elkerülése miatt, amennyiben a tagot kizárják, tőle már az elmaradt tagdíj nem követelhető.

Berecz Péter az alapító okirat gyakori hibájaként említi, a szavazategyenlőség esetére követendő eljárás rendet. A hatályos szabályozás szerint szavazategyenlőség esetén az egyedüli lehetőség, hogy a javaslatot elvetettnek kell tekinteni.

Jelentősen változott a képviselet és az ügyvezetés szabályozása is. A korábbi szabályozástól eltérően most már valamennyi vezető tisztségviselőt, azaz az elnökség tagjait képviseleti joggal kell felruházni, mely képviseleti jog együttes vagy önálló. Az elnökség tagjain kívül az alapító okirat egyéb tisztségeket is kijelölhet vezető tisztségviselőként. Ugyanakkor a képviseleti jogot tovább delegálni nem lehet, így „az elnök akadályoztatása esetére követendő eljárás” is elhagyandó.

A 2014. május 31-i beadott létesítő okiratok módosítása során probléma volt a megszűnés esetén a fennmaradó vagyonról való rendelkezés szabályozása. A Törvényszék álláspontja, hogy a létesítő okiratban vagy konkrétan meg kell határozni azt, hogy az egyesület mely közhasznú szervezetnek kívánja juttatni a hitelezők kielégítése után fennmaradó vagyont juttatni, vagy mellőzni kell ezt a rendelkezést.

Az előadások után (és alatt) jó hangulatú, kötetlen kerekasztal beszélgetés formájában cserélhettük ki tapasztalatainkat és vetettük fel a problematikus kérdéseket, mely nemcsak a civil szervezetek képviselői számára, de nekünk gyakorló jogászoknak is hasznosnak bizonyultak.

A konferencia -előadások teljes anyagát az elhangzásuk sorrendjében, az alábbi oldalakon leközöljük.

Tisztelt Kolléganők/Kollégák!

Az Ügyvédekről szóló törvény 2015. május 1-jén hatályba lépő módosításának megfelelően az új Letét- és Pénzkezelési Szabályzat megjelent 2014. november 28-án a Hivatalos Értesítő 60. számában. Kamaránk honlapjának belső oldalán is olvasható, a Kamarai hírek menüpontban.

Üdvözlettel:

*Dr. Cserba Lajos
elnök*

A MISKOLCI TÖRVÉNYSZÉKEN NYILVÁNTARTOTT CIVIL SZERVEZETEK SZÁMADATAI ÉS A TÖRVÉNYSZÉK FELADATAI A CIVIL SZERVEZETEKRE VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK KAPCSÁN

A civil szervezetek – a korábbi elnevezéssel élve társadalmi szervezetek – szabályozása az elmúlt 20 évben viszonylag kevés jogszabályon alapult. Az egyesületek életét meghatározták az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvénynek a rendelkezései, míg az alapítványok szabályozása a régi Ptk. keretében került sor. Megváltoztak azonban az irányadó szabályok az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény, valamint civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény hatályba lépésével egyidejűleg. Majd a 2014. március 15. napján hatályba lépett 2013. évi V. törvény (az új Ptk.) további változásokat hozott a civil szervezetek szabályozásában és ennek következtében a civil szervezetek életében is.

A fő változás a közhasznú jogállás átalakítása volt, melyet a 2011. évi CLXXV. törvény 31.-50.§-ai határoznak meg, illetőleg háttéranyagául szolgál maga a Ptk, illetőleg a 2013. évi CLXXVII. törvény (az új Ptké.).

A szabályozási változások tényleges hatását vizsgálva elsősorban az a kérdés merül fel, hány civil szervezetet is érint ez a megyénkben? Az országos nyilvántartás tanúsága szerint a Miskolci Törvényszéken több, mint 8700 civil szervezet nyújtott be bejegyzés iránti kérelmet az elmúlt évtizedek során. Ebből a be nem jegyzett és időközben törölt szervezetek száma cca. 3.200, így a jelenleg – élő, működő – civil szervezetek száma 5.500. Ebből az Országos Bírósági Hivatal kimutatása szerint 2.400 az, amely közhasznú jogállású vagy kiemelten közhasznú jogállású szervezet. Ezzel a számadattal a miskolci törvényszék az országos harmadik helyen áll. Ettől több kiemelten közhasznú vagy közhasznú jogállású szervezet nyilvántartásba vétele csupán a Fővárosi illetve a Budakörnyéki Törvényszéken történt meg.

A megyénkben az így kimutatható civilszervezeti aktivitás ellenére 2014. május 31. napjáig a fenti összmenységhez képest a szervezeteknek kevesebb mint egyharmada nyújtott be kérelmet a közhasznú jogállás fenntartása érdekében. Ebből következően a törvényszéknek a fennmaradó, a kérelem benyújtását elmulasztó civil szervezetek tekintetében el kell járnia, felül kell vizsgálnia annak közhasznú jogállását, és azt 2014. június 1.-jei hatállyal törölnie kell. Ez további változás bejegyzési eljárásokat fog maga után vonni, hiszen a törlés következtében a civilszervezet létesítő okirata már nem felel meg a hatályos jogszabályoknak. A közhasznú jogállás törlésével egyidejűleg ugyanis a létesítő okirat további módosítása válik szükségessé, amelyre a törvényszék felhívja őket.

Ezen túlmenő problémával is számolnia kell a Törvényszék szervezetének. A 2011. évi CLXXV. törvény 27.-31.§-ai alapján megváltoztak a civil szervezetek beszámolási szabályai is, melyet a 2011. évi CLXXXI. törvény 105.§-106.§-ainak megfelelően kellett elvégezni.

2014. második felétől folyamatosan zajlanak a Miskolci Törvényszéken a több mint 5000 civil szervezettel kapcsolatban indult eljárások, így a beszámolók áttekintése, és a korábbiakban már jelzettek szerint a közhasznú minősítések felülvizsgálata érdekében folytatott, és a változásbejegyzési eljárások.

A fentiekben érzékeltetett, elsősorban adminisztratív jellegű problémák jelentős többletfeladatokkal terhelik a civil szervezetek nyilvántartását vezető irodára, a leírókra, és elsősorban a civil szervezetek alap- és változásbejegyzését végző titkárokra nézve is. A megnövekedett ügyteher ellenére a Törvényszék az alap- és változásbejegyzési eljárásokban a törvényben meghatározott határidőt betartja, az abban foglaltaknak megfelelően jár el.

Kitüntető tudományos díjban részesült Bíró György Professor

Dr. Bíró György, a Civilisztikai Tudományok Intézetének igazgatója, a Polgári Jogi Tanszék vezetője, kamaránk jeles ügyvédje „Kitüntető Tudományos Díjban” részesült. Az MTA Miskolci Akadémiai Bizottsága 2014. október 15-i ülésén határozott úgy, hogy Professor Urat eddigi kiemelkedő tudományos eredményeire tekintettel elismerésben részesíti. A díjat Dr. Roósz András akadémikus, az MTA Miskolci Akadémia Bizottságának elnöke adta át a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából, 2014. november 4-én, a MAB székházban.

* Kollégiumvezető bíró, Miskolci Törvényszék

A CIVIL ELJÁRÁSOK ŰRLAPJAIVAL KAPCSOLATOS GYAKORLATI PROBLÉMÁK ÉS A CNYTV. 2015. JANUÁR 1-TŐL HATÁLYOS SZABÁLYAI

A civil szervezetek (egyesületek, alapítványok) bejegyzési, változásbejegyzési, közhasznú jogállás megállapítása iránti és törlése iránti eljárásainál a gyakorlatban sokszor nehézséget okoz még a jogi képviselő által eljáró félnek is a kérelmet képező űrlap helyes és ellentmondásmentes kitöltése. A cikk célja az Országos Bírósági Hivatal honlapján található kitöltési útmutatók egyértelműbbé tétele, valamint a figyelem felhívása a Cnytv. 2015. január hónap 1. napján hatályba lépő új rendelkezéseire, különös tekintettel az elektronikus eljárásra.

I.

A civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény (a továbbiakban: Cnytv.) 6. §-a szerint: a beadványokat egy példányban – ha jogszabály a beadványra űrlapot rendszeresít – űrlapon kell benyújtani. Ez a szakasz fogalmazza meg az úgynevezett „űrlapkényszer” elvét. Amennyiben tehát ilyen formanyomtatvány szolgál az adott kérelem előterjesztésére, úgy az egyenlő is azzal, hiánya tehát minden esetben hiánypótlást von maga után.

Ezeket az Országos Bírósági Hivatal honlapjáról, a bíróság-hu-ról tudja a civil szervezet képviselője letölteni a Nyomtatványok – űrlapok menüpontból, itt szöveges segítség is található a kitöltéshez. Mivel azonban sok helyen ez az útmutató sem egyértelmű, ezért a gyakorlatban hibázásra ad lehetőséget.

Mindenek előtt szükséges azt megjegyezni, hogy fontos, hogy már az űrlapon úgy kell megjelennie a bejegyezni kívánt adatnak, ahogyan azt majd a nyilvántartásban is látni szeretné a civil szervezet. Ügyelni kell tehát a pontos, szabatos, a valósághoz hű kitöltésre és a helyesírásra is.

Az egyesületek nyilvántartásba vétele iránti űrlapján rendszeres és tipikus hiba, hogy az űrlap 21. sorában, mely az egyesület célja szerinti besorolásának megjelölésére szolgál, a 15-ös kódszámot, mely „egyéb”-re utal, önállóan jelöli meg. Ez sosem elég, mindig kell még minimum egy másik kódszám a tevékenység megjelölésére. A kódtár itt rendkívül széles választékot biztosít: kulturális, szociális, sport stb. tevékenység, így egészen biztos, hogy legalább még egy olyan kategóriát meg tud jelölni az egyesület, mely a céljával és tevékenységével összhangban áll.

A másik gyakori hiányosság, mely mindkét civil szervezetre irányadó, hogy – a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (új Ptk.) szabályozásának megfelelően – nem csak egyetlen képviselőt (az egyesület elnökét/a kuratórium elnökét) kell megjelölni a nyilvántartásba vétel iránti űrlapon, hanem valamennyi vezető tisztségviselőt, hiszen az új

Ptk. értelmében valamennyiüknek van képviseleti joga, azaz ipso iure jogosultak a civil szervezetet harmadik személyek, hatóságok felé képviselni, ezért valamennyiüket fel is kell az űrlapon a nevük, címük, képviseleti joguk terjedelme és gyakorlásának módja meghatározásával tüntetni.

Alapítványoknál az űrlap 26., 27. és 28. sorát (a kezelő szerv neve, megnevezése, székhelye/lakóhelye, tagjainak neve és lakóhelye) rendszeresen elfelejti a kérelmező kitölteni, holott ez nyilvántartási adat.

Mindkét civil szervezet vonatkozásában elmondható egyaránt, hogy amennyiben jogi képviselővel jár el, úgy annak aláírásával és pecsétjével el kell látnia az űrlapot. Ezekben az esetekben tehát a nyilvántartó bíróság nem csak a meghatalmazást követeli meg. Ilyenkor természetesen tanúk nevét, lakcímét, aláírását nem kell és szükségtelen is feltüntetni.

Az egyesület változás nyilvántartásba vétele iránti űrlapján, annak 18. és 20. sorokat, melyek a kérelemmel érintett, illetve a bejegyezni kért adatokat jelölik, nagyon sokan elmulasztják kitölteni, valamint sok olyan egyesület van, amely az adatok körét írja ide (pl. új elnök megválasztása), holott erre a 17. sor szolgál. Ezekben tehát konkrétan meg kell jelölni az adatot magát (pl. régi székhely: 3526 Miskolc, Pozsonyi utca 38., új székhely: 3526 Miskolc, Pozsonyi utca 40.)

Általánosságban mindkét civil szervezetre igaz az, hogy elfelejtik kitölteni azt a sort az űrlapon, ami a változó adatot jelöli, és amelyre kódtár is rendelkezésükre áll (pl. létesítő okirat módosításánál a 10-es kódszám), illetve a kérelem célját is elmulasztják általában megadni (1-es kód, ha új adatot adnak meg a meglévő mellé, 2-es kód, ha adatot kérnek törölni és 3-as kód, ha új adatot kérnek bejegyezni és egyben a régijt törölni).

A törlési kérelem űrlapján, egyesületek és alapítványok tekintetében is fontos tisztázni, hogy ennek a nyomtatványnak a becsatolása már csak az utolsó előtti mozzanat lehet az eljárásban, hiszen a törlést magát már csak akkor lehet kérni, amikor az eljárás lefolyt és a civil szervezet törlésének feltételei maradék nélkül fennállnak. Első ízben a civil szervezet legfőbb szervének döntenie kell a végelszámolásról, ki kell jelölnie a végelszámolót, akinek az eljárást le is kell folytatnia. Meg kell tehát előznie egy végelszámolást elrendelő végzésnek, melyet viszont változásbejegyzés iránti űrlappal kell kérnie a civil szervezetnek akkor, ha a fenti döntéseket meghozta.

A közhasznú jogállás nyilvántartásba vétele iránti kérelem űrlapja egységes, egyaránt ugyanaz alkalmazandó egyesületeknél és alapítványoknál is. Az űrlap 19. sorában kell arról nyilatkoznia a civil szervezetnek, hogy a korábbi, azaz az iratoknál már fellelhető létesítő okirat tartalmazza-e az egyesületi jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvényben (a továbbiakban: Ectv.) foglalt rendelkezéseket,

* bírósági titkár, Miskolci Törvényszék Gazdasági Kollégiuma

míg a 20. sorban arról, hogy változásbejegyzés iránti űrlapot nyújt-e be egyidejűleg. Ha a 19. sorba 1-es kód, azaz „igen” kerül, akkor a 20. sorba 2-es kód, azaz „nem” kell, hogy kerüljön, hiszen ilyenkor változásbejegyzést nem kér a civil szervezet.

Ebben az esetben sokszor hiba az, hogy a 19. és 20. sorban is „igen”-t nyilatkoznak a civil szervezetek: tehát tartalmazza a korábbi létesítő okirat az Ectv.-ben foglalt feltételeket, ezzel egyidejűleg változásbejegyzés iránti űrlap is csatolásra kerül, ezt az űrlapot viszont ténylegesen nem csatolják. Így ellentmondó a kérelem, hiszen ha megfelel a létesítő okirat és nincs más változás sem, akkor miért nyújtana be változásbejegyzést a civil szervezet, illetve, ha más okból nyújt be (pl. székhelyváltozás) akkor pedig szintén szükséges a változásbejegyzés iránti űrlap, hiszen azon tudja megjelölni a civil szervezet, hogy mely adat változott, mit kér törölni és mit kér bejegyezni.

Amennyiben azonban a 19. sorban „nem” (2-es kód) szerepel, akkor a 20. sorban „igen” (1-es kód) kell szerepeljen, mert ha nem tartalmazza a korábbi létesítő okirat a szükséges rendelkezéseket, értelemszerűen módosítani kell, ez pedig csak változásbejegyzés útján történhet.

Ezen utóbbi esetben sokszor szintén azt a hibát vétik a civil szervezetek, hogy nem csatolnak változásbejegyzés iránti űrlapot.

A fenti esetekben – az űrlapkényszer elve miatt – kénytelen a bíróság hiánypótlási felhívást kiadni, hogy egyértelmű legyen a kérelem, hiszen a Cnytv. 44. § (9) bekezdése alapján – érdemi – hiánypótlási felhívásnak is csak akkor van helye, ha változásbejegyzéssel együtt érkezik be a kérelem, ráadásul az ügyintézési határidő is más (ekkor 60 nap, amennyiben azonban változásbejegyzés iránti kérelmet nem nyújt be a civil szervezet, úgy a bíróságnak 30 nap áll a rendelkezésére, hogy érdemben vizsgálja a kérelmet és meghozza végzését, hiánypótlásra pedig nem szólíthatja fel a kérelmezőt). Ez természetesen megnöveli az eljárás időtartamát, mert amíg ezen kérdések nem tisztázódnak, addig érdemben a kérelmet/kérelmeket nem tudja a bíróság vizsgálni.

II.

A Cnytv., így maga az eljárás is 2015. január hónap 1. napjától változik. A 6. §-ban továbbra is megfogalmazza az űrlapkényszer elvét, azonban az igazságügyi és közigazgatási tárgyú törvények módosításáról szóló 2012. évi CXVII. törvény révén hatályba lép a 7-14. § is, valamint ezzel kapcsolatosan módosulnak, illetve kiegészülnek bizonyos rendelkezések. A módosítás indoka az elektronikus eljárás bevezetése a civil szervezetek nyilvántartásával kapcsolatos eljárásokban is, a cégeljárás analógiájára.

A beadványokra vonatkozó általános szabályok körében a Cnytv. megfogalmazza, hogy a beadványokat elektronikus úton történő eljárás esetén kizárólag űrlapon lehet a bíróság részére, az OBH útján benyújtani. Elektronikus úton történő eljárás esetén tehát a beadványt elektronikus úton, minősített elektronikus aláírással ellátva, vagy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényben (a továbbiakban: Pp.) meghatározottak szerint, egyéb elektronikus úton kell majd

2015. január 1-től benyújtani a bíróság felé. A beadványokhoz természetesen csatolható lesz majd melléklet is – szintén elektronikus úton.

A Cnytv. azon civil szervezetek körét is felsorolja taxatív, amelyek számára az elektronikus eljárás – már a nyilvántartásba vétel iránti kérelem benyújtásától kezdődően – kötelező és kizárólagos lesz. Ezek a magánnyugdíjpénztár, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, a hitelintézetek önkéntes betétbiztosítási, illetve intézményvédelmi alapja, a köztestület, a kölcsönös biztosító egyesület, a hegyközség, a párt, az országos sportági szakszövetség és a szövetség. A beadvány kizárólag elektronikus úton terjeszthető majd elő akkor is, ha a kérelmező jogi képviselővel jár el vagy az egyszerűsített nyilvántartásba vételi (változásbejegyzési) eljárás lefolytatását kéri. A közhasznú szervezetté minősítés iránti kérelmet is – szervezeti formától függetlenül – kizárólag elektronikus úton lehet majd előterjeszteni. Ahogyan a kérelmek mellékleteit, úgy az éves beszámolót és a közhasznúsági mellékletét is elektronikus úton kell majd megküldenie a bíróság részére a civil szervezetnek. A hatóságok, pénzforgalmi szolgáltatók vagy más szervek által kiadott minősített elektronikus aláírással ellátott elektronikus dokumentum közvetlenül csatolható a kérelemhez.

A jogi képviselő feladata lesz mindezek következtében az általa készített okiratok mellett a kérelem mellékletét képező, nem általa készített okiratok elektronikus okirati formába történő átalakítása és az eredetileg nem elektronikus formában készült okiratok megőrzéséről az ügyvédekről szóló törvényben szabályozott módon gondoskodnia is kell egyidejűleg, azonban az elektronikus útra kötelezett is – akkor is, ha nem jogi képviselővel jár el – és az a kérelmező is, aki számára az elektronikus út nem kötelező, azonban ezt választja, köteles gondoskodni a beadvány mellékleteit képező papír alapú okiratok elektronizálásáról és a papír alapú okiratok megőrzéséről. Előbbiek kötelesek a papír alapú okiratot a bíróság felhívására bemutatni az elektronikus okirattal való egyezés megállapítása érdekében, ha e tekintetben a bíróságnak alapos kétsége merülne fel. Az országos ügyvédi levéltárban elhelyezett okiratok bemutatásáról pedig a Magyar Ügyvédi Kamarának kell majd gondoskodnia. A beadványt és annak elektronikus okirati formába átalakított mellékleteit az informatikai rendszeren keresztül kell majd a nyilvántartó bíróságnak megküldeni.

Fontos, hogy a kérelem benyújtására vonatkozó határidők számítása szempontjából a beadvány informatikai rendszerbe érkezésének időpontja lesz az irányadó, ettől az időponttól számít majd tehát az ügyintézési határidő. A Cnytv. szemléletében az okirat akkor tekintendő majd elektronikus okirati formába átalakítottnak, ha az okirat elektronikus másolatának képe megegyezik a papír alapú okirattal. Ekörben a jogszabály egy vélelmet is felállít, miszerint azt, hogy a beadvány elektronikus benyújtására szolgáló módokat és technikai eszközöket jogszerűen alkalmazzák, vélelmezni kell.

A jogszabály természetesen lehetőséget biztosít azon fél számára is, hogy az elektronikus utat válassza, aki egyébként nem kötelezett erre. Amennyiben tehát ő is ezt az utat választja, úgy az eljárás jogerős befejezéséig a bírósággal a kapcsolatot elektronikus úton kell tartania. A kérelmező utóbb,

a beadvány papír alapú benyújtásával egyidejűleg kérheti ugyan a bíróságtól a papír alapú eljárásra való visszatérés engedélyezését, a kérelemben azonban indokolnia, valószínűsítenie kell, hogy körülményeiben olyan változás következett be, amely miatt az elektronikus úton történő eljárás a továbbiakban számára aránytalan megterhelést jelentene. Amennyiben az eljáró bíróság engedélyezi a visszatérést, úgy erről külön végzést hoznia nem kell majd, a kérelem elutasításáról viszont végzéssel fog határozni, amely ellen fellebbezésnek nem lesz helye, mivel pervezető. Lényeges megkötés, hogy a papír alapú eljárásra való visszatérés iránti kérelem elutasítása esetén azonos okból ismételt visszatérés iránti kérelmet nem lehet benyújtani, az ennek ellenére benyújtott kérelmet a bíróság érdemi vizsgálat nélkül elutasítja majd. Amennyiben a bíróság a visszatérés iránti kérelmet elutasítja, felhívja a kérelmezőt, hogy a papír alapon megküldött beadványt szabályszerűen elektronikus úton nyújtsa be, ha a kérelmező e felhívásnak viszont nem tesz eleget, a bíróság a kérelmet el fogja utasítani. A bíróság a felhívást, a visszatérés elutasítását és a kérelem érdemi elutasítását papír alapon fogja közölni a kérelmezővel.

Abban az esetben viszont, ha az elektronikus útra nem kötelezett kérelmező az eljárás folyamatban léte alatt kíván az elektronikus útra áttérni, beadványát elektronikus úton kell benyújtania, és a továbbiakban a bírósággal a kapcsolatot elektronikus úton kell majd tartania. A papír alapú útra történő visszatérésre vélhetően ebben az esetben nem lesz lehetőség, mivel ennek a feltételeit itt nem szabályozza a törvény.

Az elektronikus úton történő beadás esetén a beadvány benyújtásáról annak benyújtója az informatikai rendszer útján automatikusan visszaigazolást fog kapni, mely egy, a rendszer által generált gépi sablonüzenet formájában fog megjelenni.

A bíróság feladata lesz rögzíteni az informatikai rendszerben a papír alapú űrlap azon adatait, melyek nyilvántartási adatot is képeznek, továbbá magát a papír alapú űrlapot, a csatolt mellékleteket és az elektronikus beadványt és mellékleteit is.

A papír alapú iratok elektronizálására a bíróságnak öt munkanap áll majd rendelkezésére, mely időt az ügyintézési határidő számítása szempontjából figyelmen kívül kell majd hagyni.

A kézbesítés körében szabályozza a Cnytv. 2015. január hónap 1. napjától, hogy az elektronikus útra kötelezett kérelmező és az elektronikus utat választó kérelmező részére is a bíróság az iratokat a Pp.-ben meghatározottak szerint, elektronikus úton fogja kézbesíteni úgy, hogy mindeközben az irat megőrzi majd közokirati minőségét. A bíróság az ügyész részére is elektronikus úton fogja megküldeni az iratokat, az állami adóhatósággal, a Központi Statisztikai Hivatallal, más hatósággal és a cégbírósággal a kapcsolatot pedig az informatikai rendszer alkalmazásával szintén elektronikus úton tartja majd.

Lényeges új szabály lesz a szünetelés körében a január 1. napjától hatályos új ok, mely szerint az eljárás szünetelni fog, ha az elektronikus útra kötelezett vagy elektronikus utat választó kérelmező nem biztosítja azt, hogy részére (vagy a képviselő, illetve a kézbesítési megbízott részére) a hivatalos iratok elektronikus úton kézbesíthetőek legyenek.

Természetesen a kérelem elutasítási okai között is szerepelni fog az elektronikus út, mivel a Cnytv. 29. § (1) bekezdésének c) pontja szerint a bíróság a nyilvántartásba vételi kérel-

met hivatalból végzéssel elutasítja majd, ha a jogi képviselővel rendelkező kérelmező vagy az elektronikus eljárásra kötelezett kérelmező kérelmét nem elektronikus úton terjeszteti elő.

A jogorvoslatok, illetve a fellebbeviteli eljárás tekintetében szintén alkalmazandó lesz az elektronikus eljárás: a nem az ügy érdemében hozott fellebbezhető végzések elleni fellebbezést és az ahhoz csatolt mellékleteket az elektronikus útra kötelezett és az elektronikus utat választó kérelmezőnek elektronikus úton kell majd a bíróság részére megküldenie. Az első fokon eljáró bíróság az iratokat az informatikai rendszeren keresztül, közvetlenül fogja felterjesztetni a másodfokú bíróság részére, amely pedig az ügy iratait és a másodfokú határozatot az informatikai rendszeren keresztül küldi meg az elsőfokú bíróságnak. A másodfokú bíróság határozatának papír alapú kiadmányát is megküldi majd az első fokon eljáró bíróság részére, ha a kérelmező az első fokon eljáró bírósághoz beadványát papír alapon nyújtotta be. Az ügyészre is kiterjed majd az elektronikus eljárás hatálya: a fellebbezést elektronikus úton fogja megküldeni a bíróság részére. A másodfokú bíróságnak a fellebbezésről a felterjesztéstől számított hatvan napon belül kell döntenie. Ha pedig a bíróság döntési kötelezettségének határidőn belül nem tesz eleget, a bíróság elnöke felhívja a bírói tanács elnökét, hogy soron kívül, nyolc napon belül tegye meg a szükséges intézkedéseket a fellebbezés elbírálása érdekében. A bíró a kérelem elbírálását követően a bíróság elnökének köteles lesz beszámolni arról, hogy mi volt az indoka annak, hogy döntési kötelezettségének határidőn belül nem tett eleget.

Lényeges, és az eljárást nagyban megkönnyítő és meggyorsító új rendelkezés lesz 2015. január hónap 1. napjától az egyszerűsített nyilvántartásba vételi, illetve változásbejegyzési eljárás. Ennek szabályait a 34. §-ban fogjuk találni, mely szerint: ha az egyesület vagy az alapítvány nyilvántartásba vétele iránti kérelemhez, avagy a változásbejegyzési kérelemhez a civil szervezetek bírósági eljárásokban alkalmazandó űrlapjairól szóló 11/2012. (II. 29.) KIM rendeletben meghatározott mintaokirat alapján készült létesítő okiratot csatolnak, a nyilvántartásba vételi kérelemhez csatolt nyomtatványon ezt a körülményt fel kell majd tüntetni, és kizárólag a mintaokirat szerinti mellékleteket lehet majd csatolni. Fontos, hogy ha a mintaokirat kiegészítésére vagy bármely rendelkezésének elhagyására kerül sor – ideértve azt az esetet is, ha elhagyásra kerül a mintaokirat jellegre történő utalás – a bíróság a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül el fogja utasítani. A nyilvántartásba vételi kérelem elbírálásáról a bíróságnak a kérelem érkezését követő tizenöt napon belül kell határoznia akként, hogy e határidőn belül már intézkednie kell a végzése kérelmező és ügyész részére történő kézbesítése iránt is. Gondosan kell eljárni majd az ilyen kérelmek benyújtása körében a félnek az illetékesség és a hibátlan, hiánytalan kitöltés vonatkozásában, mivel sem áttételnek, sem pedig hiánypótlási felhívás kibocsátásnak nem lesz helye, ehelyett a bíróság a kérelmet el fogja utasítani.

A 11/2012. (II. 29.) KIM rendelet tartalmazza egyébként azokat az adatokat is, amiket az elektronikus űrlapon a kérelemhez a bíróság kérni fog.

A gyakorlatban mindez – az elektronikus eljárás – ügyfélkapun keresztül lesz majd elérhető, itt kell tehát okmány-

irodai megerősítéssel regisztrálni, és egy ugyanolyan ÁNYK (általános nyomtatványkitöltő, amelyet pl. az önadózónak is használnia kell az adóbevallásához) program segítségével lehet majd a kérelmeket kitölteni és elküldeni az illetékes bíróság részére. Az ügyfélkaput legkönnyebben a <https://ugyfekapu.magyarorszag.hu> portálon tudja majd a kérelmező elérni. Ugyanúgy, mint a papír alapú űrlapoknál, fontos lesz itt is a pontos kitöltés, mert addig a program nem fogja továbbengedni a következő kitöltendő oldalra a felhasználót, amíg az űrlapon akár csak egy hiba, vagy hiányosság van.

Demeter Gabriella*

KÖZHASZNÚSÁG MEGÁLLAPÍTÁSÁNAK FELTÉTELE A 2011. ÉVI CLXXV. TÖRVÉNY (ECTV.) ALAPJÁN

Az országgyűlés 2011-ben fogadta el az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvényt (röviden Ectv.), amelynek rendelkezései 2012. január hó 01. napjától léptek hatályba. A korábbi a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVII. törvény 2011. december hó 31-ig volt hatályban.

I. Az Ectv. újításai

A leglényegesebb a korábbi és az új törvényi szabályozás közt az, hogy a korábban hatályban lévő, és a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVII. törvény a közhasznúságnak két formáját ismerte el, mégpedig a közhasznú szervezetet, illetve a kiemelkedően közhasznú szervezetet. Ezt a két fokozatot az új törvény (Ectv.) teljes mértékben egyfokozatúvá tette.

Ezen túl fontos újításai még az új törvénynek:

a.) Civil Információs Centrumok: melyeket a miniszter működtet a civil szervezetek működésének szakmai támogatása, fenntarthatóságuk erősítése, továbbá az államháztartás alrendszeréből nyújtott támogatások szabályszerű felhasználásának elősegítése érdekében,

b.) Nemzeti Együttműködési Alap „a civil önszerveződések működését és szakmai tevékenységét, nemzeti összetartozásuk erősítését és a közjó kiterjedésében vállalt szerepük segítségét támogató finanszírozási forma. Az Alap forrását a központi költségvetésről szóló törvény a miniszter által vezetett minisztérium fejezeti kezelésű előirányzatoként tartalmazza. „ (Ectv. 55. §)

c.) a Civil Információs Portál, ami országosan egységes, mindenki számára ingyenesen hozzáférhető, elektronikus közhiteles nyilvántartást tartalmaz a civil szervezetekről. Ez a www.civil.info.hu oldalon található meg.

II. Miért érdemes közhasznúnak lenni és miért nem?

Azt, hogy miért érdemes közhasznúnak lenni, és miért éri meg, erre rendkívül nehéz választ találni. Ezt minden szervezet eltérően értelmezi. Vannak olyan szervezetek, akik a köz-

összességében tehát fontos kiemelni, hogy a jelenleg használt űrlapok is hatályban maradnak, azok az OBH honlapjáról továbbra is letölthetőek lesznek, hiszen nem általánosságban fogja bevezetni a Cnytv. az elektronikus eljárást. A jogi képviselő sem lesz kötelező egyben azon felek számára, akiket egyébként a jogszabály elektronikus eljárásra szorít, mivel ügyfélkapun keresztül természetesen az egyesület és az alapítvány, illetve képviselőjükben egy természetes személy tud regisztrálni és ezáltal a kérelmeket benyújtani.

hasznúsági előnyök kihasználásáért válnak közhasznúvá, és vannak olyanok is, amelyek esetében a közhasznúság adott, hiszen nagyrészt ilyen tevékenységet végeznek.

A legkézenfekvőbb válasz erre, hogy mindegyik civil szervezet maga döntse el ezt, vagyis mérlegelje az előnyöket és a hátrányokat.

Előnye lehet a közhasznú jogállás megszerzésének illetve megtartásának az, hogy például a közszolgáltatási szerződést csak közhasznú szervezet kötheti meg, vagy a pályázatokon való részvételt a pályázati kiírás kifejezetten közhasznú jogállású szervezet számára teszi csak lehetővé.

Hátránya viszont az, hogy megnöveli az adminisztratív terheket.

Minden szervezetnek magának kell mérlegelnie a közhasznú jogállás megszerzésének, illetőleg megtartásának előnyeit és hátrányait.

III. Közhasznú jogállásúvá minősítés rendszere, illetőleg ezen jogállás megszerzésének feltételei

Az alapítványok és az egyesületek tekintetében nincsen különbség a közhasznú jogállás megállapítása szempontjából.

Az Ectv. 32.§ (1) bekezdése határozza meg a közhasznú jogállást, illetőleg annak feltételeit, megszerzését, továbbá a megtartására vonatkozó szabályokat, vagyis azt, hogy mely szervezet minősíthető közhasznú szervezetté. Ez a törvényhely kimondja, hogy közhasznú szervezetté minősíthető a Magyarországon nyilvántartásba vett, közhasznú tevékenységet végző szervezet, amely a társadalom és az egyén közös szükségletének kielégítéséhez megfelelő erőforrásokkal rendelkezik, továbbá amelynek megfelelő társadalmi támogatottsága kimutatható, és amely civil szervezet, ide nem értve a civil társaságot, vagy egyéb olyan szervezetet, amelyre vonatkozóan a közhasznú jogállás megszerzését törvény lehetővé teszi.

A közhasznú jogállás az új törvény szerint is a közhasznú szervezetként való nyilvántartásba vétellel jön létre.

A közhasznú jogállást a szervezet nyilvántartására illetékes szerv állapítja meg és jegyzi be a nyilvántartásba. A közhasznúság nyilvántartásba vételéhez a szervezet létesítő okiratának az alábbiakat kell tartalmaznia:

- egyrészt, hogy milyen közhasznú tevékenységeket

* Törvénytudós titkár, Miskolci Törvénytudós

folytat, e közhasznú tevékenységeket mely közfeladatokhoz kapcsolódóan végzi, továbbá, hogy e közfeladat, vagy közfeladatok teljesítését mely jogszabályhely írja elő, valamint, ha tagsággal rendelkezik, akkor pedig azt, hogy nem zárja ki, hogy tagjain kívül más is részesülhessen a közhasznú szolgáltatásából,

- gazdasági vállalkozási tevékenységet csak közhasznú, vagy a létesítő okiratban meghatározott egyéb céljainak megvalósítása érdekében, a közhasznú célok megvalósítását nem veszélyeztetve végzi,

- gazdálkodása során elért eredményét nem osztja fel, azt a létesítő okiratában meghatározott közhasznú tevékenységére fordítja,

- közvetlen politikai tevékenységet nem folytat, szervezete pártoktól független, és azoknak anyagi támogatást nem nyújt.

Ezen beidézett szakaszok egyébiránt az Ectv. 34.§ (1) bekezdésének a-d./ pontjaiban találhatóak meg, és ezek szerepeltetését a bíróság szigorúan megköveteli, hiszen egyrészt ez törvényi előírás, másrészt pedig ez egyik elengedhetetlen feltétele a közhasznú jogállás megszerzésének, illetőleg jövőbeni megtartásának.

Az Ectv. szabályozásának legjelentősebb újdonsága, hogy megköveteli annak a jogszabályhely szintű megjelölését, hogy a szervezet milyen közfeladathoz kapcsolódóan lát el közhasznú tevékenységet. Azt, hogy mi minősül közfeladatnak, az Ectv. értelmező rendelkezései közt találhatjuk meg, amely az alábbiakat mondja ki:

Közfeladatnak számít jogszabályban meghatározott állami vagy önkormányzati feladat, amit a feladat címzettje közérdekből, haszonszerzési cél nélkül, jogszabályban meghatározott követelményeknek és feltételnek megfelelően végez, ideértve a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátását, valamint az e feladatok ellátásához szükséges infrastruktúra biztosítását is.

A korábbi szabályozástól eltérő az, hogy amíg egy társadalmi szervezet szabadon választhatott a törvényben felsorolt cél szerinti tevékenységek közül egyet vagy többet, ezután meg kell keresnie azt a konkrét jogszabályban meghatározott állami vagy önkormányzati feladatot, amelynek teljesítését közvetve vagy közvetlenül szolgálni akarja. Az új szabályok szerint a társadalmi szervezet már nem választhat szabadon a törvényben felsorolt cél szerinti tevékenységek közül, hanem fel kell ismerje és „önmagához kell, hogy rendelje” azt a jogi normában rögzített állami vagy önkormányzati feladatot, amelyeknek teljesítését közvetve vagy közvetlenül szolgálni akarja.

Tovább folytatva ugyanakkor ehelyütt fontos megjegyezni, hogy a közhasznú jogállás megszerzéséhez az ellátandó feladat jogszabályszerű meghatározottsága önmagában még nem elégséges, hanem azon túl még további, az Ectv. által meghatározott kritériumoknak is meg kell, hogy feleljenek a civil szervezetek.

A közhasznú szervezetté való minősítésnek a fentiekben túl lényeges feltétele az is, hogy a szervezetnek

- rendelkeznie kell a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez megfelelő erőforrásokkal, és

- kimutathatónak kell lennie a megfelelő társadalmi támogatottságnak.

A megfelelő erőforrást, az Ectv. 32.§ (4) bekezdése írja le,

mégpedig azt mondja ki, hogy megfelelő erőforrás a törvény szerint azon az esetben áll ténylegesen a szervezet rendelkezésére, ha az előző két lezárt év vonatkozásában a következő feltételek közül legalább egy teljesül:

- az átlagos éves bevétele meghaladja az egymillió forintot, vagy

- a két év egybeszámított adózott eredménye nem negatív, vagy

- a személyi jellegű ráfordításai, kiadásai – a vezető tisztségviselő juttatásainak figyelembe vétele nélkül – eléri az összes ráfordítás, kiadás egynegyedét.

A közhasznú tevékenységet végző szervezet az új törvény – Ectv. - szerint akkor járul hozzá a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez, ha az előző évről szóló beszámoló közhasznúsági mellékletének célcsoportra vonatkozó adatai alapján a szervezet szolgáltatásai a szervezet testületi tagjain, munkavállalóin, önkéntesein kívül más személyek számára is hozzáférhető.

A megfelelő erőforráson kívül nagyon fontos még a megfelelő társadalmi támogatottságnak is a megléte a közhasznú jogállás megszerzése, illetőleg megtartása szempontjából, amely akkor mutatható ki a szervezetnél, ha az előző két lezárt üzleti éve vonatkozásában a következő feltételek közül legalább egy teljesül:

- a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerint a szervezetnek felajánlott összegből kiutalt összeg eléri a törvény 54.§-a szerinti (állam által folyósított, valamely állami feladat finanszírozását célzó, vagy normatív alapon nyújtott, vagy az sja 1 %-ának felajánlásából folyósított, vagy az európai unió alapokból támogatott tevékenység fedezetét jelentő) bevétel nélkül számított összes bevétel 2 %-át, vagy

- a közhasznú tevékenység érdekében felmerült költségek, ráfordítások eléri az összes ráfordítás felét a két év átlagában, vagy

- a közhasznú tevékenységének ellátását tartósan (2 év átlagában) legalább 10 közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy segíti a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvénynek megfelelően.

Minden esetben a közhasznú jogállás érdekében a nyilvántartás vételére jogosult szerv – azaz a civil szervezet székhelye szerint illetékes törvényszék – kontrollálja a közhasznúsági feltételek meglétét. Ha az Ectv. - ben előírtak teljesülése nem állapítható meg, a közhasznú jogállást a bíróság megszünteti és az erre vonatkozó adatokat a nyilvántartásból törli.

A közhasznú nyilvántartásba vételre irányuló kérelmet előterjesztő szervezetnek két egymást követő lezárt üzleti évben meg kell felelnie a közhasznúság követelményeinek, amelyet a bíróság a nyilvántartás és a beszámoló adatainak vizsgálata útján kontrollál.

Az Ectv. átmeneti szabályokat állapít meg a hatálybalépése előtt nyilvántartásba vett közhasznú, illetve kiemelkedően közhasznú szervezetekre, amely kimondja, hogy a számviteli beszámolót letétbe helyezett szervezetek 2014. május hó 31-ig továbbra is igénybe vehetik az e törvény hatályba lépése előtt megszerzett, valamint a jogszabályok által számukra biztosított kedvezményeket, s a jogállás egyformán közhasznúnak minősül.

A közhasznú, illetve kiemelkedően közhasznú jogállású civil szervezetek az Ectv. szerinti feltételeknek való megfelelésük esetén 2014. május hó 31-ig kezdeményezhették az új feltételek szerinti nyilvántartásba vételüket. Amennyiben kérelmüket határidőben nem nyújtották be, illetve a bíróság megállapította, hogy a szervezet az új törvényi feltételeknek nem felel meg, a korábban közhasznú, illetve kiemelkedően közhasznúnak minősülő szervezet közhasznú jogállása törésre kerül.

IV. Közhasznú civil szervezetek működésével kapcsolatos különös szabályok

A közhasznú civil szervezetek működésével kapcsolatosan speciális szabályokat találhatunk a törvényben. Erre vonatkozóan az Ectv. 37.§ (1), (2), (3), (4) és (5) bekezdései, továbbá a 38.§ (1), (2), (3) bekezdése, és a 39.§-a is tartalmazza az irányadó szabályokat, köztük az összeférhetlenségre vonatkozó szabályokat is.

A több tagból álló döntéshozó szerv, valamint az ügyvezető szerv ülései nyilvánosak. A nyilvánosság alapelve az Ectv. bizonyos rendelkezései szerint azonban korlátozható.

A több tagból álló döntéshozó szerv esetén a közhasznú szervezet létesítő okiratának tartalmaznia kell:

- az ülésezés gyakoriságára – amely az évi egy alkalomnál kevesebb nem lehet - , az ülések összehívásának rendjére, a napirend közlésének módjára, az ülések nyilvánosságára, határozatképességére és a határozathozatal módjára,

- a közhasznú szervezet vezető tisztségviselőinek összeférhetlenségére,

- ha a közhasznú szervezet működését és gazdálkodását ellenőrző felügyelő szerv létrehozása vagy kijelölése kötelező, ennek létrehozására, hatáskörére és működésére, valamint

- a közhasznú szervezet éves beszámolója jóváhagyásának módjára vonatkozó szabályokat. (Ectv. 37. § (2) bekezdésének a.) - d.) pontjai.)

Míndezeken túl a közhasznú szervezet létesítő okiratának vagy ennek felhatalmazása alapján belső szabályzatának továbbá rendelkeznie kell még:

- olyan nyilvántartás vezetéséről, amelyből a döntésre jogosult szerv döntésének tartalma, időpontja és hatálya, illetve a döntést támogatók és ellenzők számaránya (ha lehetséges, személye) megállapítható,

- a döntéseknek az érintettekkel való közlési, illetve nyilvánosságra hozatali módjáról,

- a közhasznú szervezet működésével kapcsolatosan keletkezett iratokba való betekintés rendjéről, valamint

- a közhasznú szervezet működésének, szolgáltatása igénybevétele módjának, beszámolói közlésének nyilvánosságáról. (Ectv. 37. § (3) bekezdésének a.) - d.) pontjai)

Szabályozza a törvény azt az esetet is, amikor egy tagból áll a döntéshozó szerv. Ebben az esetben a döntéshozó tag megelőzően e tag köteles - a személyi kérdésekkel kapcsolatos döntéseket kivéve - a felügyelő szerv, valamint a felelős személyek véleményének megismerése érdekében ülést összehívni, vagy írásos véleményüket beszerezni. Az írásos vélemények, illetve az ülésről készült jegyzőkönyvek nyilvánosak.

Az egy tagból álló döntéshozó szerv esetén a létesítő okiratnak tartalmazni kell a véleményezési jog gyakorlásának módját. Tehát itt is tartalmaz a törvény kötelező elemeket. Abban az esetben ha a véleményezési jogot ülésen gyakorolják, az alapító okiratnak – a határozatképesség kivételével – szólnia kell mindazon kérdésekről, amelyek alapító okiratba foglalását a törvény egyébként a több tagból álló döntéshozó szerv esetén előírta.

A közhasznú szervezet működésével kapcsolatos szabályok közé tartozik szintén a 38.§ (1) bekezdése, amely kimondja, hogy :

A döntéshozó szerv, valamint az ügyvezető szerv határozathozatalában nem vehet részt az a személy, aki, vagy akinek közeli hozzátartozója a határozat alapján

- kötelezettség vagy felelősség alól mentesül, vagy

- bármilyen más előnyben részesül, illetve a megkötendő jogügyletben egyébként érdekelt.

Az Ectv. rendelkezései szerint nem minősül előnynek a közhasznú szervezet cél szerinti juttatásai keretében a bárki által, megkötés nélkül igénybe vehető nem pénzbeli szolgáltatás, illetve az egyesület által tagjának, a tagsági jogviszony alapján nyújtott, a létesítő okiratnak megfelelő cél szerinti juttatás. (Ectv. 38. § (2) bekezdése)

A 38.§ (3) bekezdése pedig meghatározza, hogy ki nem lehet a felügyelő szerv tagja, ugyanis az Ectv. 40.§ (1) bekezdése meghatározza azt, hogy ha a közhasznú szervezet éves bevétele meghaladja az 50.000.000.- forintot, a vezető szervtől elkülönült felügyelő szerv létrehozása akkor is kötelező a civil szervezetre számára, ha ilyen kötelezettség más jogszabálynál fogva egyébként nem áll fenn.

Nem lehet továbbá a felügyelő szerv elnöke vagy tagja, illetve könyvvizsgálója az a személy, aki

- a döntéshozó szerv, illetve az ügyvezető szerv elnöke vagy tagja,

- a közhasznú szervezettel a megbízatásán kívül más tevékenység kifejtésére irányuló munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll, ha jogszabály másképp nem rendelkezik,

- a közhasznú szervezet cél szerinti juttatásából részesül, kivéve a bárki által megkötés nélkül igénybe vehető nem pénzbeli szolgáltatásokat, és az egyesület által tagjának a tagsági jogviszony alapján a létesítő okiratban foglaltaknak megfelelően nyújtott alapcél szerinti juttatást -, illetve

- az előbbieken meghatározott személyek közeli hozzátartozója. (Ectv. 38.§ (3) bekezdése)

Az Ectv. 39.§ (1) bekezdése meghatározza, hogy a közhasznú szervezet megszűnését követő három évig nem lehet más közhasznú szervezet vezető tisztségviselője az a személy, aki korábban olyan közhasznú szervezet vezető tisztségviselője volt, annak megszűnését megelőző két évben legalább egy évig,

- amely jogutód nélkül szűnt meg úgy, ahogy az állami adó- és vámhatóságnál nyilvántartott adó- és vámtartozásait nem egyenlítette ki,

- amellyel szemben az állami adó- és vámhatóság jelentős összegű adóhiányt tárt fel,

- amellyel szemben az állami adó- és vámhatóság üzletlezárás intézkedést alkalmazott, vagy üzletlezárást helyettesítő bírságot szabott ki,

- amelynek adószámát az állami adó- és vámhatóság az adózás rendjéről szóló törvény szerint felfüggesztette vagy törölte.

A 37.§ (2) bekezdés b./ pontja, kimondja, hogy a közhasznú szervezet vezető tisztségviselőjének összeférhetlenségére vonatkozóan a létesítő okiratnak rendelkezést kell tartalmaznia, amelyből az következik, hogy az Ectv. 39.§ (1) bekezdésének mindenképpen szerepelnie kell a létesítő okiratban. Ezen jogszabályhely összekapcsolódik a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény 44. § (5) bekezdésében foglaltakkal, amely kimondja, hogy a közhasznúság nyilvántartásba vétele iránti kérelemhez csatolni kell a vezető tisztségviselők nyilatkozatát arról, hogy nem esnek az Ectv.-ben meghatározott kizáró okok alá.

Mivel a Ptké. kimondja, hogy az alapítványnál minden kuratóriumi tag vezető tisztségviselő, így szükséges az összeférhetlenségre irányuló fenti nyilatkozatok csatolása is.

V. Gazdálkodásra vonatkozó különleges szabályok

A civil szervezetek – jelen esetben az egyesület és alapítvány - létesítő okiratában meghatározott cél megvalósítása érdekében a vagyonával önállóan gazdálkodik.

Elsődlegesen gazdasági-vállalkozási tevékenység folytatása céljából nem alapítható, azonban gazdasági – vállalkozási tevékenységet is végezhet, amennyiben az az alapcél szerinti tevékenységet nem veszélyezteti.

Lényeges szabály továbbá még, hogy a közhasznú szervezet a gazdálkodása során elért eredményét nem oszthatja fel, azt a létesítő okiratában meghatározott közhasznú tevékenységére kell fordítania.

Az Ectv. 42. § (2) bekezdése szerint a közhasznú szervezet a vezető tisztségviselőt, a támogatót, az önkéntest, valamint e személyek közeli hozzátartozóját – a bárki által megkötés nélkül igénybe vehető szolgáltatások, illetve az egyesület által tagjának a tagsági jogviszony alapján nyújtott, létesítő okiratnak megfelelő juttatások kivételével - cél szerinti juttatásban nem részesítheti.

Az Ectv. 43. § (1) bekezdése szerint, a közhasznú szervezet bármely cél szerinti juttatását - a létesítő okiratban meghatározott szabályok szerint - pályázathoz kötheti. Ebben az esetben a pályázati felhívás nem tartalmazhat olyan feltételeket, amelyekből – az eset összes körülményeinek mérlegelésével - megállapítható, hogy a pályázatnak előre meghatározott nyertese van (színlelt pályázat).

Továbbá az Ectv. 44. § (1) - (2) bekezdései kimondják, hogy a közhasznú szervezet váltót, illetve más hitelviszonyt megtestesítő értékpapírt nem bocsáthat ki, valamint a közhasznú szervezet gazdasági – vállalkozási tevékenységének fejlesztéséhez közhasznú tevékenységét veszélyeztető mértékű hitelt nem vehet fel.

Az Ectv. 45. § - a kimondja azt is, hogy a befektetési tevékenységet végző közhasznú szervezetnek befektetési szabályzatot kell készítenie, amelyet a döntéshozó szerv – ha ilyen létrehozta – a felügyelő szerv véleményének kikérését követően fogad el.

VI. Beszámolási szabályok

A civil szervezet működéséről, vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről az üzleti év könyveinek lezárását követően az üzleti év utolsó napjával, illetve a megszűnés napjával, mint mérlegforduló-nappal, a jogszabályban meghatározottak szerint köteles beszámolót készíteni. A mérlegnek a forduló napja – a megszűnést kivéve – december 31. napja.

Az egyesületeknek, köztisztviselőknek, alapítványoknak, közalapítványoknak a számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámoló készítéséről és könyvvizelési kötelezettségének sajátosságairól szóló 244/2000. (XII.19.) számú kormányrendeletben előírtak betartásával kell eleget tenniük a könyvvizelési és beszámolókészítési kötelezettségüknek.

A beszámoló típusát tekintve az alábbiak lehetnek:

- a.) egyszerűsített beszámoló,
- b.) egyszerűsített éves beszámoló, vagy
- c.) a szervezet választása alapján a számviteli törvény szerinti éves beszámoló.

A közhasznú jogállású civil szervezet kizárólag kettős könyvvitelt vezethet. Ebből eredően az ilyen civil szervezetek csak egyszerűsített éves beszámolót, vagy választása szerint a számviteli törvény szerinti éves beszámolót készíthet.

A közhasznú szervezet beszámolójába bárki betekinthat, abból saját költségére másolatot készíthet.

A civil szervezetek, továbbá a civil szervezetnek nem minősülő más közhasznú szervezet köteles a beszámoló jóváhagyásával egyidejűleg közhasznúsági mellékletet készíteni, amelyet a beszámolóval azonos módon köteles letétbe helyezni és közzétenni.

A közhasznúsági mellékletben az alábbiakat kell szerepeltetni :

- a szervezet által végzett közhasznú tevékenységeket,
- ezen tevékenységek fő célcsoportjait és eredményeit, valamint
- a közhasznú jogállás megállapításához szükséges adatokat, mutatókat,
- a vagyon felhasználásával kapcsolatos kimutatást,
- a közhasznú cél szerinti juttatások kimutatását,
- a vezető tisztségviselőknek nyújtott juttatások összegét, és
- a juttatásban részesülő vezető tisztségek felsorolását.

A közhasznúsági mellékletet az ún. Pk.142-es számú nyomtatványon kell benyújtani, amelynek elkészítését és ezen formanyomtatványon történt benyújtását a civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről szóló 350/2011. (XII.30.) kormányrendelet 12.§-a szabályozza, ami utal az Ectv. 46.§ (1) bekezdésére is. Ez a jogszabályhely kimondja, hogy a közhasznú szervezet, valamint a közhasznú szervezet jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egysége köteles a beszámoló jóváhagyásával egyidejűleg közhasznúsági mellékletet készíteni, és ezt a beszámolóval azonos módon köteles letétbe helyezni és közzétenni.

A civil szervezetek és alapítványok a közzétételi kötelezettségüknek a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló törvényben

meghatározott módon tesznek eleget. A letétbe helyezésre vonatkozó kötelezettség már 2011. évre is vonatkozott. A beszámolót és a közhasznúsági jelentést 2012. május hó 31-ig kellett benyújtani. Egészen pontosan 2014. május hó 31-ig kellett ezen beszámolókat – a kapcsolódó mellékleteivel együtt - az Országos Bírósági Hivatalhoz eljuttatni, amely gondoskodott, vagy gondoskodik azok elektronizálásáról és közzétételéről.

Ha a civil szervezet saját honlappal is rendelkezik az ebben az esetben a közhasznúsági beszámolót, valamint a közhasznúsági mellékletet saját honlapján is el kell helyeznie. Nagyon fontos, hogy ha a beszámolóval, illetve a közhasznúsági melléklettel kapcsolatos kötelezettség teljesítésének elmulasztására kerül sor, és ha a mulasztást egy éven belül nem pótolja civil szervezet, a bíróság törvényességi ellenőrzés lefolytatása céljából értesíti az ügyészséget.

VII. Közhasznú szervezetek ellenőrzése

Az ellenőrzést az alábbi szervek végzik:

1. adóellenőrzést - az adóhatóság,
2. az államháztartásból származó támogatás felhasználásának ellenőrzését - az Állami Számvevőszék,
3. közhasznú működés feletti törvényességi ellenőrzést – az ügyészség.

Ha közhasznú szervezet közhasznúvá minősítés feltételeinek nem felel meg, ezen esetben 60 napon belül köteles kérni a közhasznú jogállásának törlését.

Ha a szervezet a megszabott határidőn belül nem, vagy nem az előírásoknak megfelelő tartalommal teljesíti a számviteli beszámolójának letétbe helyezési, közzétételi kötelezettségét, illetve a szervezet letétbe helyezett beszámolója nem felel meg a közhasznúsági feltételeknek, a közhasznú szervezet közhasznú jogállását az ügyészség indítványa alapján a bíróság megszünteti.

Az ügyész indítványa alapján a bíróság megvizsgálja, hogy a közhasznú szervezet a közhasznúvá minősítés feltételeinek továbbra is megfelel-e. Ha ezen kritériumok vizsgált időszakban nem teljesültek, a bíróság a közhasznú jogállás megszüntetéséről határoz, és az erre vonatkozó adatot a nyilvántartásból törli.

A közhasznú szervezet a közhasznú jogállásának megszüntetésétől kezdve köteles az esedékes köztartozásait rendezni, illetve a közszolgáltatás ellátására irányuló szerződéséből eredő kötelezettségeit időarányosan teljesíteni.

VIII. Összegzés

A közhasznú jogállású civil szervezetek egészen 2014. május 31. napjáig továbbra is igénybe vehették a törvény hatályba lépése előtt megszerzett, valamint a jogszabályok által számukra biztosított kedvezményeket.

Ezek a szervezetek 2014. május 31. napjáig kezdeményezhették, a törvénynek megfelelő közhasznúsági nyilvántartásba vételt.

2014. június 1. napjától csak az e törvény szerinti közhasznúsági nyilvántartásba vett szervezet jogosult a közhasznú megjelölés használatára, és a közhasznú jogálláshoz kapcsolódó kedvezmények igénybevételére.

2014. június hó 1. napjától a szervezet nyilvántartására illetékes szerv, a törvényszék törölte az e törvény hatályba lépése előtt nyilvántartásba vett közhasznú, illetve kiemelkedő közhasznú jogállású szervezetek közhasznú jogállását, kivéve ha a szervezet igazolta, hogy az e törvény szerinti közhasznúsági nyilvántartásba vétel iránti kérelmét benyújtotta, és a bíróság megállapította, hogy a szervezet a törvényi feltételeknek megfelel.

Mindebből az következik, hogy 2013. május végéig letétbe kellett helyezni a 2012. évre vonatkozó dokumentációt, a 2013. évre vonatkozó dokumentációt pedig a beszámolóval és a kapcsolódó mellékleteivel együtt 2014. május hó végéig. A közhasznúsági kérelemhez csatolni kellett a jelen törvénynek megfelelően módosított alapszabályt, alapító okiratot, továbbá - ha ez az alapító okirat nem felelt meg a törvényben foglaltaknak, akkor - változás bejegyzési kérelmet is elő kellett terjeszteni az arra rendelkezésre álló űrlapon.

Tovább bonyolította ezt a helyzetet a 2014. március hó 15. napján hatályba lépett Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban. Ptk.) is, amely alapján ezen törvénynek is meg kellett felelteni az alapító okiratot. A Ptké. 11.§ (1) bekezdése ugyanis kimondja, hogy a Ptk. hatálybalépésekor nyilvántartásba bejegyzett, illetve a bejegyzés alatt álló egyesület, vagy alapítvány a Ptk hatálybalépését követő első létesítő okirat módosítással egyidejűleg köteles a létesítő okiratának mindazon rendelkezését felülvizsgálni és szükség szerint módosítani, amelyek nem felelnek meg a Ptk. szabályainak.

Akár közhasznú, akár nem a civil szervezet, 2016. március hó 15. napjáig eleget kell majd tennie az újonnan hatályba lépett Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben foglaltaknak.

Abban az esetben, hogy ha szeretne volna megtartani a civil szervezet a közhasznú jogállását, be kellett nyújtania közhasznú jogállás megállapítása iránti űrlapot. Ha ennek az űrlapnak a 19. pontjában az 1-es kódot jelölte meg, - amely azt jelenti, hogy megfelel a korábbi létesítő okirat az Ectv.-ben foglaltaknak – akkor a bíróság az ügy iratai közt található legutolsó létesítő okiratot vizsgálta meg.

Sok esetben ezen kérelmek nem tartalmazták az Ectv.-ben foglaltakat, így a civil törvény 44.§ (9) bekezdése alapján hiánypótlási felhívást a bíróság nem bocsáthatott ki. Abban az esetben viszont, hogyha a közhasznú jogállás nyilvántartásba vétele iránti űrlappal változás bejegyzés iránti űrlapot is nyújtott be a civil szervezet – azért, mert úgy nyilatkozott, hogy a korábbi létesítő okirat nem felelt meg az Ectv.-ben foglaltaknak – akkor a civil törvény (8) bekezdése alapján a változás bejegyzés iránti kérelemről, és a közhasznú jogállás nyilvántartásba iránti kérelemről egy eljárásban döntött a bíróság.

AZ ALAPÍTVÁNYOKRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK VÁLTOZÁSA A 2013. ÉVI V. TÖRVÉNY ALAPJÁN

Az 2013. évi V. törvény hatálybalépésével jelentősen változott a civil szervezetekre vonatkozó korábbi szabályozás. A törvény hatályba lépése óta eltelt időszakban felmerült kérdések összefoglalása segítséget nyújthat az alapítványok, az alapítók és a jogi képviselők részére. A hatályba lépés óta eltelt idő rövidsége miatt mérvadó bírósági gyakorlat még nem alakult ki, fellebbviteli bírósági gyakorlat pedig egyáltalán nem áll rendelkezésre. A 2014. november 20. napján, a Miskolci Törvényszéken rendezett civil szervezetekkel összefüggő szakmai tanácskozáson megtartott előadásunk szerkesztett jelen változata összefoglaló, amely a Ptk. rendelkezései mentén haladva vizsgálja a korábitól eltérő szabályokat.

Az alapítvány fogalma

Érdemi változásként emelhető ki, hogy az alapítvány céljának nem kell közérdekű célnak lennie, viszont tartós célját folyamatosan kell megvalósítania. A jogi személyekre vonatkozó általános szabályok meghatározzák a létesítő okirat tartalmát, ezen felül az alapító okiratnak rendelkeznie kell az alapítványnak juttatott vagyonról és az alapítvány szervezetéről. Az alapítvány elsődlegesen gazdasági tevékenység végzésére továbbra sem alapítható, csak céljával összefüggő gazdasági tevékenység végzésére jogosult.

Az alapítvány tevékenységének korlátai

E szabályok között új rendelkezésként jelent meg, hogy az alapítvány nem lehet korlátlan felelősségű tagja más jogalanynak, nem létesíthet alapítványt és nem csatlakozhat alapítványhoz. A törvény eltérő rendelkezésének hiányában, alapítvány nem hozható létre az alapító, a csatlakozó, az alapítványi tisztségviselő, az alapítványi szervek tagja, valamint ezek hozzátartozói érdekében. Ezáltal az új törvény továbbra is korlátozza a külföldön egyébként ismert magánalapítványok létrehozását, azzal, hogy a Ptk. 3:386.§ (1) és (2) bekezdése két csoport esetén - részben eltérő célokra - megengedi létrehozásukat. A 3:396.§ (1) bekezdés szerint az alapító és a csatlakozó kedvezményezett lehet, ha a cél az alapító tudományos, irodalmi vagy művészeti alkotásainak gondozása. A 3:396.§ (2) bekezdés szerint az alapító és a csatlakozó hozzátartozója kedvezményezett lehet, ha a cél a hozzátartozó tudományos, irodalmi vagy művészeti alkotásainak gondozása, a hozzátartozó ápolása, gondozása, tartása, egészségügyi ellátási költségeinek viselése, iskolai tanulmányainak ösztöndíjjal vagy egyéb módon történő támogatása.

Ezen túlmenően általános kivétel az, hogy az alapítványi tisztségviselők díjazása nem sérti a korlátozó rendelkezést, tehát ha az alapító, vagy a csatlakozó egyben kuratóriumi vagy felügyelő bizottsági tag, tiszteletdíjat, költségtérítést ugyanúgy kaphat mint a többi tisztségviselő, ettől az alapítvány nem minősül az alapító érdekében létrehozottnak.

* törvényszéki titkár, Miskolci Törvényszék

Alapítvány létesítése több alapító által

A Ptk. a többes alapítású alapítványok kapcsán tartalmaz egyértelmű rendelkezéseket, amelyek a korábban hatályos jogszabályban nem voltak megtalálhatóak. A jogalkalmazás során azonban ez újdonságot nem jelent, mivel a jogalkotó lényegében a korábbi töretlen bírói gyakorlatot kodifikálta, mely kimondta, hogy amennyiben többes alapítványrendeletéről van szó, az alapítói jogait együttesen gyakorolják. Ez azt jelenti, hogy a több alapítónak konszenzusra, egységes akarathatározásra kell jutnia, ennek tipikus külső megjelelése, hogy a változásbejegyzési kérelmet, illetve a módosított, egységes szerkezetbe foglalt alapító okiratot mindannyian aláírják. Enélkül a változások átvezetésének nincsen helye. (A korábbi Ptk. szabályai szerint is erre az álláspontra helyezkedett a Debreceni Ítéltábla Pkf.II.20.116/2011/6. számú határozatában) Ugyanakkor a jogalkotó - elismerve a nagyon sok alapító által alapított, vagy a teljesen passzív alapítókkal sújtott alapítványok nehéz, sokszor lehetetlen helyzetét, mely a jogalkalmazói gyakorlat előtt korábban sem volt ismeretlen - ezen szabály alól tulajdonképpen kivételt enged a 3:395.§ keretei között.

Az alapításra vonatkozó jognyilatkozat visszavonása

E körben új rendelkezést nem tartalmaz a törvény, az alapító alapításra vonatkozó jognyilatkozatát a bejegyző végzés jogerőre emelkedéséig vonhatja vissza. Az eredetileg határozatlan időre létrehozott alapítvány alapító okiratának olyan módosítása, amely határozott időre létrehozottá tenné az alapítványt tartalmilag visszavonásnak minősül, ezért tilos. (Vö. Debreceni Ítéltábla Pkf.II.20.151/2014/2. számú határozata)

A vagyoni juttatás teljesítése

A vagyoni juttatás teljesítése kapcsán alapvető változás, hogy a cél megvalósításához szükséges, az alapító okiratban vállalt vagyont nyílt alapítvány esetén is az alapítónak kell rendelkezésre bocsátania. Könnyebbé teszi, hogy ezen kötelezettségét úgy is teljesítheti, hogy a teljes vagyonból a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtásáig legalább a működés megkezdéséhez szükséges vagyonrész ruházza át az alapítványra, ilyenkor a teljes, alapító okiratban vállalt vagyont a nyilvántartásba vételtől számított egy éven belül kell szolgáltatnia. Amennyiben ennek egy éven belül nem tesz eleget - a kuratórium bejelentése alapján - a nyilvántartó bíróság alapítói jogait felfüggeszti, azzal, hogy ez nem mentesíti a vagyon átruházásának kötelezettsége alól. A hatályos jogszabály nem határoz meg alapítvány létrehozásához összegszerű vagyont, így annak mértéke továbbra is mérlegelés tárgya. A bíróság a mérlegelés során azonban figyelembe kell, hogy vegye a működés megkezdéséhez feltétlenül szükséges ki-

adásokat, úgymint a bankszámlanyitás és az esetlegesen felmerült ügyvédi közreműködés költségeit is. Általánosságban kijelenthető, hogy a jelenlegi értékviszonyok mellett nincsen jogszabályi lehetőség az 1990-es években jellemző 3.000-10.000,- forintos tőkével alapítandó szervezetek bejegyzésére, hiszen jelenleg ezen összeg többszöröse szükséges már a működés megkezdéséhez is.

Csatlakozás az alapítványhoz

A csatlakozás kérdésében lényeges változás, hogy az alapító okirat rendelkezése megengedheti, hogy a csatlakozó alapítói jogok gyakorlására legyen jogosult. Korábban erre nem volt lehetőség, ezért megkövetelt, hogy a csatlakozás időpontjában a létesítő okirat erre rendelkezést tartalmazzon, így értelemszerűen csak a létesítő okirat 2014. március hó 15. napját követő módosítása után csatlakozó jogalany gyakorolhat alapítói jogokat. Ezen kérdésben is iránymutató a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény 1. §-a (Ptké.), mely szerint ha e törvény eltérően nem rendelkezik, Ptk. rendelkezéseit a hatálybalépését követően keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint megtett jognyilatkozatokra kell alkalmazni.

Amennyiben a csatlakozó alapítói jogokat gyakorol, akkor az alapítói jogokat a korábbi alapítóval/alapítókkal együttesen gyakorolhatja.

Az alapítvány vagyonának kezelése, védelme

A törvény ezen új rendelkezése egyértelmű rendelkezéseket tartalmaz az alapítványi vagyon védelmére, utalással az alapító és a csatlakozó jogutódjára is, eszerint az alapító és a csatlakozó, továbbá jogutódaik a juttatott vagyont nem vonhatják el és nem követelhetik vissza.

A kedvezményezett

A törvény új rendelkezése, amely egyértelműsíti, hogy az alapítvány által nyújtott vagyoni szolgáltatás az alapító okirat rendelkezése vagy ennek hiányában az alapítványi szerv határozata folytán kerülhet a kedvezményezetthez. Ezen juttatásra azonban a kedvezményezett csak akkor támaszthat igényt, ha az alapító okirat a kedvezményezett személyt, a neki járó szolgáltatást és a teljesítés időpontját a teljesítéshez szükséges módon meghatározza; vagy a kuratórium a kedvezményezett részére szóló juttatásról döntött, döntését a kedvezményezettrel közölte, és a jogosult a juttatás feltételeit elfogadta.

Az alapítványrendelet, az alapító okirat tartalmi kellékei

A végintézkedések alapítványrendelet szabályai ismertetésétől itt eltekintünk, mivel nincsen számottevő gyakorlata.

A jogszabály a létesítő okirat tartalmi elemeit 3 csoportba különíti el:

A. a jogi személy létesítő okiratának általános kötelező tartalmi elemei. (Ptk. 3:5.§)

B. az alapítvány létesítő okiratának kötelező tartalmi elemei, tehát az alapító okiratnak kötelezően tartalmaznia kell:

- az alapítvány határozott vagy határozatlan időre történő létesítését, határozott időre történő létesítésnél a határozott időtartamot;

- az alapítványi vagyon kezelésének és felhasználásának szabályait;

- a kuratóriumi tagság keletkezésére és megszűnésére vonatkozó szabályokat, a kuratóriumi tagság határozott vagy határozatlan időre szóló voltát, határozott idejű kuratóriumi tagság esetén a határozott időtartamot, továbbá a kuratóriumi tagjaira vonatkozó kizáró és összeférhetlenségi szabályokat;

- a kuratóriumi tagsági díjazás megállapításának szabályait.

Ezen kötelező tartalmi elemek közül a létesítés időtartama, a kuratóriumi tagságra vonatkozó szabályok és a díjazás megállapításának szabályai új elemek, tehát az alapító okirat új Ptk-nak történő megfeleltetése esetén ezekre nézve az alapító okiratnak rendelkezést kell tartalmaznia.

C. az alapítvány létesítő okiratának lehetséges tartalmi elemei, tehát az alapító okirat szükség szerint rendelkezik:

- az alapító jogainak meghatározott alapítványi szerv hatáskörébe utalásáról;

- az alapítói jogok átruházásának szabályairól;

- az alapítványhoz való csatlakozásnak vagyoni juttatás fejében történő megengedéséről, annak feltételeiről és a csatlakozót megillető alapítói vagy egyéb jogokról;

- gazdasági tevékenység folytatásáról és ennek kereteiről;

- az alapítványi szervek hatásköréről és eljárás szabályairól;

- az alapítók gyűlésének létesítéséről és e gyűlés működési szabályairól;

- az e törvényben nem nevesített alapítványi szervek létesítéséről, eljárás szabályainak meghatározásáról, tagjainak kinevezéséről, visszahívásáról és javadalmazásáról;

- az alapítvány képviselőjének részletes szabályairól, ideértve az alapítvány munkavállalóival szemben a munkáltatói jogok gyakorlójának a meghatározását;

- a kedvezményezettek körének meghatározásáról, illetve a kedvezményezett személyek megjelöléséről, továbbá a kedvezményezetteket megillető szolgáltatásról és jogokról;

- az alapítvány jogutód nélküli megszűnése esetére az alapítvány fennmaradó vagyona jogosultjának megnevezéséről. Az alapító okirat értelmezése nem az általános értelmezési elv szerint, hanem különös elv szerint történjen az alapító okiratot az alapító akarata szerint kell értelmezni, úgy, hogy az alapítvány célja megvalósuljon.

Az alapító okirat módosítása

A jogszabály két kógens rendelkezést tartalmaz e körben.

Egyrészt a célok módosítása tekintetében: az alapítvány célját a korábbi szabályoktól eltérően csak akkor lehet módosítani,

i. ha a célját megvalósította, és az új cél megvalósítására elegendő vagyon áll rendelkezésre,

ii. vagy a cél elérése lehetetlenné vált, és az új cél megvalósítására elegendő vagyon áll rendelkezésre.

Kérdésként merülhet fel, hogy a korábban meghatározott célok bővítése, tehát a korábbi célok meghagyása mel-

lett új cél kitűzése módosításnak minősül-e. (Pl. egy meghatározott iskola tárgyi eszközökkel történő fejlesztése volt a megalapításkori cél, és ezen cél megtartása mellett, új cél lenne a rászoruló tehetséges diákok támogatása is)

Amennyiben a Ptk. ezen rendelkezését a korábbi célok bővítésére is alkalmazni kell, a szervezet ennek nehezen tud megfelelni. Ugyanis míg korábban ehhez csak arra volt szükség, hogy igazolja, miszerint a kibővített céljainak elérésére megfelelő vagyona áll rendelkezésre, a jelenlegi szabályozás szerint most ezen túl az eredeti cél megvalósítását, vagy lehetetlenné válását is igazolnia kellene. Könnyen belátható, hogy az alapítványi célok nagy részében – azok általános jellegénél fogva - mind a megvalósítás, mind a lehetetlenné válás igazolása igencsak nehézkes lehet.

A szabályozás az alapítványi vagyon elvonásának megakadályozása érdekében kimondja, hogy semmis az alapító okirat módosítása, ha az a vagyon csökkentésére irányul, vagy ha a módosítás – csatlakozás után - a jogutód nélküli megszűnés esetére kijelölt kedvezményezett személyét változtatja meg.

Az alapítói jogok gyakorlása az alapító kiesése esetén

Az alapító halála vagy jogutód nélküli megszűnésének az alapítói jogokra kiható következménye nem változott. A „vagy más okból az alapítói jogait véglegesen nem gyakorolja” fordulat pontos jelentését a bírói gyakorlat fogja meghatározni. A korábbi szabályozás is úgy fogalmazott e körben, hogy „különösen halála, megszűnése esetére”, tehát az alapján is elképzelhető volt olyan eset, hogy az alapító a halála vagy megszűnése esetén kívül valamilyen nem gyakorolta az alapítói jogait. Ezen esetekben az alapítói jogokat elsődlegesen az alapító által az alapító okiratban kijelölt személy vagy alapítványi szerv, másodlagosan, kijelölés hiányában, a kuratórium gyakorolja. Ez a korábbi szabályozáshoz képest változás, hiszen eddig kijelölés hiányában az alapítói jogokat teljes mértékben a nyilvántartó bíróság gyakorolta.

Az alapítványi szerv alapítói joggyakorlása azonban nem korlátlan, ugyanis ha az alapítvány valamely szerve jogosult az alapítói jogok gyakorlására, a feljogosított alapítványi szerv saját tagjaival és vezetőjével, valamint a szerv ellenőrzésére szolgáló személyekkel kapcsolatos alapítói jogokat nem gyakorolhat.

Amennyiben tehát az alapító meghal, jogutód nélkül megszűnik és nincsen az alapító okiratban kijelölés, az alapítói jogokat a kuratórium gyakorolja, azzal a megszorítással, hogy saját tagjaival és vezetőjével, valamint a szerv ellenőrzésére szolgáló személyekkel kapcsolatos alapítói jogokat nem gyakorolhat.

Tehát ilyen esetben az alapítói jogokat gyakorló kuratórium dönthet például a közhasznú jogállás bejegyzésének kérelmezéséről, az alapító okiratot is módosíthatja ennek érdekében, azonban a kuratórium összetételének változásáról, kuratóriumi tag lemondásának elfogadásáról, visszahívásáról és új kuratóriumi tag kijelöléséről, vagy a felügyelő bizottság összetételének változásáról nem dönthet, mivel ezen alapítói jogosultságok továbbra is a nyilvántartó bíróságot illetik.

Ha nincs az alapítói jogok gyakorlására a fentiek szerint jogosult személy vagy szerv, tehát nincs kijelölés és kurató-

rium se létezik, az alapítói jogokat szükségképpen a nyilvántartó bíróság gyakorolja. Ha az alapítvány alapítói jogait nem az alapító gyakorolja, e törvénynek az alapítóra vonatkozó rendelkezéseit az alapítói jogok gyakorlójára kell alkalmazni.

Az alapítók gyűlése

A Ptk. ezen új rendelkezése a törvény 3:380. §-ában (Alapítvány létesítése több alapító által) foglalt szabályozás alól enged kivételt. A főszabály tehát a Ptk. 3:380.§-a, ez azt jelenti, hogy ha az alapítványnak több alapítója van, akkor nekik konszenzusra, egységes akaratelhatározásra kell jutniuk alapítói jogaik gyakorlása során, az együttes joggyakorlás követelményének megfelelően.

Ugyanakkor a jogalkotó ezen szabály alól eltérést enged a 3:395.§ rendelkezéseivel.

Mindenképpen meg kell jegyezni, hogy a több alapítóval rendelkező alapítványok alapító okiratát először az alapítók-nak együttesen eljárva módosítani kell az alapítók gyűlése, mint testület létrehozása érdekében. A testület működését részletesen szabályozni kell, (lásd az alapítvány létesítő okiratának lehetséges tartalmi elemei között). Az alapítók gyűlésére az alapító okiratban nem rendezett kérdésekben háttérszabályként az egyesület közgyűlésére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. Már itt fontos kiemelni tehát, hogy az egyesületi közgyűlés szabályaitól eltérő szabályozást tartalmazhat az alapító okirat.

A Ptk. 3:76. §-a szerint az egyesület közgyűlése határozathozatalának szabályai:

(1) Az egyesület alapszabályának módosításához a jelen lévő tagok háromnegyedes szótöbbséggel hozott határozata szükséges.

(2) Az egyesület céljának módosításához és az egyesület megszűnéséről szóló közgyűlési döntéshez a szavazati joggal rendelkező tagok háromnegyedes szótöbbséggel hozott határozata szükséges.

Ez alapján láthatjuk, hogy az alapítók gyűlésének létrehozását az alapítók-nak meg kell fontolniuk, ugyanis ha létrehozzák ezen testületet, előfordulhat, hogy az 3/4-es többséggel módosítja az alapító okiratot, úgy hogy a kisebbségben maradt alapítótársakat a többség leszavazza, tehát a kisebbség kifejezett tiltakozása ellenére is módosításra kerülhet az alapító irat. Ugyanakkor ezen testület hiányában az továbbra is csak konszenzussal, együttes joggyakorlással módosítható. Amennyiben az alapítók gyűlése testület létrehozásra kerül, a szabályozás további könnyítést ad a passzív alapító tagokkal rendelkező alapítványoknak, mivel az alapítói jogoknak az alapítók gyűlése általi gyakorlása során figyelmen kívül kell hagyni azt az alapítót, aki ismeretlen helyen tartózkodik, és alapítói jogai gyakorlásának az erre irányuló felhívás hirdetményi kézbesítése alapján sem tesz eleget. Ezen szabályt megfelelően alkalmazni kell az alapítói jogokat gyakorló kuratórium tagjára is.

Az alapítói jogok és kötelezettségek átruházása

A törvény új lehetőségként biztosítja az alapítói jogok és kötelezettségek átruházását. Ennek korlátja az, hogy az ala-

pító a vállalt vagyoni hozzájárulást teljesítse. További követelmény, amely az alapítvány létesítő okiratának lehetséges tartalmi elemei felsorolásból vezethető le, hogy annak szabályairól az alapító okirat rendelkezést tartalmazzon. Az átruházás visszerhes vagy ingyenes voltáról, valamint a további átruházás lehetőségéről, valamint esetlegesen az első átruházáskor a további átruházások megtiltásának lehetőségéről bírói gyakorlat hiányában lehetetlen állást foglalni. Ezen rendelkezés álláspontunk szerint kissé „üzleti” irányba mutat, mivel ez alapján az alapítói jogok adásvétele, cseréje, vagy bármely visszerhes átruházása, továbbadása is elképzelhető, akár csak egy kft. üzletrésze esetében.

A kuratórium

A törvény az alapítvány ügyvezető szervét egységesen kuratóriumnak nevezi, elhagyja a korábbi szabályozás különbségtételét a tekintetben, hogy a szervezetet az alapító csak kijelölte, vagy ő hozta létre. Kimondja, hogy a kuratórium minden tagja vezető tisztségviselő, így minden tagra vonatkozik az összeférhetlenségi nyilatkozat megtételének kötelezettsége. (Lásd: Ectv.)

Érdekes rendelkezése a törvénynek a szakasz (2) bekezdése. A kuratórium 3 természetes személyben meghatározott összetétele nyilvánvalóan nem lehet kógens szabály, az eltérés semmisségét a rendelkezés nem tartalmazza (Ptk. 3:4.§ (3) bekezdés a./ pont).

Ugyanakkor a három természetes személytől több tag álláspontom szerint a Ptk. 3:4.§ (3) bekezdés b./ pontjában megfogalmazott tilalomba se ütközik, mivel a több tag a jogi személy hitelezőinek, munkavállalóinak vagy a tagok kisebbségének jogait nem sérti, vagy a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését sem akadályozza.

Ettől érdekesebb a (2) bekezdés második mondata, mely szerint a kuratórium legalább két tagjának állandó belföldi lakóhellyel kell rendelkeznie. Álláspontom szerint ezen rendelkezés viszont kógensnek minősül, mivel az ettől való eltérés a jogi személy törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését akadályozhatja.

Az alapítvány kedvezményezettje és annak közeli hozzátartozója nem lehet a kuratórium tagja. Az alapító okirat eltérő rendelkezése semmis. Az alapító és közeli hozzátartozói nem lehetnek többségben a kuratóriumban. Az alapító okirat eltérő rendelkezése semmis. Az alapító az alapítvány egyszemélyes ügyvezető szervül kurátort nevezhet. A kurátorra a kuratóriumra vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell. Lehetőség van tehát egyszemélyes kezelőszerv létrehozására. A kuratóriumi tagsággal kapcsolatos előírások további előírásokat is kiemelnénk. A kuratóriumi tagokat határozott vagy határozatlan időre lehet kijelölni vagy megválasztani. Korábban meghatározott feltétel bekövetkeztéig is szólhatott a kijelölés. Az erről való rendelkezése az alapító okirat kötelező tartalmi eleme. A kuratórium tagját megbízatásának lejártá előtt az alapítványi cél megvalósításának közvetlen veszélyeztetése esetén az alapítói jogok gyakorlója hívhatja vissza. A határozatlan időre kijelölt kuratóriumi tagnak halála, lemondása vagy visszahívása alapján szűnhet meg a tisztsége, azonban fontos megjegyezni, hogy a visz-

szahívás csak indokolt alapítói határozattal történhet, amelyben az alapító vagy az alapítói jogok gyakorlója részletesen indokolja a cél közvetlen veszélyeztetését megvalósító magatartást. Amennyiben a visszahívott kuratóriumi tag vitatja a visszahívás okait, a bíróság a nemperes eljárást megszünteti, és tájékoztatja az alapítót, hogy polgári peres eljárásban kérheti a visszahívott kuratóriumi tag törlését és az új tag bejegyzését. (Vö. a civil szervezetek nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény 55.§-át) Érdemes tehát megfontolni, hogy kit jelöl az alapító határozatlan időre kuratóriumi tagnak, ugyanis később őt egyetértése/lemondása hiányában csak perben lehet visszahívni.

A kuratórium működésére az új Ptk. – a régi Ptk.-val ellentétben – rendelkezéseket ad. Ha az alapító nem tartja fenn magának a kuratórium elnöke kijelölésének jogát és nem ruházta át ezt a jogot más, alapítványi tisztséget betöltő személyre vagy más alapítványi szervre, a kuratórium tagjai maguk közül választanak elnököt. A kuratórium évente legalább egyszer ülést tart, amelyet az elnök hív össze. Az alapító okirat ennél ritkább ülésezést előíró rendelkezése semmis.

Bármely kuratóriumi tag kérheti kuratóriumi ülés összehívását a cél és az ok megjelölésével. Ilyen kérelem esetén a kuratórium elnöke köteles a kérelem beérkezésétől számított nyolc napon belül intézkedni az ülés összehívásáról. Ha ennek a kötelezettségének a kuratórium elnöke nem tesz eleget, a kuratórium ülését a kérelmet előterjesztő tag is összehívhatja.

A felügyelőbizottság és egyéb alapítványi szervek

Ha az alapítványnál felügyelőbizottság működik, a tevékenységét az alapító részére végzi, tevékenységéről évente az alapítói jogok gyakorlójának számol be. A felügyelőbizottság tagjaira a kuratórium tagjaira vonatkozó kizáró és összeférhetlenségi szabályokat alkalmazni kell. (lásd Ectv.)

Az alapítványnál létesített egyéb alapítványi szervek nem csorbíthatják a kuratórium, a felügyelőbizottság és a könyvvizsgáló jogait. Az új Ptk. tehát egyéb, meg nem határozott alapítványi szervek létrehozására is ad elvi lehetőséget.

Az alapítvány megszűnése

Az alapítvány más jogi személlyé nem alakulhat át. Alapítvány csak alapítvánnyal egyesülhet és csak alapítványokra válhat szét. Az alapítvány más alapítvánnyal történő egyesüléséről vagy az alapítvány szétválásáról az alapító akkor hozhat döntést, ha az alapító okiratban meghatározott vagyron juttatását teljesítette. Az egyesülés vagy a szétválás nem járhat az alapítványi vagyron csorbításával és az alapítványi cél veszélyeztetésével. Az egyesülés részletszabályait az Ectv. 10/C. §-a tartalmazza.

Az alapítvány megszűnik jogutód nélkül, ha

- az alapítvány a célját megvalósította, és az alapító új célt nem határozott meg;
- az alapítvány céljának megvalósítása lehetetlenné vált, és a cél módosítására vagy más alapítvánnyal való egyesülésre nincs mód; vagy
- az alapítvány három éven át a célja megvalósítása érdekében nem folytat tevékenységet.

Álláspontunk szerint továbbra is kógens rendelkezés, hogy az alapító nem szüntetheti meg az alapítványt. Általánosságban megállapítható, hogy a megszűnési okok szigorodtak, illetve új okként jelent meg a szervezet három éves passzivitása. A korábbi szabályozás szerint a megszűnési ok pusztán a cél megvalósulása, vagy lehetetlenné válása volt (a határozott idő letelte ok továbbra is szerepel a szabályozásban, míg a feltétel bekövetkezése ok innen is kikerült). Az új Ptk. ezen két megszűnési okot kiegészítette:

- eszerint a cél megvalósulása megszüntetési ok esetén még azt is vizsgálni kell, hogy az alapító új célt nem határozott-e meg,

- a lehetetlenné válás esetén pedig azt is, hogy a cél módosítására vagy más alapítvánnyal való egyesülésre nincsen-e mód.

Kérdésként merülhet fel, hogy ezen hatályos szabályok szigorú értelmezése mellett egyáltalán lehetséges-e jelenleg egy alapítvány megszüntetése. Bírói gyakorlat hiányában nem világos például, hogy a megszüntetés iránti perben a bíróság milyen mértékben követeli majd meg annak bizonyítását, vagy legalább valószínűsítését, hogy más alapítvánnyal történő egyesülésre nincsen mód. Ezt helyi, regionális vagy országos szinten kell-e vizsgálni, és mi módon lehet ezt legalább valószínűsíteni.

Az új Ptk. szabályozza a kuratórium és az alapító kötelezettségeit megszűnési ok bekövetkezése esetére is:

A. Ha valamelyik fenti megszűnési ok bekövetkezik, a kuratórium értesíti az alapítói jogokat gyakorló személyt vagy szervet a szükséges intézkedések megtétele érdekében, és a megszűnési ok bekövetkeztét közli a felügyelőbizottsággal és a könyvvizsgálóval is.

B. Ha az alapítói jogokat gyakorló személy vagy szerv a megszűnési ok alapján harminc napon belül érdemi intézkedést nem hoz, a kuratórium ezt követően köteles a nyilvántartó bírósághoz bejelenteni a megszűnési okot.

A bejelentési kötelezettség késedelmes voltából vagy elmulasztásából eredő károkért az alapítvánnyal és harmadik

személyekkel szemben a kuratórium tagjai egyetemlegesen felelnek.

A jogutód nélkül megszűnő alapítványnak a hitelezői igények kielégítése után megmaradó vagyonáról a törlését elrendelő határozatban kell rendelkezni.

A jogutód nélkül megszűnő alapítvány vagyona

Az alapítvány jogutód nélküli megszűnése esetén a hitelezők kielégítése után megmaradó vagyonról három módon történhet rendelkezés.

- az alapító okiratban megjelölt személyt illeti, azzal, hogy az alapítót, a csatlakozót és az egyéb adományozót, továbbá ezek hozzátartozóit megillető vagyon nem haladhatja meg az alapító, a csatlakozó és az egyéb adományozó által az alapítványnak juttatott vagyont.

- az alapító az általa juttatott vagyonról az alapítvány jogutód nélküli megszűnésekor az alapítvány céljával azonos vagy hasonló célú alapítvány vagy egyesület számára rendelkezhet, ha az alapító okirat ilyen esetre a vagyonról nem rendelkezik vagy a rendelkezés teljesítése lehetetlen.

- a nyilvántartó bíróság jogszabályban meghatározott szervezetnek juttatja a vagyont, ha az alapító okirat, vagy az alapító nem rendelkezik a megszűnő alapítvány vagyonáról, vagy ha az alapító okirat által megjelölt személy, vagy az alapító által megjelölt alapítvány, egyesület a vagyont nem fogadja el vagy azt nem szerezheti meg.

Az új Ptk. hatályba lépése és a közhasznú jogállás felülvizsgálata komoly kihívás elé állítja a civil szervezeteket és jogi képviselőiket, igen nagy munkaterhet ró mind a törvényességi ellenőrzést végző ügyészségre, mind a nyilvántartó bíróságra. Az új szabályok alkalmazása során az eljárási szereplők együttműködése, közös gondolkodása segíti az egyetemes gyakorlat kialakulását, az eltérő értelmezésből eredő kérdések tisztázását, megbeszélését. Ezen összefoglaló ennek megvalósulását szolgálja.

Berecz Péter*

AZ EGYESÜLETEKRE VONATKOZÓ SZABÁLYOK VÁLTOZÁSA A 2013. ÉVI V. TV. ALAPJÁN

Általános áttekintés

Az egyesületek nyilvántartásba vétele során a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. tv. (a továbbiakban Ptk.), az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. tv. (a továbbiakban Ectv.) és a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. tv. (a továbbiakban Cnytv.) előírásait kell alkalmazni, figyelembe kell venni ugyanakkor a kialakult és a folyamatosan fejlődő bírói gyakorlatot is.

Az egyesületekre vonatkozó szabályok viszonylag hosszú időn keresztül változatlanok voltak, ez alatt az idő alatt kiala-

kult egy egységes és következetes bírói gyakorlat. Az utóbbi évek új jogszabályai azt eredményezték, hogy a bírói gyakorlat során kimunkált elveket felül kell vizsgálni, illetve újabb elvárások keletkeznek a civil szervezetekkel szemben. A tapasztalataink azonban azt mutatják, hogy a kialakult elvek nehezen „kopnak ki” a gyakorlatból, azok változatlan tartalommal továbbélnek.

A Ptk jogi személyekre vonatkozó általános részét akkor kell alkalmazni az egyesületekre, ha a különös rész eltérő szabályt nem tartalmaz. A Ptk. jogi személyekre vonatkozó könyvében a diszpozitivitás elve érvényesül, de ez az elv nem lehet korlátlan. A jogi személy tagjai az egymás közötti és a jogi személyhez fűződő viszonyuk, valamint a jogi személy szervezetének és működésének szabályozása során a létesítő okiratban eltérhetnek a Ptk szabályaitól. Fontos azonban ki-

* bírósági titkár

hangsúlyozni, hogy csak a Ptk. szabályaitól lehet eltérni, az Ectv, vagy civil tv. szabályaitól nem.

Nem lehet eltérni a rendelkezésektől akkor sem, ha az eltérést a törvény kifejezetten tiltja. Ezt a tiltást a Ptk-ban a semmis kifejezéssel éri el a jogalkotó. Bár több alkalommal is előfordul a Ptk-ban a „nem lehet” kifejezés, vagy olyan kijelentés, hogy pl.: az elnökség három tagú, amely határozott tartalmú, ezekben az esetekben azonban az eltérés megengedett.

Látható, hogy a jogszabály szövege erősen értelmezésre szorul, ami megnehezíti mind a jogalkalmazó, mind az ügyfél helyzetét. Sárközi Tamásnak, egykori kodifikációs bizottsági tagnak a „Szervezetek státuszjoga az új Ptk-ban” című könyve is hemzseg az olyan kifejezésektől, mint „szerencsésebb lett volna”, vagy „majd a bírói gyakorlat kialakítja”. Az utóbbi, vagyis, hogy egyes szabályokat a bírói gyakorlat fog kialakítani, szándékos jogalkotói magatartás eredménye.

A másik kivétel, ahol nem lehet eltérni a Ptk-tól, az, ha az eltérés a jogi személy hitelezőinek, munkavállalóinak, vagy a tagok kisebbségének jogait nyilvánvalóan sérti, vagy a törvényes működés feletti felügyelet érvényesülését akadályozza. Ez szintén elég tág kört ölel át, a korábban kialakult elvek ebbe a körbe többnyire beleillenek.

Az egyesület létesítő okiratának tartalmi kellékeire mind a Ptk.-nak a jogi személyek általános szabályai, mind az egyesületre vonatkozó különös szabályok előírásokat tartalmaznak. A felsorolások – többnyire – egyértelműek, ugyanakkor álláspontunk szerint nem kell a létesítő okiratba foglalni az egyesületet létrehozó személyek adatait.

Az egyesület nyilvántartásba vételt érintő konkrét változások

Az alábbiakban néhány konkrét változtatást emelnénk ki:

A létesítés szabályai változtak. A korábbi szabályokkal szemben már nemcsak alakuló ülés által elfogadott alapszabály által, hanem alakuló ülés nélkül, 10 tag egybehangzó akaratnyilatkozata által elfogadott alapszabály alapján is megvalósulhat a nyilvántartásba vétel. A létesítő okirat módosítása is megvalósulhat egybehangzó akaratnyilatkozattal, nem kell ülés tartása. (Vö. Cnytv. 63. § b), 37. § (1) bek.)

A korábbi szabályokhoz képest sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani a jogi személy nevére; hiszen országos szinten kell megfelelnie a névkizárólagosság elvének. Ennek a gyakorlata is most kezd kialakulni. Amíg a név nem megfelelő, a bíróság a kérelmet érdemben nem is vizsgálhatja.

Az egyesületnek is rendelkeznie kell vagyonnal. Tipikusan a tagdíj szolgál erre a célra, de a tagok alapításakor is az egyesület rendelkezésére bocsáthatnak vagyoni hozzájárulást. A létesítő okiratba bele kell foglalni a tagdíj fizetésének esedékességét és módját. Célszerű lenne a tagdíj összegét is ide venni, ugyanakkor elfogadható az a megoldás is, ha a tagdíj összegét másik okiratba foglalják. Pl.: közgyűlés üléséről készült jegyzőkönyv, elnökségi határozat stb. A Ptk. egyértelmű, hogy a befizetett összeget visszakövetelni nem lehet, az egyesület megszűnésekor a tagok között ezt felosztani nem lehet.

Tagdíjjal kapcsolatos két következetes bírói gyakorlatot emelnénk ki. 1. Tagdíj nem fizetése miatt a tagsági viszony csak akkor szüntethető meg, ha a tagdíj megfizetése a tagot

felhívják, póthatáridőt biztosítanak a részére, figyelmeztetik a mulasztás jogkövetkezményére. 2. A létesítő okirat tartalmazni szokta, hogy a tagsági viszony megszűnése nem mentesíti a tagot a tagdíj megfizetése/tagi kötelezettség teljesítése alól. A Debreceni Ítéltábla következetes idevonatkozó álláspontja az, hogy ez a szabályozás jogszabályellenes.

Közgyűlés elnevezése a Ptk. alapján döntéshozó szerv lett. Szabályai lényegében változatlanok. A napirendet érintő problémával kapcsolatosan határozott véleményünk, hogy mind a Ptk. 3:17. § (6) bekezdését, mind a 3:75. §-át alkalmazni kell. A hivatkozott Ptk. jogszabályhely értelmében az általános szabályokat akkor nem kell alkalmazni, ha a különös ettől eltérő. Értelmezésünk szerint a két szabályozás nem tér el egymástól, egymás mellett alkalmazandó. Fel kell hívni itt a kisebbségvédelmi szabályt és a józan ész követelményét is. Megjegyezzük, hogy az új Ptk. hatályba lépése előtt is ennek megfelelően alakítottuk a joggyakorlatot.

A döntéshozó szerv szavazása köréből elsőként kiemendő a szavazategyenlőség kérdése. A Debreceni Ítéltábla és a Fővárosi Ítéltábla egyező álláspontja szerint szavazategyenlőség esetén a javaslatot elvetettnek kell tekinteni. A Ptk. 3:19. § (3) bekezdése értelmében szótöbbség kell a határozat meghozatalához. Ennél kisebb arányt előíró szabályozás semmis.

Nem lehet továbbá addig ismételni a szavazást, amíg ki nem alakul a szótöbbség. Az is egy vélemény ugyanis, ha nincs szótöbbség, ha nem fogadják el a javaslatot. A tagok tisztában vannak azzal, milyen szavazati arány kell a pozitív döntéshez, ennek megfelelően tudnak élni a szavazati jogukkal. A többszörös szavaztatás egyfajta nyomásgyakorlásként is működhet, ezért az a bíróságok gyakorlata következetesen elveti. (Maximum egyszeri újrászavazás elegendő lehet).

Jogos a felvetés, hogy a korábbi szabályok megkivánták a demokratikus joggyakorlást, a jelenlegiekben pedig ez nincs kimondva. A gyakorlatban azonban – ahogy korábban utaltunk rá – más jogelvekben (pl.: kisebbségvédelem) továbbélnék a demokratikus joggyakorlásra hivatkozással kialakított követelmények. Küldöttgyűlés esetén a küldöttek állításának szabályait is a létesítő okiratba kell foglalni.

Az ügyvezetés szabályai is változtak. A Ptk. szabályai szerint alakuláskor a vezető tisztségviselőket kijelölik és nem választják. Ennek ellenére elfogadható, ha az alakuláskor megválasztják őket. Az összeférhetlenségi szabályokat a Ptk. 3:22. § tartalmazza. (Közhasznú szervezet esetén 2011:175. tv. 38. és 39. §-ai további szabályokat állítanak fel. Az ügyvezetést egy fő is elláthatja (ügyvezető), vagy legalább 3 fő szükséges testületi működés esetén. Az ügyvezetés működésére vonatkozó szabályokat alig találunk, a határozatképessége sincs szabályozva. (így a megismételt ülés határozatképessége sem) Véleményünk szerint a „rég” szabályok továbbra is alkalmazhatók. Figyelemmel kell azonban a megbízás időtartamára, már nem lehet határozatlan.

Felügyelő bizottság szabályai köréből az összeférhetlenség kérdését kell kiemelnünk: a Ptk. 3:26. §-a (közhasznú szervezet esetén 2011:175. tv. 38. § (3) bekezdése) tartalmazza. Mindkét esetben a létesítő okiratba kell foglalni az erre vonatkozó szabályokat. Egyébként azok megegyeznek az ügyvezetésnél kifejtettekkel.

A képviselet szabályai jelentősen változtak. Valamennyi vezető tisztségviselőnek (elnökség tagjai) képviseleti jogot kell biztosítani. Ezen túlmenően, egyes személyeket (akik nem az elnökség tagjai, pl. pénztáros) is fel lehet jogosítani a képviseletre. Ezeknek a személyeknek a képviseleti jogát nyilvántartásban is rögzíteni kell. A képviseleti jog terjedelme lehet általános, valamennyi ügycsoportra kiterjedő, valamint különös, azaz pontosan meghatározott ügycsoportokra kiterjedő. Gyakorlásának módja pedig önálló, vagy együttes.

Tipikus hiba, hogy nem egységesen szabályozzák a létesítő okiratban a képviseleti jog gyakorlásának a módját. A gyakorlat e körben is következetes; amennyiben a vezető tisztségviselők önállóan képviselik az egyesületet, nem lehet azt korlátozni pl. a bankszámla feletti rendelkezési jog kapcsán sem.

Törvényességi felügyeletre a jogalkotó nem ad részletszabályokat, amely hiányosságot mihamarabb pótolni kell, mert a gyakorlat nem alakíthatja ki a kereteket, a szankciórendszert.

Tagok jogai és kötelezettségei körében nem lehet előírni az egyesület tevékenységében való közreműködés kötelezettségét, mivel a részvétel jogosultság, és nem kötelezettség. Az ezzel ellentétes szabályozást mellőzni kell a létesítő okirattól. Ez az elv egyébként nem az új Ptk-val került bevezetésre.

A jogi személy határozatainak felülvizsgálata kezdeményezésének jogával nem csak az érintett tag élhet. A Ptk. egy-

értelmű: bármely tag, vezető tisztségviselő, illetve felügyelő bizottsági tag jogosult. Utóbbiak nevesítésének az indoka, hogy vezető tisztségviselő és fb tag lehet olyan személy is, aki nem tagja az egyesületnek.

Az egyesület megszűnése szabályai a Ptk.-ban egyértelműek, ami nem sűrűn volt elmondható a fentebb felsorolt vitás részek kapcsán. A megszűnés esetei taxatívák, más lehetőség a törvényben felsoroltakon kívül nincsenek. Ennek megfelelően a vagyon felhasználásának módjában sem lehet eltérni. Az alapszabályban meg kell jelölni azt a hasonló célt szolgáló közhasznú szervezetet, melynek a megmaradt vagyont juttatni kell. Nem elégséges a törvényi jogszabályhely megisméltése, mert azzal nem teszünk eleget a kötelezettségnek.

A bíróság felhívásai itt vagylagosak; vagy megjelölnek ilyen szervezetet, vagy a vagyon felhasználásának módját nem szabályozzák a létesítő okiratban. Ebben az esetben a Ptk. és Ectv. előírásai érvényesülnek. A tagoknak lehetőségük van később e célból a létesítő okirattal módosítani és belefoglalni a kedvezményezett szervezet nevét. Nem foglalhatják ugyanakkor azt a létesítő okiratba, hogy a közgyűlés határozza meg a vagyon felhasználásának a módját, mivel a szervezetek jogutód nélküli megszűnése esetén tipikusan a döntéshozó szerv már nem hívható össze, ilyen döntés meghozatalára nem kerülhet sor. Ugyanakkor hangsúlyoznunk kell, hogy e körben nem lehet eltérni a Ptk. rendelkezéseitől.

Bányai Krisztina*

A KÖZHASZNÚ JOGÁLLÁS ÚJ TARTALMA ÜGYÉSZI SZEMMEL

A civil szervezetek - korábbi terminológiával társadalmi szervezetek - jogállása tekintetében a jogalkotó új formai és tartalmi kereteket határozott meg, mely szabályok egy része már ismert volt a joggyakorlatban csak még nem nyert ilyen mélységben szabályozást; más része pedig valóban újszerűen hatott a civil szervezetek életére.

Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi LXXV. törvény (Ectv.¹) és a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi LXXXI. törvény (Cnytv.) szabályozási logikája igyekezett minél szélesebb körben előírni a kötelezően betartandó szabályokat. Emellett a 2014. március 15-én hatályba lépett, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) Harmadik könyve a jogi személyek vonatkozásában további rendelkezéseket tartalmaz, melyekre a civil szervezeteknek - lévén jogi személyek - ugyancsak figyelemmel kell lenniük.

* főügyészségi ügyész, B.-A.-Z. Megyei Főügyészség

¹ Civil törvény elnevezéssel is szokás rá utalni, pl. a *Complex Jogtára is ezen a rövidített - Civil tv. (új) - néven tagolta be, ugyanakkor régi Civil tv.-ként a Nemzeti Civil Alapprogramról szóló 2003. évi L. törvényt hozza, ami nem azonos tartalmú az új jogszabállyal - annak csak csekély részterületére vonatkozik. A tanulmány különösen a törvényszékek és az ítélőtáblák joggyakorlatában használatos Ectv. elnevezést használja.*

A civil szervezetekre vonatkozó szabályanyag egyik legfrequentáltabb része a **közhasznú jogálláshoz** kapcsolódó feltételrendszer változása. Ugyanis a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény (Ksztv.) 2012. január 1. napjától történő hatályon kívül helyezése után az említett Ectv. és Cnytv. rendelkezései töltötték meg a közhasznú jogállást is új tartalommal.

Ami a legszembetűnőbb változás az a korábbi kétfokozatú minősítés (kiemelkedően közhasznú és közhasznú) **egyfokozatúvá** tétele, így a közhasznú jogálláshoz kapcsolódó előnyök immár egységessé váltak. Ha közelebbről megvizsgáljuk, hogy ezek az előnyök a gyakorlatban mit jelentenek, azt találjuk, hogy a közhasznú jogállás előnye egyrészt, hogy a civil szervezet jogosult használni a közhasznú megjelölést², másrészt hogy állami, közigazgatási, illetve költségvetési szervvel kizárólag e jogállás birtokában köthet közszolgáltatási szerződést³.

A működés nyilvánossága és áttekinthetősége, illetve ellenőrzöttsége érdekében garanciális jellegű szabály, hogy a civil szervezeteknek letétbe kell helyezniük a **közhasznúsági mellékletüket és számviteli beszámolójukat** az Országos Bírósági Hivatalnál.

A közhasznú jogállás megszerzése, megtartása és törlése tekintetében az Ectv. és a Cnytv. szabályanyagával összefüggő

² Ectv. 36. § (1) bek.

³ Ectv. 35. § (1) bek.

mulasztások kapcsán az ügyészségre is új feladatok hárulnak, különösen az Ectv. 30. § (5) bekezdésében foglalt értesítési, illetve **törvényességi ellenőrzési eljárás** lefolytatása iránti kötelezettség vonatkozásában, melynek eredménye lehet a későbbiekben felhívás vagy jelzés kibocsátása, valamint az Ectv. 11. § (5) bekezdésébe foglalt **ügyészi keresetindítás**, illetve az (5a) bekezdésben foglalt **nemperes indítványtétel** a civil szervezet megszűnésének megállapítása iránt.

Az Ectv. 30-50. § rendelkezéseinek alkalmazásai vonatkozásában a gyakorlatban több értelmezési kérdés is felmerült.

A civil szervezetek nyilvántartásba történő bejegyzési eljárása kapcsán meghozott végzésekkel szemben az ügyészt törvényben meghatározott keretek között **fellebbezési jog** illeti meg, ami annullálhatja a végzést, és így a civil szervezet közhasznú jogállás megszerzésére irányuló törekvéseinek komoly akadályát képezheti, ezért jelen tanulmány a bírósági nyilvántartási eljáráshoz kapcsolódóan elemzi a közhasznú jogállás megszerzésére vonatkozó feltételrendszert.

A civil szervezet

Az Ectv. 2014. március 15-i hatállyal módosított 2. § 6. pontja szerint civil szervezetnek minősül:

- a) a civil társaság
- b) a Magyarországon nyilvántartásba vett egyesület - a párt, a szakszervezet és a kölcsönös biztosító egyesület kivételével -
- c) a közalapítvány és a pártalapítvány kivételével - az alapítvány.

Az Ectv. módosított 1. §-ának rendelkezései szerint a törvény hatálya a Ptk. szerinti alapítványokra, egyesületekre, valamint a közhasznú szervezetekre, illetve az egyesülési jog alapján létrejött egyéb szervezetekre terjed ki. Ugyanakkor a párt, a szakszervezet, a kölcsönös biztosító egyesület, a közalapítvány és a pártalapítvány a fent írtak szerint nem minősül civil szervezetnek.

Az Ectv. 4. § (1) bekezdése szerint a szövetség, a párt, a szakszervezet és a külön törvény hatálya alá tartozó tevékenységet végző egyesületek az egyesülési jog alapján létrehozott szervezetek különös formáinak minősülnek és törvény eltérő szabályokat állapíthat meg rájuk. Nem kell alkalmazni az Ectv. II-X. fejezetét a civil társaságra, a pártok működését segítő alapítványra, a pártra, továbbá a VII-X. fejezetét a kölcsönös biztosító egyesületekre és a szakszervezetre.

Az ismertetett szabályokban némi ellentmondás mutatkozik, illetve a törvény hatálya alóli kivételek jogszabályhelyre való lebontása szakértelmet és több odafigyelést igényel, azonban jellemzően elmondható, hogy a gyakorlatban az ilyen szervezetek száma általában meggyéknél sem magas.

A közhasznú jogállás megszerzésének feltételei

A közhasznúságra vonatkozó korábbi szabályanyagot tartalmazó Ksztv. 2012. január 1. napjától történő hatályon kívül helyezése folytán nyílt meg a terep az új jogi feltételrendszer előtt.

2012. január 1. napjától az Ectv. és Cnytv. rendelkezéseinek való megfeleléssel szerezheti meg/tarthatja meg a közhasznú

jogállást egy civil szervezet. **Átmeneti szabályként** lehetőség nyílt, hogy az Ectv. hatálybalépése előtt nyilvántartásba vett közhasznú, illetve kiemelkedően közhasznú jogállású szervezetek az Ectv. által előírt feltételeknek való megfelelése esetén **2014. május 31. napjáig** benyújtható kérelemmel kezdeményezhették a közhasznú jogállás nyilvántartásba vételét, azaz praktikusán nézve a további igénybevételét⁴.

Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy csak a:

- 1.) közhasznúsági nyilvántartásba vétel iránt kérelmet
- 2.) a törvény által előírt határidőben benyújtó
- 3.) és a közhasznú jogállás feltételeinek megfelelő
- 4.) valamint e feltételek bíróság általi megállapítását elnyerő *civil szervezetek* jogosultak a közhasznú megjelölés használatára és a közhasznú jogálláshoz kapcsolódó kedvezmények igénybevételére **2014. június 1. napjától**.

Ellenkező esetben - azaz kérelem hiányában, vagy a határidő elmulasztása, illetve a feltételeknek való meg nem felelés esetén - 2014. június 1. napjától kezdődő hatállyal a nyilván tartást vezető bíróság törölte a közhasznú jogállást.

Tekintettel arra, hogy a közhasznú jogállás megszerzése - némely, az idővel kétségbeesetten versenyt futó civil szervezet félelmeitől eltérően - bármikor lehetséges, ezért a sikeres eljárás feltételrendszerét 2014. június 1-jét követően is érdemes sorba venni. Valójában a közhasznú jogálláshoz kapcsolódó előnyök törvény által felsorolt esetei mellett a civil szervezetek inkább a pályázati lehetőségek gyakori közhasznúsághoz kötése miatt aggódnak és legfeljebb itt jelenthet jelentősebb veszteséget a közhasznú jogállás elvesztése vagy meg nem szerzése.

A közhasznú jogállás megszerzéséhez kapcsolódó feltételek alapvetően két nagy csoportra, mondhatni eljárásjogi és anyagi jogi feltételekre oszthatók. Elsőként az eljárásjogi jellegű feltételeket érdemes szemügyre venni, ugyanis a gyakorlatban a bíróság is ezzel kezdi, és amennyiben itt merül fel hiba, akkor általában az érdemi feltételek megvizsgálására már nem is kerül sor, formai ok miatt el kell elutasítani a kérelmet, az elutasításhoz elegendő az eljárásjogi jellegű hiba.

I. Eljárásjogi/Formai feltételek:

- 1) Kérelem benyújtása - Papír alapú kérelem, azaz a birosag.hu-ról letölthető nyomtatvány megfelelő kitöltése a közhasznú jogállás megszerzése iránti, illetve a létesítő okirat módosítása esetén változásbejegyzés iránti kérelem egyidejű benyújtása
- 2) A kérelem tárgya, a nyomtatvány tartalma - kérelemhez kötöttség
- 3) Időbeliség - a kérelem határidőben történő előterjesztése
- 4) Az esetleges mellékletek csatolása (pl. beszámoló és tisztségfelfogadó, összeférhetlenségi nyilatkozatok csatolása)

⁴ Az Ectv. 75. § (5) bekezdése

II. Anyagi jogi/Tartalmi feltételei:

- 1) Közhasznú tevékenység meghatározása
- 2) Közhasznúsági melléklet és beszámoló: Megfelelő erőforrás
- 3) Közhasznúsági melléklet és beszámoló: Megfelelő társadalmi támogatottság
- 4) Létesítő okirat kötelező tartalmi elemei
- 5) Tisztségelfogadó és összeférhetetlenségi nyilatkozatok tartalma

I/1.) A kérelem és a kérelemhez kötöttség elve

A **kérelem** formai megkötése tekintetében a megfelelő nyomtatványt kell benyújtani, egy olyan megfelelően kitöltött űrlapot, amely letölthető a birosag.hu honlapról. A közhasznú jogállás nyilvántartásba vétele iránti kérelem mellett szükséges lehet adott esetben a létesítő okirat módosítása is, melyet változásbejegyzési eljárás iránti kérelmen lehet kérni annak a közhasznúsági kérelemmel egyidejű benyújtásával.

A nyomtatvány 19. pontjában 1-es kód vagy 2-es kód?

Az Ectv. 44. § (6) bekezdése alapján a szervezet nyilatkozik, hogy a bírósághoz korábban benyújtott létesítő okirat tartalmazza-e vagy sem az Ectv-ben előírt rendelkezéseket. Ha nem, akkor csatolni kell a létesítő okirat módosítását és egységes szerkezetbe foglalt szövegét. A nyomtatvány 19. pontjában éppen erről kell nyilatkozatot tenni a szervezetnek.

Ilyen esetben a nyomtatvány nem megfelelő módon való kitöltése a kérelem szinte automatikus elutasítását vonta maga után.

Ez fordítva is igaz: előfordult, hogy a képviselő a nyomtatványon (19. sor) arra hivatkozott, miszerint a korábbi létesítő okirat megfelel a közhasznúság feltételeinek, a 20-as sorban pedig úgy, hogy változásbejegyzési űrlap nem került benyújtásra, ugyanakkor csatol módosított és egységes szerkezetbe foglalt létesítő okiratot. Így erre irányul kérelem hiányában a törvényszék nem tudta figyelembe venni a kérelméhez becsatolt és egységes szerkezetbe foglalt létesítő okiratot, illetve a becsatolt jelenléti ívet és jegyzőkönyvet. Mivel hiánypótlás kibocsátásának a törvény értelmében nincs helye, ezért a törvényszék a kérelmet elutasította.

A Cnytv. 44. § (8) bekezdése alapján a változásbejegyzési kérelemről - így a létesítő okirat módosításáról - és a közhasznú jogállás nyilvántartásba vételéről **egy eljárásban** kell a bíróságnak döntenie⁵. Ez azt jelenti, hogy akár a közhasznú jogállás akár a változásbejegyzési eljárás tekintetében jelentkezik az elutasítást maga után vonó körülmény, az mindkét kérelemre kiterjedő hatályú.

A **kérelemhez kötöttség elve** alapján arról kell határozni a nyilvántartást vezető bíróságnak, melyre vonatkozóan - változásbejegyzési, illetve közhasznú jogállás megszerzése iránti - kérelmet nyújtottak be.

A **Cnytv. 38. § (3) bekezdése** értelmében a bíróság a civil szervezet nyilvántartásba vételi eljárás szabályai szerint

⁵ Cnytv. 44. § (8) *Ha a kérelemhez az (6) bekezdés alapján létesítő okiratot csatolnak, a bíróság a változásbejegyzési kérelemről és a közhasznú jogállás nyilvántartásba vételéről egy eljárásban dönt.*

vizsgálja meg, hogy a létesítő okirat módosítása megfelel-e a jogszabályoknak, ebből következően **a bíróság csak a kérelemmel érintett módosított rendelkezések törvényességét** vizsgálhatja. Konkrét ügyben az ügyész emiatt alaptalanul kifogásolta a fellebbezésében az alapszabály általa megjelölt rendelkezéseit, mivel azok az aktuális nyilvántartási kérelem alapján módosításra nem kerültek, azokat már korábban létrehozták, így a változásbejegyzési eljárásban a vizsgálat tárgyát sem képezheték. Az említett esetben az egyesület alapszabályának a változásbejegyzési eljárással nem érintett hiányosságait az ügyész egy kezdő ok alapján lefolytatott törvényességi ellenőrzés keretében vizsgálhatná, melynek eredményeképpen sor kerülhet felhívás vagy jelzés kibocsátására a törvénysértés súlyától függően, azonban a bejegyzési eljárásban történő fellebbezésre e szabálytalanságok a fent írtak szerint nem nyújtottak megfelelő alapot.

Kérelemhez kötötten kell tehát a bíróságnak határoznia az Ectv-nek megfelelő közhasznúsági nyilvántartásba vételről.

1/2. A kérelem időbelisége

A közhasznú nyilvántartásba vétel iránti kérelem előterjesztése a civil szervezet olyan alanyi joga gyakorlását jelenti, mely a 4/2003. PJE határozat értelmében az alanyi (anyagi) joghoz, jogviszonyhoz kötődik, és mint ilyen, szükségképpen anyagi jogi természetű, ezért annak előterjesztésére biztosított határidő az érvényesíthetőség létszakaszába jutott igény idő vetülete, ezért anyagi jogi jellegű.

Ha a határidő utolsó napja munkaszüneti nap, akkor a határidő a következő munkanapon jár le, így a 2014. május 31-ra kitűzött határidő, ami szombatra esett, június 2-i hétfőn, munkaidőben - azaz 16 óráig - történő megérkezése még határidőben történt. Nem a postára adás számít, hanem a kérelem beérkezése.

1/3.) Hiánypótlás igen vagy nem?

A Cnytv. 44. § (9) bekezdése szerint - a (8) bekezdés kivételével - a bíróság a beszámoló, és a bírósághoz korábban benyújtott létesítő okirat alapján dönt a szervezet közhasznúvá minősítéséről, ebben az esetben az eljárás során hiánypótlási felhívás kibocsátásának nincs helye. Tehát ez alapján a hiánypótlási eljárás lefolytatása csak abban az esetben zárható ki, ha a kérelmező a közhasznú jogállás nyilvántartásba vételi kérelem mellett változás bejegyzési kérelmet nem terjeszt elő. Ilyenkor a bíróság a korábban benyújtott létesítő okirat alapján dönt és a hiánypótlási felhívás kibocsátásának nincs helye. Ugyanakkor ebből a contrario következően amennyiben a közhasznúsági nyilvántartásba vételi kérelemmel egyidejűleg változás bejegyzési kérelem nyomtatványt is benyújtottak, akkor az általános szabályok szerint helye van a hiánypótlási eljárás lefolytatásának. A csatolni szükséges mellékletek vonatkozásában is ez érvényes.

II/1.) Közhasznú tevékenység

Ectv. 2. § 19. pontja értelmében **közfeladat**: jogszabályban meghatározott állami vagy önkormányzati feladat, amit a feladat címzettje közérdekből, haszonszerzési cél nélkül, jog-

szabályban meghatározott követelményeknek és feltételeknek megfelelően végez, ideértve a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátását, valamint e feladatok ellátásához szükséges infrastruktúra biztosítását is;

Ugyanezen jogszabályhely 20. pontja értelmében **közhasznú tevékenység**: minden olyan tevékenység, amely a létesítő okiratban megjelölt közfeladat teljesítését közvetlenül vagy közvetve szolgálja, ezzel hozzájárulva a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez.

A törvényszékek és ítélőtáblák álláspontja egységes abban, hogy az Ectv. 2. § 19. és 20. pontjának helyes értelmezése alapján a civil szervezetnek nem kell közvetlenül átvállalni és végezni a jogszabályban meghatározott állami vagy önkormányzati feladatot, hanem elegendő ha a megjelölt közfeladat teljesítését közvetlenül vagy közvetve szolgálja a létesítő okiratban megjelölt tevékenység. Kérdésként mindössze annyi merült fel, hogy mennyire kell konkrétan megjelölni e tevékenységet. A Miskolci Törvényszék adott ügyben kifejtette, hogy az Ectv. 2. § 19. pontjában meghatározottak értelmében nem elegendő állami vagy önkormányzati feladatot felsorolni, illetve jogszabályhelyre hivatkozni, mely állami vagy önkormányzati feladatként szabályoz tevékenységeket, hanem olyan jogszabályhelyre kell hivatkozni, mely a megvalósításához szükséges követelményeket és feltételeket is tartalmazza. Adott ügyben a törvényszék erre tekintettel utasította el a civil szervezet közhasznú jogállás megállapítása iránti kérelmét és egyúttal elrendelte a közhasznú jogállásának törlését.

Cél-tevékenység- közfeladat

A civil szervezet **céljával** összhangban lehet csak megállapítani a szervezet közhasznú **tevékenységét** és az e tevékenységhez kapcsolódó **közfeladatokat**. A civil szervezetnek a célját kell megvalósítania, így a tevékenységét, illetve a közhasznú tevékenységét is ennek tükrében kell meghatározni.

A közhasznú jogállás megszerzése iránti kérelem egyik sarkalatos pontja a civil szervezet konkrét céljának megvalósításához szükséges tevékenységek meghatározása. A közhasznúsági nyilvántartásba vételhez a létesítő okiratának az **Ectv. 34. § (1) bekezdés a) pontja** szerint tartalmaznia kell, hogy a szervezet **milyen közhasznú tevékenységet** folytat, e közhasznú tevékenységet mely közfeladathoz kapcsolódóan végzi, továbbá hogy e közfeladat teljesítését mely jogszabályhelyek írják elő.

Formai és tartalmi hibák

A tevékenységek meghatározását a jogszabályhelyek pontos megjelölésével kell megtenni. A bejegyzési eljárás során ezzel kapcsolatban olyan problémák merültek fel, hogy a közhasznú tevékenység **jogszabályi háttérének** megjelölése elmaradt. Ez alapot adhatott elutasításra, illetve fellebbezésre.

A jogszabályi meghatározás hiányosságai formai okok mellett tartalmi szempontból is vizsgálatra szorultak a meghatározott tevékenységek és a civil szervezet céljaival összefüggésben. Előfordult ugyanis, hogy a **közhasznú tevékenységeket nem a létesítő okiratban meghatározott cél szerint határozták meg**, illetve azok nem álltak maradéktalanul összhangban

a civil szervezet eredeti céljával, valamint a célt megvalósító tevékenységével. Ez is a kérelem bíróság általi elutasítására vagy ügyészi fellebbezésre adhatott alapot, mivel a közhasznú tevékenységeknek a létesítő okiratban ilyen módon történő rögzítése valójában a civil szervezet eredeti céljának kibővítését jelentette volna, az pedig ily módon nem lehetséges.

Ugyancsak az Ectv. 34. § (1) bekezdés a) pontja szerint a szervezet létesítő okiratának tartalmaznia kell, hogy amennyiben **tagsággal** rendelkezik, akkor nem zárja ki, hogy tagja-in kívül más is részesülhessen közhasznú szolgáltatásaiból. A tagság kifejezés használata miatt az egyesületekre értelmezhető e rendelkezés, az alapítványokra nem.

Nem csak közhasznú szervezet végezhet közhasznú tevékenységet

Az Ectv. 29. § (3) bekezdése közhasznú jogállástól függetlenül valamennyi civil szervezet számára lehetővé teszi a közhasznúsági melléklet elkészítését. A 46. § (1) bekezdése ismételten megerősíti a közhasznúsági melléklet készítésének kötelezettségét. A vonatkozó jogszabályok is rendelkeznek erről⁶.

Nem kifogásolható, hogy az egyesület létesítő okirata az irányadó törvényi rendelkezésekhez képest szigorúbb működési szabályokat tartalmaz. A Ptk. 3:4. § (1)-(3) bekezdései a jogi személyek részére széleskörű cselekvési szabadságot biztosítanak, így az a létesítő okirat, mely a közhasznúsági jelentés és beszámoló készítése mellett egyéb olyan rendelkezéseket is tartalmaz, mely szokványosan a közhasznú jogálláshoz előírt feltétel, önmagában nem jogellenes, mivel a szervezet a maga számára állapíthat meg szigorúbb feltételeket. Nem tekinthető megtevesztőnek sem, mindössze a nevében nem szerepelhet a közhasznú kifejezés, illetve a létesítő okiratban sem minősítheti magát annak.

II/2.) A közhasznúsági melléklet és beszámoló tartalma

Az Ectv. 32. § (1) Közhasznú szervezetté minősíthető a Magyarországon nyilvántartásba vett **közhasznú tevékenységet** végző szervezet, amely a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez **megfelelő erőforrásokkal** rendelkezik, továbbá amelynek **megfelelő társadalmi támogatottsága** kimutatható.

A (3) bekezdés szerint pedig a közhasznú tevékenységet végző szervezet **hozzájárul a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez**, amennyiben az előző évről szóló közhasznúsági melléklet célcsoportra vonatkozó adatai alapján a szervezet szolgáltatásai a szervezet testületi tagjain, munkavállalóin, önkéntesein kívül más személyek számára is hozzáférhetőek.

Megfelelő erőforrás áll a szervezet rendelkezésére, ha az előző két lezárt üzleti év vonatkozásában a következő feltételek közül legalább egy teljesül:

⁶ Lásd még: a 350/2011. (XII.30.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdése szerint a rendelet hatálya kiterjed a civil szervezetekre és (4) bekezdés, valamint a számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámolóalkészítési és könyvvizelési kötelezettségének sajátosságairól szóló 224/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet.

- a) az átlagos éves bevétele meghaladja az egymillió forintot, vagy
- b) a két év egybeszámított adózott eredménye (tárgyévi eredménye) nem negatív, vagy
- c) a személyi jellegű ráfordításai (kiadásai) - a vezető tisztségviselők juttatásainak figyelembevétele nélkül - eléri az összes ráfordítás (kiadás) egynegyedét.

Megfelelő társadalmi támogatottság mutatható ki a szervezetnél, ha az előző két lezárt üzleti éve vonatkozásában a következő feltételek közül legalább egy teljesül:

- a) a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerint a szervezetnek felajánlott összegből kiutalt összeg eléri az 54. § szerinti bevétel nélkül számított összes bevétel kettő százalékát, vagy
- b) a közhasznú tevékenység érdekében felmerült költségek, ráfordítások eléri az összes ráfordítás felét a két év átlagában, vagy
- c) közhasznú tevékenységének ellátását tartósan (két év átlagában) legalább tíz közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy segíti a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvénynek megfelelően.

A Cnytv. 44. § (5) bekezdés szerint a kérelemhez **csatolni kell a korábbi két év beszámolóját**. Alapvetően a beszámoló hiányai, hiányosságai, illetve meg nem felelése vezetett a közhasznú jogállás nyilvántartásba vétele iránti kérelem elutasítására.

A nyilvántartást vezető bíróságok joggyakorlatában a kezdeti időszakban bizonytalanságok voltak, és előfordult, hogy a törvényszék azon az alapon utasította el a civil szervezet közhasznú jogállás megállapítása iránti kérelmét, hogy a becsatolt beszámoló alapján a *2012. év vonatkozásában* nem teljesült a szervezet társadalmi támogatottság mutatója, annak ellenére, hogy a jogszabály *két év átlagában* követeli meg a feltételek meglétét. Emiatt előfordult sikeres fellebbezés is.

Az is előfordult, hogy egy *számszaki elírás* miatt tűnt úgy, hogy a civil szervezet nem teljesítette az elvárt mutatókat. Mivel a bíróság a kérelmet teljes egészében és összességében vizsgálja, ezért utólagosan nem volt lehetőség a számszaki elírás korrigálására, de ez nem jelentette akadályát a kérelem újbóli - javított formátumú - benyújtásának. Így amennyiben a szervezet módosítani kívánja korábban benyújtott nyilatkozatát - akár hibás kitöltés, akár elírás miatt - új eljárás keretében van erre mód, hiszen a bíróságnak egységesen kell elbírálnia a közhasznúság feltételeinek fennállását; nincs arra lehetőség, hogy kizárólag a fellebbezésben módosított adatokat kiragadva a szervezet többi iratából (pl. létesítő okirat) önmagában bírálja el a bíróság.

II/3.) A létesítő Ckirat

A létesítő okirat kötelező tartalmi elemeit jogszabály írja elő, Mivel az Ectv. 34. § (1) bekezdése, illetve a 37. § részletesen taxatív felsorolja mit kell tartalmazzon a létesítő okirat,

ezért e helyen inkább csak a problémák említése szükséges. A létesítő okirat hiányosságai ugyanis a korábbiakban írt módon ugyancsak végső soron a kérelem elutasítását eredményezik. Kiemelendő, hogy ebben az esetben szükséges figyelembe venni azt is, hogy a civil szervezet benyújtott-e változásbejegyzési kérelmet is egyidejűleg, mert akkor hiánypótlási eljárásra is sor kerülhet, illetve csakis a módosított rendelkezések vizsgálhatók.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptk.) 11. § (1) bekezdése alapján a Ptk. 2014. március 15-i hatályba lépését követő **első létesítő okirat módosításakor** a szervezeteknek egyidejűleg alapszabályukat, alapító okiratukat a Ptk. új szabályainak megfelelően is módosítaniuk kell. Erre figyelemmel kell lenni a változásbejegyzési kérelmek elbírálása során. A nyilvántartást vezető bíróság ezért a 2014. március 15. napja utáni időben módosított létesítő okirat esetén ezt megvizsgálja és a végzésében erről is határoz.

II/4. Nyilatkozatok (tisztsegelfogadó és összeférhetlenségi nyilatkozat)

Fontos kiemelni, hogy a vezető szerv tagjai teszik e nyilatkozatokat, mely nemcsak az elnököt takarja. A nyilatkozatok tartalma a Ptk. jogi személyekre vonatkozó általános szabályaiából és az Ectv. speciális rendelkezéseiből vezethetők le. Mivel ezek tartalma a korábbiakhoz képest új, ezért a gyakorlatban a nyilatkozatok hiányától eltekintve még mindig nagy számban fordulnak elő nem megfelelő tartalmú tisztsegelfogadó és összeférhetlenségi nyilatkozatok, pedig ezek a problémák elkerülhetőek, ha a Ptk. 3:22. § és az Ectv. 38-39. §-ait figyelembe veszi a kérelmet benyújtó civil szervezet.

Zárszó

A civil szervezetek életében nagy változást jelentett a jogi környezet módosulása, különös tekintettel a Polgári Törvénykönyv hatályba lépésére, mely a létesítő okiratok vonatkozásában újabb feladatokat ír elő mind a civil szervezetek, mind pedig a nyilvántartást vezető bíróságok számára.

Az ügyész ugyancsak aktív résztvevője ennek a folyamatnak, mivel nemcsak a számára kézbesített bejegyző végzéseken keresztül, de törvényességi ellenőrzési jogkörében is hivatott és feljogosított arra, hogy a civil szervezetek működését vizsgálja. Ennek keretében nemcsak a fellebbezési jog gyakorlása, de a törvényességi ellenőrzési eljárás keretében kibocsátott felhívás, illetve jelzés is lehetőséget nyújt a hiányosságok kiküszöbölésére és végső esetben, - amennyiben a civil szervezet már régóta nem működik és saját hatáskörben nem képes dönteni a saját sorsáról - még a megszűnés megállapítása iránti kereset benyújtása is megfelelő eszköz arra, hogy valóban működő civil szervezeti szféra alakulhasson ki Magyarországon.

„ÚJ” SZERZŐDÉSTÍPUS A POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYVBEN: A KÖZSZOLGÁLTATÁSI SZERZŐDÉS

A 2011. évi CLXXV. törvény az egyesületi jogállásról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról (a továbbiakban: Civiltv.) új alapokra helyezte a közhasznú szervezetek szabályanyagát.

A közhasznú szervezeteknek 2014. május 31. napjáig kellett igazolniuk, hogy az új törvénynek, a Civiltv. feltételeinek megfelelnek. Ezt a tényt a törvény két éve rögzítette, azonban sokan az utolsó pillanatra hagyták ezen igazolásuk benyújtását.

Ezzel kapcsolatban a Ctv.¹ 2. sz. mellékletének 10. pontja a következőket tartalmazta: „nonprofit gazdasági társaság esetén a közhasznú jogállás nyilvántartásba vételéhez teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt nyilatkozat a Civil tv. szerinti közhasznúsági feltételek teljesítéséről és a közszolgáltatási szerződés”.

Ahogy azt a 2014. november hó 20. napján megtartott kerekasztal beszélgetésén² dr. Bányai Krisztina hangsúlyozta: „a közhasznú jogállás előnye egyrészt, hogy a civil szervezet jogosult használni a közhasznú megjelölést, másrészt, hogy állami, közigazgatási, illetve költségvetési szervvel kizárólag e jogállás birtokában köthet közszolgáltatási szerződést.”

De mit is nevezünk közszolgáltatási szerződésnek?

Általános szinten két jogszabály foglalkozik a közszolgáltatási szerződéssel: egyrészt az új Ptk. határozza meg, hogy mit nevezhetünk közszolgáltatási szerződésnek. A törvény szerint közszolgáltatási szerződés alapján a szolgáltató általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtására, a felhasználó díj fizetésére köteles.³ Az új törvény a közszolgáltatási szerződést a XV. cím alatt a Vállalkozási típusú szerződések között helyezi el. A korábbi példálózó meghatározással szemben⁴ az új Ptk. nem határozza meg a szerződés esetleges tárgyát, hanem bevezet egy uniós jogból ismert fogalmat, az általános gazdasági érdekű szolgáltatást⁵. Ezzel a gyakorlat-

ban a szerződés alkalmazhatóságát kiterjesztette, hiszen a vonatkozó uniós gyakorlat minden gazdasági tevékenységet ide sorol, amely valamilyen közszolgáltatási kötelezettség hatálya alá tartozik. A címben szereplő idézőjeles új kifejezés azért használatos, mert a jelenlegi szakirodalomban a szerzők a közszolgáltatási szerződés szabályanyagát a korábbi közüzemi szerződéssel azonosítják (még az új Ptk.-hoz fűzött indokolás is ezt a kifejezést használja). A szolgáltatás tárgyát illetve, a szolgáltatót terhelő szerződési kötelezettség erre mindenképpen alapot adhat. A szerződési szabadság ilyen irányú korlátozása megjelent a korábbi közüzemi szerződés szabályozása esetén is, a további megkötéssel, hogy a szolgáltatót – ahogy most is – a szerződéskötési kötelezettségén túl⁶, szolgáltatásnyújtási kötelezettség is terheli. Nem véletlen az általános megfogalmazása az új Ptk.-nak, ugyanis a közszolgáltatási szerződéssel kapcsolatban is kiemelendő, hogy a szerződések megkötésére, azok tartalmára vonatkozó részletszabályokat külön jogszabályok tartalmazzák. Ezért összegezve megállapítható, hogy valóban csak lényegi finomhangolásáról van szó a korábbi közüzemi szerződésnek.⁷

Azonban a közszolgáltatási szerződést mint fogalmat a már hivatkozott Civiltv. eltérően határozza meg. A Civiltv. 2. § 21. pontja szerint a „közszolgáltatási szerződés valamely közfeladat - vagy annak egy része - ellátására a szerv nevében történő ellátására kötött írásbeli szerződés. Nem minősül közszolgáltatási szerződésnek azon közszolgáltatással kapcsolatban kötött szerződés, amelynek nyújtása jogszabályban meghatározott feltételeken alapuló engedélyhez van kötve”.

A Civiltv. által meghatározott közszolgáltatási szerződés lényegi szabályai természetesen megegyeznek a fentebb ismertetett Ptk.-ban rögzítettekkel, azonban ettől némileg eltér. Mindenképpen érdemes rögzíteni, hogy a szervezet ebben a körben egy szolgáltatótól átvállalja ezt a feladatot. Az átvállalható feladatokat egyéb jogszabályok rögzítik, önkormányzatok esetén a helyi önkormányzatokról szóló törvény.⁸

Tovább szűkíti az átvállalás lehetőségét az a tény, hogy olyan közszolgáltatás nyújtására nem köthető ebben a körben szerződés, amelynek nyújtása jogszabályban meghatározott feltételeken alapuló engedélyhez van kötve, továbbá nem minősül közszolgáltatási szerződésnek a feladat finanszírozá-

* ügyvédjelölt, levelező tagozatos doktorandusz.

¹ 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról

² Lsd. jelen lapszámban leközölt cikkét [Szerkesztő].

³ Ptk. 6:256. § [Közszolgáltatási szerződés]

(1) Közszolgáltatási szerződés alapján a szolgáltató általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtására, a felhasználó díj fizetésére köteles.

(2) A szolgáltatót szerződéskötési kötelezettség terheli.

(3) A felhasználó a díjat havonta, utólag köteles megfizetni.

⁴ 1959. évi IV. törvény 387.§: „így különösen gázt, villamos energiát, és vizet”

⁵ I. Fehér Könyv az általános érdekű szolgáltatásokról [COM(2004) 374]

⁶ Szerződéskötési kötelezettség terhelheti a felhasználót gondoljunk pl. a kéményseprésre. Jogszabályt ezt a kört természetesen szélesítheti.

⁷ Wellmann György (szerk.): Az új Ptk. magyarázata (VI./VI.) (HVG-ORAC Kiadó, Budapest 2013) 104-105. o., Osztovits András (szerk.): A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja (III. kötet) (Opten Informatikai Kft., Budapest 2014) 655-658. o.

⁸ 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól, 13. § (1)

sát szolgáló támogatás, ha a támogatás nyújtásának minden feltételét jogszabály meghatározza, és a támogatási döntés meghozatala során a döntéshozónak mérlegelési joga nincs.

A közhasznú szervezetként benyújtott közszolgáltatási szerződések (sok az interneten is fellelhető) a közszolgáltatásoknak rendkívül széles körét fedlelik. A színjátszó körök szervezésétől akár az ár- és belvízvédelemig is. Érdekes kérdést vet fel a közszolgáltatási szerződésekben rögzített díj kérdése. Ugyanis jellemzően a szolgáltatónak a szerződő fél valamilyen ellenértéket fizet. Vehetjük az a példát, amikor egy közszolgáltatást, - amiért korábban díjat fizetett a felhasználó - több társult önkormányzat egy szervezetnek átén-

Prugberger Tamás D. Sc.*

PROBLEMATIKUS VONÁSOK A MAGYAR MUNKAJOG EGYES INTÉZMÉNYEINEK DE LEGE LATA ÉS DE LEGE FERENDA SZABÁLYOZÁSA TERÉN

Az új Munka Törvénykönyve szabályainak általános kritikája

A 2010-es kormányváltást követően mintegy két év elté-
tével új Munka Törvénykönyv (Mt.) lépett életbe, a 2012.
évi I. tv., amely felváltotta az 1992. évi Mt.-t. Ez az új Mt.
a korábbihoz képest a munkavállalók hátrányára a szoci-
ális védelmi előírásokat jelentősen leszűkítette, ezen kívül
a szabályozás rendszerében is kifogásolható megoldásokat
alakított ki. Mindez a munkajogi szabályozás dogmatikáját
is hátrányosan érintette. Ilyenként lehet elkönyvelni, hogy a
munkaszerződés-kötésnél indokolt lett volna a versenykizá-
rási megállapodást, a részmunkaidős, valamint a határozott
időre szóló foglalkoztatásban történő megegyezést rendezni,
annak korlátaival és az ilyenként dolgozók esélyegyenlőségi
védelmével együtt. A szerződéstől eltérő, legfeljebb évi 44
napi foglalkoztatást pedig helyes lett volna a munkavállalók
ideiglenes külföldi kiküldésével együtt szabályozni. E téren
indokolt lett volna a kiküldési irányelv, valamint ezzel össz-
hangban álló nyugat-európai országok megoldásait követni,
amelyek a munkáltató részéről történő egyoldalú ideiglenes
szerződés módosítást egy éves és egyszer még ugyanennyivel
meghosszabbítható átmeneti időre lehetővé teszik átirányítás,
helyettesítés, kiküldetés, valamint kirendelés és haszonköl-
csönszerű ingyenes átengedés formájában. Az irányelv is utal
arra, hogy az első három esetben a munkavállaló irányában
a munkáltatói jogokat továbbra is az eredeti munkáltató
gyakorolja, míg az utóbbi kettőnél az a munkáltató, akinek
a részére az átengedés történ. A jelenleg e téren két külön-
álló helyen fellelhető magyar szabályozással a probléma az,
hogy pl. egy építőipari cég, ha belföldön kap a székhelyétől,
működési területétől távolabb eső belföldi településen építési
megrendelést, építőipari munkáit 44 naponként cserélnie

* *professzor emeritus, Miskolci Egyetem, a Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémia tb. tagja*

ged. Ekkor azért van kényelmes helyzetben a szolgáltatásra
kötelezettséget nyújtó szervezet, mert egyébként a sok apró
behajtási probléma az önkormányzatokat terheli, hiszen neki
a díjat a szerződő felek fizetik.

Az esetlegesen felmerülő jogvitákban megszülető bírósági
határozatok adhatnak arra választ, hogy a Civiltv.
által meghatározott közhasznú szervezetek működése során
a közszolgáltatási szerződésekre vonatkozó, különösen a
Cégbírósághoz benyújtott szerződések kapcsán mennyiben
tudnak érvényesülni a jelenleg hatályos, új Ptk-ban rögzített
szabályok.

kell, ha csak nem köt velük változó munkahelyre szerződést.
Ennél hosszabb időtartamra változó munkahelyre történő
szerződés kötés nélkül csak külföldre történő kiküldetéssel
dolgoztathatja őket 44 napon túl is. A másik ilyen eset a
munkáltatói jogutódlásnak, valamint a munkáltató részéről
történő felmondásnak az a formája, amikor az a munkáltató
fizetéseképtelenné válásával függ össze. Ezért a bérgaranciáról
szóló előírásokat indokolt lett volna beemlíteni az új Mt.-be,
megszüntetve az erről szóló amúgy is elavult 1994. évi LXV.
tv.-be foglalt külön szabályozást. A munka díjazásának az
előírásai a korábbiakhoz képest igen hézagosan van szabá-
lyozva, ami lehetőséget ad a munkáltató részére, hogy úgy
rendezhesse azt, ahogy a saját érdekeinek megfelel. A hét-
köznapi túlmunka, valamint a heti pihenőnapokon, továbbá
vasár-, és ünnepnapokon történő munkavégzés esetében ese-
tén járó rendkívüli munkavégzési pótlékok mértéke is csök-
kent. Ezen kívül a korábbi szabályozással ellentétben, amikor
a munkavállaló mondhatta meg, hogy pótlékot vagy helyette
szabadidőt kíván, most megfordult a helyzet. Igaz ugyan,
hogy a tervezettel ellentétben ebben a feleknek közösen kell
megegyezni, az erősebb fél azonban a munkáltató és ezért
nyilvánvalóan az ő akarata érvényesül. Erőteljesen csök-
kent a munkavállaló érdekvédelme a munkáltatói felmon-
dásnál, ideértve a jogellenes felmondást is. Egyértelműen
antiszociális, munkáltatóbarát megoldást jelent az is, hogy
a a munkaviszonyból eredő kártérítési felelősségnél az új
Mt. a munkavállaló kártérítési felelősségét a korábbi Ptk.
deliktuális felelősségi szintjére emelte, ugyanakkor a mun-
káltatónak a munkavállaló irányában fennálló felelősségét
a veszélyes-üzemi felelősséghez hasonló szintről levitte az
előreláthatóság vétkességi szintjére.¹

¹ *E problémákról a bővebb kifejtést lásd tölem: Magyar munka- és közszolgálati jogi reform európai kitekintéssel. Novotni Alapítvány, Miskolc, 1-3 kiadás, 2012., 2013. A kritikákat az új Mt. által szabályozott egyes intézményeket tárgyaló fejezetek tartalmazzák.*

Ami a kollektív munkajoggal függ össze, jogdogmatikailag is erősen kifogásolható, hogy e jogterületen belül – számítva a nyugat-európai államokban kialakult hagyományos megoldással -- előbbre került az üzemi tanácsi rendszer, ahol az eddig is igen szűk és formális együtdöntési jogkört az új Mt. tovább szűkítette. Ezt követően szabályozza csak az új Mt. a munkáltatói és a munkavállalói (utóbbin értsd a szakszervezeteket) érdekvédelmi szervezetek közötti érdekegyeztetési, másképpen a koalíciós jogot a kollektív szerződéssel együtt. Ennek nyilvánvaló háttere az, hogy a szakszervezetek munkavállalói érdekvédelmi szerepét az amerikai joghoz hasonlóan az új Mt. gyengíteni akarja. Ugyanakkor ezzel a kollektív munkajog rendszerét a jogalkotó a feje tetejére állította, mivel a koalíciós jogból adódik az üzemi alkotmányjog a tágabb és a szűkebb viszonyánál fogva. A koalíciós érdekegyeztetés és a kollektív szerződés ugyanis országos szinttől lefelé a vállalati szintig érvényesül, míg az üzemi tanács és az üzembirtokos közötti érdekegyeztetés, valamint az üzemi megállapodás hatóköre a vállalati keretek között működő üzemen belül jelenik meg. Komoly, társadalmi feszültséget és a munkabékét veszélyeztető problémának véljük az országos munkaügyi érdekegyeztető tanácsnak és azon belül a szociális partnereknek az állammal történő országos megállapodás-kötés lehetőségének a kiiktatását, és ezzel párhuzamosan a munkaerőpiaci alapot kezelő tanácsnak, valamint a megyei foglalkoztatásügyi tanácsok felszámolását, amelyekben a szociális partnerekkel és az állammal együtt háromoldalú képviselet és érdekegyeztetés folyt.²

Tekintettel arra, hogy az új Mt.-nek ezeket a munkavállalók terhére megítélésünk szerint méltánytalanul fennálló, csak munkáltatói érdekeket figyelembe vevő megoldásait kritikailag részletesen elemeztük a „Magyar munkajogi reform európai kitekintéssel” c. könyvben és azt követően megjelent tanulmányokban³ is, ezért ezeket itt csak jelzészerűen és felsorolásképpen említettük meg. Ugyanakkor nem szabad elmenni amellett sem, hogy eme új Mt.-nek későbbi módosításai hoztak olyan szabályokat is, amelyek a munkavállalói érdekeknek is megfelelnek. Ilyen pl. a korlátozott cselekvőképességű munkavállalók esetében a munkaszerződés megkötésénél a gondnoki közreműködés előírása és a korlátozott cselekvőképesség differenciált szabályozása a jogtudomány új irányvonalainak figyelembevételével.⁴ Pozitívum az is, hogy az új Mt. első módosításainak egyike bevezette a sérelemdíj intézményét, ami elsősorban a munkavállalók számára kedvező. A továbbiakban három

² U. o.

³ *Jogalkotási és jogalkalmazási problémák a munkaszerződéskötéstől eltérő foglalkoztatásnál és a határozott időre szóló kiküldetésnél az európai uniós normák tükrében. Európai Jog, 2014/2. sz.; Az önfoglalkoztatás intézménye a nyugat-európai és a magyar jogban. Magyar Jog, 2014/2. sz.; Változások a munkajogi kártérítési felelősségben (Szerzőtárs: Kenderes György), Pro Futuro, 2014/2. sz.; Ellentétek és kapcsolatok a magyar munkajogi és polgári jogi szabályozás között (társszerző: Jakab Nóra), Jogtudományi Közlöny, 2014/10. sz.*

⁴ *Jakab-Prugberger: Ellentétek és kapcsolatok ... előző lj. alatt im.*

kiemelt problémáról kívánunk szólni. Ezek egyike a munkaidő-hosszabbítás esetleges bevezetésének a veszélyével függ össze, a másik a munka- és a közszolgálati jogvitáknak az átalakítási tervével, a harmadik pedig a foglalkoztatáspolitikai intézkedésekkel függ össze.

A munkaidő-hosszabbítás veszélyei

Ismeretes, hogy a korábbi Mt. 1990-es módosítása lehetővé tette, hogy a munkáltató napi 12, illetve heti 60 órás munkaidőt állapítson meg a készenléti jellegű munkavégzés, a közeli hozzátartozó munkáltatónál történő foglalkoztatás, a több műszakkal és a folyamatosan üzemelő munkahely, valamint az idénymunka esetében. A munkaidőnek az itt megjelent körben történő meghosszabbítását a Munkáltatók Európai Szövetsége és az Állami Intézmények Európai Irodája szorgalmazta, ami ellen a Szakszervezetek Európai Szövetsége (ETUC) tiltakozott. Ezért e tárgyban a keretmegállapodás megkötése során egy olyan kompromisszum született, hogy 5 éves időtartamra be lehet vezetni a heti 40, illetve 48 órás munkaidő meghosszabbítását, amelynek során az első évben lehet a munkaidő heti 58 óra, innentől kezdve azonban a további négy év során folyamatosan csökkenteni kell. Ennek alapján született meg a munkaidőről, a pihenőidőről és a szabadságról szóló 1994. évi EK. irányelvet hatályon kívül helyező 2000. évi irányelv. Ahogyan azonban az 5 év letelni közeledett, az itt említett két európai munkáltató érdekvédelmi szövetség a provizórikus munkaidőnek itt bemutatott meghosszabbítását véglegesíteni akarta és ilyen irányú újabb kezdeményezéssel lépett fel az ETUC irányában. Az ETUC most is ellenezte ezt a megoldást, és ennek figyelembe vételével egy olyan kompromisszum született, amelynek értelmében az előbb felvázolt megoldásra ismét lehetőség nyílik, de az 5 év letelését követően vissza kell állni a heti 40, illetve 48 órás munkaidőre. Kivétel ez alól a már említett készenléti jellegű és az idényjellegű munka, valamint a közeli hozzátartozó munkáltatónál történő munkavégzés lehet. Ebben a körben, valamint abban az esetben lehet a munkavállalót ennél hosszabb munkaidőben, maximum heti 58 órában foglalkoztatni, ha azt gazdasági vagy technológiai, illetőleg üzemszervezési okok ezt nyomtatékosan indokolták. A munkáltató azonban a munkavállalókkal legfeljebb hat hónapos időtartamra más esetekben is köthet hosszabbított munkaidőre szóló kollektív szerződést. Szépséghibája azonban ennek, hogy a munkáltató ezt a helyzeténél fogva kikényszerítheti. Már a korábbi Mt. eltörölte a fenti esetekre vonatkozó heti 60 órás munkaidős foglalkoztatás lehetőségét, és azt csak a készenléti munka és az ügyelet, valamint az idénymunka, továbbá a közeli hozzátartozó munkáltatónál létesített munkaviszonynál tartotta fenn. Az új Mt. is ennek megfelelően rendezi e kérdést.⁵

A közalkalmazottak esetében a Közalkalmazotti Törvény (Kjt.) 2010.-et követően módosított változata is az Mt.

⁵ *L. Prugberger: Magyar munka- és közszolgálati reform európai kitekintéssel, V. fejezet*

eme szabályaihoz hasonlóan a rendes munkaidőt napi 8 és heti 40 órában, rendkívüli munkavégzéssel pedig heti 48 órában állapítja meg. Lényegét érintve a munkaidő hossza ugyanennyi a köztisztviselői munkaviszonya, vagyis a közszolgálatban is. Ugyanakkor azonban a Miniszterelnöki Hivatalban elindult egy olyan kezdeményezés, amely a kormánytisztviselői munkakörökben 6 hónapos kísérleti időtartamra *napi 10 és heti 50 órára* felemelte a munkaidőt. Ezt a köztisztviselői munkaviszonyban egyrészt azért tartjuk nem elfogadhatónak, mert Magyarországon a köztisztviselőket érintően sem országos, sem területi, sem pedig ágazati és munkahelyi szinten sincs olyan koalíciós és intézményi érdekegyeztetés valamint kollektív szerződés-, és intézménytanácsi megállapodás-kötési lehetőség, mint amilyen az EU régi tagállamaiban ismeretes. Ezért ez egy „fentről” kiindult intézkedés, amely az érintett kormánytisztviselőkkel és ügykezelőkkel nem lett egyeztetve, ami egy megalkuvó látszategyeztetés mellett végső soron a következő parlamenti választások során a szavazófülkében üthet vissza. Másrészt ez az intézkedés könnyen átvételre kerülhet az egyéb köztisztviselői, valamint a közalkalmazotti szolgálati viszonyra⁶ és onnan már csak egy lépés, hogy a munkáltatói érdekvégyezés kiterjessze a munkajogviszonyra is. Egy ilyen folyamat nagyon hasonlítana ahhoz, miként az ETUC-ot környékezte meg a munkáltatók két európai érdekvédelmi szervezete, amelyek lehetséges, sőt valószínű, hogy az EU Bizottságától kaptak bátorítást kezdeményezésükre. Könnyen lehet ezért másrészt, hogy egy hasonló folyamattal indítványoznák a hazai munkáltató érdekvédelmi szervezetek a munkaidő meghosszabbítását a gazdasági szférára azon az alapon, hogy ha ez már a közszférában elfogadottá vált, kerüljön át a gazdasági munka világába is. A bérek nyilvánvalóan maradnának, miként a közszolgálatban is. ez pedig teljesen kiszolgáltatnák a munkavállalókat a munkáltatóknak. Ez tömeges kivándorláshoz vezetne és az ország még összeszerelő munkaerővel sem rendelkezne, ami a magyar gazdaság tönkretételéhez vezetne. A külföldi tőke ugyanis ilyen körülmények között nem látna fantáziát magyarországi letelepedésben.

A munka- és a közszolgálati jogviták forumrendszerét érintő átalakítási tervek

Szintén kiindulva a közszolgálatból, a kormány át kívánja alakítani a munkaügyi bíraskodás rendszerét oly módon, hogy a köztisztviselők közszolgálati jogviszonyával kapcsolatos jogvitáit a közigazgatási bíróságok hatáskörébe helyezné át, a munkajogviszonyból adódó jogvitákat pedig a rendes bíróságok polgári ügyszakában helyezné el és ezzel megszüntetné a szervezetenként különálló munkaügyi bíróságokat. Egyelőre nem lehet tudni, hogy a munkaügyi jogviták rendezése járásbírói hatáskörbe kerülne vagy miként ez Csehországban, Szlovákiában, Lengyelországban, valamint

⁶ Ilyen szándékról már jelent meg tudósítás a METROPOL napi lap 2014 dec. 2-iki számában a megemlített hivatalok cáfolatával együtt

Romániában van,⁷ az elsőfokú eljárásra a törvényszéken, a fellebbezéssel összefüggő másodfokú eljárásra pedig – miként az itt említett országokban is – a táblabíróságon kerülne sor, a felülvizsgálati eljárást pedig továbbra is a Kúria folytatná le.

Ez az elgondolás ellentétes korábbi és a legújabb nyugat-európai folyamatokkal. Ami a közszolgálati jogvitákat illeti, a nyugat-európai államokban az 1990-es évek elejéig valóban az a megoldás érvényesült, hogy a közszolgálati jogvitákat mindenhol első fokon a regionális közigazgatási bíróságok (tribunal administratif), másodfokon pedig a közigazgatási törvényszékek (cour administratif) tárgyalták tárgyalták, míg a rendkívüli jogorvoslati eljárásokat az államtanács (Conseil d, Etat) bírálta el.⁸ Az 1990-es évtizedtől, vagyis a Maastrichti Csúcsot követően egy bizonyos liberalizálás indult el a közszolgálati jogviszony területén. A köztisztviselők túlzott előjogait több ország bizonyos fokig megnyirbálta és előtérbe került a közszolgálatban is a hatékonysági és a menedzseri szemlélet. Ennek figyelembe vételével elsőként a skandináv államokban helyezték a rendes bíróságok polgári ügyszakának hatáskörébe a közhivatalnokok közszolgálatával kapcsolatos jogvitáit, amelyeket a rendes munkajogi jogviszonyból eredő ügyekkel együtt tárgyalnak. Részletes adataink vannak Dániáról, ahol a közszolgálati jogvitákban a munkaügyi jogvitákkal együtt első fokon a kantonbíróság, míg másodfokon a rechtebank jár el, a szuperóvást pedig a Hoge Rad bírálja el.⁹ Hollandiában a közszolgálati (ambtenare) jogvitákat jelenleg még Franciaországhoz, Belgiumhoz és Luxemburghoz hasonlóan első és másodfokon a tribunal és a cur administratif, legfelső szinten pedig a Rad de Staate bírálja el, míg a munkaügyi jogvitákat Dániához hasonlóan a kantonbíróság, a rechtebank és a Hoge Rad. A holland kormány által 2014-ben a Parlamenthez benyújtott törvényjavaslat értelmében – amelynek elfogadására 2015 elején kerül sor –, a holland közhivatalnokok közszolgálati jogvitáit is a munkajogi jogvitákkal együtt első fokon a kantonbíróságok, másodfokon pedig a rechtebankok fogják tárgyalni. Végső fórumként pedig reájuk is a Hoge Rad döntése lesz a végleges.¹⁰ Olaszországban az 1993 évi közszolgálati reform közelítette a közszolgálati jogviszonyt a munkajogviszonyhoz, aminek hatására megszüntették a beosztott köztisztviselők esetében a francia-német típusú hagyományos közszolgálati bíraskodást és az ő közszolgálati jogviszonyaikkal kapcsolatos jogvitáit is a munkaügyi jogvitákat tárgyaló rendes bíróságokhoz tették át, ahol elsőfokon a giudice ordinario, másodfokon pedig a corte d, appello jár el. Az új felállás értelmében a közigazgatási bíróság (tribunal

⁷ Információ Erich Stempientől, Kassai Jogi Kar (Szlovákia és Csehország), M.J. Golecki-től Krakkói Jogi Kar (Lengyelország), Vallasek Magdolna, Kolozsvár, Sapientia Egyetem, jogi kara (Románia)

⁸ Információ Teun Jasperstől Utrechti Egyetem Jogi Kara (Franciaország, Belgium, Hollandia)

⁹ Jura Europae, III. 70. 17; Szamel-Balázs- Gajdusek -Koi(szerk.): 569-572. o. (Svédország)

¹⁰ Információ Teun Jasperstől

administrative regionale) csak a vezető és a jegybanki köztisztviselők, valamint az egyetemi professzorok ügyeiben jár csak el, ahol a végső fórum továbbra is az államtanács (Consiglio di Stato).¹¹ Írországban és az Egyesült Királyságban a közhivatalnokok szolgálati jogvitáit szintén a munkavállalókkal együtt ügykörmegosztás szerint vagy a rendes bíróság (Írországban és Nagybritanniában első fokon a high court, másodfokon a discriit vagy a circuit court, másodfokon pedig a court of appeal) vagy pedig a munkaügyi bíróság (Írországban a labour court, Nagybritanniában a regional és a central of industrial tribunal) jár el.¹² Azokban az országokban is, ahol a közszolgálati jogviták elbírálása hagyományos módon a közigazgatási bírósági hatáskörbe tartoznak, egyre erőteljesebben jelentkezik mind az elmélet, mind pedig a gyakorlat oldaláról az a nézet, hogy a közszolgálati jogvitákat is vagy a munkaügyi bíróságokhoz, vagy ahol a rendes bíróságok tárgyalják a munkaügyi jogvitákat, az ott elkülönített munkaügyi kollégiumok hatáskörébe kellene helyezni. Mindezt azzal indokolják, hogy a közszolgálatban is egyre erőteljesebben terjed a munkaszerződéssel – igaz, speciális közszolgálati munkaszerződéssel – történő alkalmazás. Ez a szemlélet egyre erőteljesebben nyilvánul meg Németországban, Ausztriában és Franciaországban.¹³

Ami a munkaügyi bíraskodást illeti, a nyugat-európai államok többségében speciális munkaügyi bíróságok működnek. Németországban és Ausztriában egészen a legfelsőbb szintig elkülönített munkaügyi bíróságok léteznek. Első fokon az Arbeitsgericht, másodfokon a Landarbeitsgericht, míg harmadfokon a Bundesarbeitsgericht jár el.¹⁴ Belgiumban és Franciaországban elsőfokon a tribunal d, travail, másodfokon a cour d, travail jár el speciális bíróságként, a szuperóvásokat azonban már a minden ügyre kiterjedő Cour d, Appel bírálja el. Hasonló a helyzet Luxemburgban is azzal a különbséggel, hogy ott csak kétszintű eljárás létezik.¹⁵ Svájcban a munkaügyi bíraskodás a német-osztrákhöz hasonló, azzal a különbséggel, hogy a francia-belga rendszerhez hasonlóan legfelső szinten a szuperóvást az általános hatáskörrel rendelkező Legfelső Bíróság bírálja el.¹⁶ Mint már fentebb szóltunk róla, speciális munkaügyi bíróságok működnek az Egyesült Királyságban és Írországban. Ezek azonban az egzisztenciális jellegű jogvitákat, úgy mint a munkaviszony megszüntetésével, a bérezéssel, az egyenlő bánásmód megsértésével, az anyasági segélyezéssel, valamint

a szakszervezeti jogok megsértésével kapcsolatos ügyek elbírálása tartozik. Egyéb munkaügyi jogvitákkal a rendes bíróságok foglalkoznak.¹⁷ Olaszországban, Spanyolországban, és Portugáliában a munkaügyi vitákat a rendes bíróságokon belül felállított speciális munkaügyi szekció (kollégium) tárgyalja munkaügyi szakkbírák igénybe vételével a polgári perrendtartás külön munkaügyi fejezetének az alkalmazása mellett.¹⁸ Általános vonása a munkaügyi bíraskodásnak ott is, ahol speciális, szervezetenként is elkülönülő munkaügyi bíróságok működnek és ott is, ahol a rendes bíróságokon belül külön munkaügyi szakkollégiumhoz tartoznak ezek az ügyek, a gyors elbírálás érdekében eljárási határidőket állapítanak meg a törvények, az első fokú eljárásban a szakkbíró mellett szakszervezeti és munkáltatói szövetségi részről delegált laikus bírák alkotják a tanácsot, a fellebbezési és a felülvizsgálati eljárás során munkaügyi szakkbírókból álló tanácsok ítéleznek. Az első fokú eljárás két részből áll, egy előkészítő, egyeztető eljárásból és a rendes tárgyalásból. Az előkészítő-egyeztető eljárásban egyesbíró vagy kistanács jár el, míg a rendes eljárásban a szakkbíró a két ülnökkel, vagy a nagy tanács. Franciaországban ugyanis a tribunal du travail az egyeztetési eljárást két laikus, egy szakszervezeti és egy munkáltatói szövetségi delegált laikus bíró vezeti, és ha az egyeztetési tárgyalás sikertelen maradt, a rendes tárgyalást az ún. Nagytanács folytatja le két szakszervezeti és két munkáltató-szövetségi laikus bíróval és ha szavazategyenlőség áll fenn, akkor jön be a szakkbíró és az ő döntése lesz az irányadó.¹⁹

Mindezek figyelembevételével lehet megnyugtató módon állást foglalni a magyar kormány reform-tervét érintően. A 2010 tavaszán hivatalba lépett második Orbán kormány 2012-ben oly módon módosította az 1993-ban elfogadott Közalkalmazotti Törvényt (Kjt), hogy azt jelentősen közelítette a 2012-ben hatályba lépett új Munka Törvénykönyvéhez (Mt.), az 1993-ban hatályba lépett Köztisztviselői Törvényt (Ktv.) pedig egy újjal, a Közszolgálati Köztisztviselőkről szóló törvénnyel (Kttv.) cserélte fel, amelyet viszont a korábbi, vagyis az 1992-ik évi Mt. alapján alkotott meg.²⁰ Egyértelműen látható tehát, hogy a kormány a közszolgálati jogviszony mindkét formáját, a közalkalmazotti és a köztisztviselői jogviszonyt egyaránt a munkajoghoz közelítette és a klasszikus hierarchikus szemléletet jelentős részben a hatékonyságot mérő menedzseri szemlélettel cserélte fel. Ezzel viszont ellentétes az a törekvése, hogy a közszolgálati jogvitákat a hagyományos jellegű közigazgatási bírósági vonalra kívánja áttenni. Megítélésünk szerint a kormánynak a közszolgálat átalakításával itt bemutatott megoldásával tel-

¹¹ Információ Zsibrita Boglárka budapesti ügyvédjelölttől, ki a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jogi kara ösztöndíjasaként a Torinói Egyetemen 2012-ben 2 szemeszteren át tanult

¹² Rixer Ádám: Írország, 187-191. o., Imre Miklós-Kristó Katalin: Egyesült Királyság. 146-155. o. In: Szamel-Balázs –Gajdusek- Koi (szerk):Az Európai Unió tagállamainak a közigazgatása. Complex Kiadó, Budapest, 2011.

¹³ Információ Herbert Küppertől, a Keleteurópai Jogösszehasonlító Intézet (München) igazgatójától.

¹⁴ Jura Europae (Droit du travail—Arbeitsrecht) Edition Technique Juris Chasseur) I. 10.17.

¹⁵ Jura Europae, I. 20.17 és I.30.17.

¹⁶ Jura Europae II. 50.1.-71-75.

¹⁷ Jura Europae III. 90.17. és III.90.16.

¹⁸ Jura Europae, II. 40.17. és Spanyolországra, valamint Portugáliára információ senior Jose Abrantes munkaügyi bírótól és Prof. junior Jose Abrantestól, Lisboa, 2001.; Fedtke/Fedtke: Arbeitsrecht in Portugal, Rz. 169-172. In Hennsler/Braun: Arbeitsrecht in Europa. Verlag Dr. Otto Schmidt Köln, 2011. 1119-1120. o.

¹⁹ Jura Europae, I. 30.17.

²⁰ L. a Kjt. Módosítási javaslatának, valamint a Kttv tervezetének miniszteri indokolását (bevezető indokolás)

jesen összhangban áll a munka-, és a közszolgálati bírászkodás jelenlegi rendszere, amelynek értelmében egy szervezeti kereteken belül két ágazatban működik a munka-, és a közigazgatási bírászkodás, ahol felső szinten lényegében mind a három területet, vagyis a munkaügyi és a közszolgálati, valamint a klasszikus közigazgatási bírászkodást a közigazgatási és a munkaügyi bírósági kollégium fogja át két szakágra, munkaügyire és közigazgatásra bontva. Ezen belül pedig a gazdasági munkajogi és a közalkalmazotti jogviszonyból fakadó vitás ügyeket nyugodtan a közigazgatási-munkaügyi bírósági szervezeten belül első fokon munkaügyi szekció, a köztisztviselőkét pedig egy köztisztviselői szekció tárgyalhatná és a harmadik szekció lenne javaslatunk értelmében a klasszikus közigazgatási jogvitákat tárgyaló közigazgatási szekció. Ez a javaslatunk azzal is összhangban áll, hogy a vérbeli közigazgatási bírák nem szeretik a köztisztviselői jogviszonyból eredő ügyeket tárgyalni, mivel azok idegenek a számukra. Mint mondják, ezek az ügyek sokkal inkább munkajogi, mint közigazgatási jellegűek és ebben igazuk is van. Ezért sem kellene hozzányúlni a jelenlegi megoldáshoz.

Foglalkozáspolitikai intézkedések

A harmadik igen problematikus kérdés, amely külön törvénybe, a foglalkoztatás elősegítéséről szóló számtalanszor módosított 1991. évi IV. tv.-be van foglalva, az aktív és a passzív támogatás rendszere. E törvény eredeti rendszerében a munkaügyi hivatalokat országos és megyei szinten háromoldalú képviseléből álló munkaügyi tanácsok irányították. Az Országos Munkaügyi Hivatal stratégiai működését a Munkaügyi Minisztérium, a Szakszervezetek Országos Szövetségeinek és az egyes ágazati szakszervezetek országos szövetségeinek, valamint a Munkáltatók Országos szövetségeinek a küldötteiből álló Országos Munkaügyi Tanács határozta meg, amely Tanács eme összetétele következtében a Munkaügyi Minisztériummal mellérendelt helyzetben állt, éppen úgy, mint az országos szakszervezeti és az országos munkáltatói szövetségekkel. Megyei szinten hasonló volt a felállás, mivel hogy ott a megyei munkaügyi felügyelet képviselőjéből és a szakszervezetek valamint a munkáltatók megyei szövetségeinek a képviselőiből tevődött össze a megyei munkaügyi tanács, amely mind a három küldöttest adó szervezeti oldallal mellérendelt helyzetben állt és a megyei munkaügyi tanács a küldöttek, vagyis a tanácstagok által konszenzussal kialakított stratégiai irányvonal szerint működött az alája tartozó megyei munkaügyi hivatal. Az Országos Munkaügyi Hivatal felett a szakmai irányító szerv ebben a rendszerben az Országos Munkaügyi Tanács volt, míg megyei szinten a megyei munkaügyi hivatalok irányában ugyanezt a tevékenységet a megyei munkaügyi tanácsok látták el. Ezt a rendszert teljesen német mintára az 1990. évi rendszerváltást követően Antall József miniszterelnökségével hivatalba lépett első polgári kormány vezette be,²¹ ame-

lyen az ezt felváltó Horn Gyula által irányított ugyancsak első balliberális kormány 1997-ben annyiban változtatott, hogy az Országos Munkaügyi Tanácsnak a foglalkoztatáspolitikai minden területére kiható általános hatáskörét a munkaerőpiaci alap felhasználásának az irányítására szűkítette le, átkezesztelve az Országos Munkaügyi Tanácsot Munkaerőpiaci Alapot Irányító Testületnek (MAT). A megyei munkaügyi tanácsok működése és hatásköre azonban továbbra is érintetlen maradt.²² Ezen csak a Gyurcsány Ferenc vezette harmadik balliberális kormány változtatott teljesen alkotmányellenes módon, mivel hogy az Országgyűlés megkerülésével rendeleti úton kialakította az Európai Unió által propagált régiókat és ennek megfelelően az általa kialakított régiók szintjén szervezte meg a munkaügyi tanácsokat és a munkaügyi hivatalokat, a megyei hivatalok pedig kirendeltséggé lettek lefokozva.²³ A magát szakértő kormánynak beállító, valójában azonban a negyedik bal-liberális Bajnai kormányt követően 2010 tavaszán hivatalba lépett harmadik polgári, illetve második Orbán kormány megyei szintre állította vissza a munkaügyi tanácsokat és a munkaügyi hivatalokat, azok kirendeltségeit pedig a későbbi járási székhellyé tett településekre telepítette, amely kifejezetten helyes lépés volt, mert a problémák ezen a szinten láthatók a legmegfelelőbbben.

Ugyanakkor azzal nem tudunk egyetérteni, ahogyan a kormány megszüntette, illetőleg szélesítve csak konzultációs és informatív, valamint javaslattevő szervvé alakította át a gyakorlatilag a frankofon-latin országokhoz hasonlóan konszenzusos megállapodás-kötési Országos (Nemzeti) Munkaügyi Tanácsot, ehhez hasonlóan, csak még radikálisabban megszüntette a MAT-ot és a megyei munkaügyi tanácsokat, a Nemzeti (korábban Országos) Munkaügyi Hivaltal és a megyei munkaügyi hivatalokat pedig a Gazdasági Minisztérium Foglalkoztatáspolitikáért felelős Államtitkárságának az irányítása alá helyezte.²⁴ Ezzel lényegében megszakadt a párbeszéd a szociális partnerekkel és ezen keresztül a társadalommal is. Megítélésünk szerint az érdekegyeztetést ezen a szinten is vissza kellene állítani. Ezt a korábbi struktúra némi módosításával a következőképpen képzelnénk el, mégpedig úgy, hogy a foglalkoztatáspolitikai érdekegyeztetés becsatlakozzon az általános érdekegyeztetésbe. Indokolt lenne *háromoldalú konszenzuskötésre is hatáskörrel rendelkező általános országos érdekegyeztető fórumként* visszaállítani a Nemzeti Foglalkoztatásügyi Érdekegyeztető tanácsot. Ezen belül egy foglalkoztatáspolitikával, munkavédelemmel és munkaügyekkel foglalkozó *országos munkaügyi tanács* létesülhetne. E tanács keretében ágazati és alágazati munkaügyi párbeszédbizottságok működhetnének. A másik oldalon pedig ugyanígy indokolt lenne kialakítani az országos közszolgálati tanácsot, amely tovább tagozódna egyfelől országos közalkalmazotti, másfelől pedig országos köztisztviselői tanácsra, a közalkalmazotti tanácsban pedig az egyes szakmai területek szerint országos és területi

²¹ L. Prugberger-Jakab: *A foglalkoztatás-elősegítés és igazgatás joga. Bíbor Kiadó, 2013. 50-53. o.*

²² Prugberger-Jakab: *u. ott*

²³ Prugberger-Jakab: *u. ott*

²⁴ 2011:XCIII. tv.; Jakab-Prugberger: 54-56. o.

ágazati bizottságokat lenne indokolt kialakítani. Hasonló módon a köztisztviselői országos tanács is országos és önkormányzati köztisztviselői tanácsra tagozódhatna. Mindkét tanács keretében pedig kialakíthatók lennének az egyes szakmák-szakterületek szerinti köztisztviselői ágazati és alágazati bizottságok. Ezzel együtt a nyugat-európai államok közszolgálati rendszeréhez hasonlóan a köztisztviselői jogviszonyban is meg kellene honosítani a köztisztviselői kollektív szerződés-kötés lehetőségét, mind az egyes köztisztviselői tanácsokon, ágazatokon és alágazatokon, mind pedig az egyes intézményeken belül. Mindenütt nyugaton megtalálható ez a modell. Németországban mind szövetségi, mind tartományi szinten Közhivatalnoki Tarifatörvény (Beamtenariftsgesetz) létezik, Olaszországban pedig egészen a legfelsőbb országos szinttől (a köztársasági és a miniszterelnöki hivataltól és az egyes minisztériumoktól) lefelé az egyes hivatalokban és azok részlegeinél (főosztályainál, osztályainál) kollektív szerződések rendezik a közszolgálati bérbesorolások elvi kereteit és ezek alapján állapítják meg a kinevezési szerződésekben az egyes közhivatalnokok bérbesorolását.²⁵ A többi országban a törvényben meghatározott besorolási kereteken belül az intézményen vagy intézmény-csoporton belüli további konkretizálás elveit a közszolgálati kollektív szerződések állapítják meg.²⁶ A kollektív szerződést ennek megfelelően helyes lenne beiktatni a magyar Kttv-be, annál is inkább, mert a 151. sz. ILO egyezmény kötelezővé teszi a közszolgálatban a szakszervezeti szerveződést, amit a magyar Kttv. is respektál, viszont a köztisztviselői jogviszony szabályozásánál teljesen figyelmen kívül hagyja a 155. sz. ILO egyezményt, amely nyomatékosan ajánlja a közszolgálat körében is a kollektív szerződés-, ill. megállapodás-kötést. A magyar jogrendszer ezt csak a közalkalmazotti jogviszonynál veszi figyelembe. Pozitívum, hogy a Kjt. 2011. évi módosítása ezen a téren a korábbi megszorítások kiiktatásával a megállapodás-kötés lehetőségeit szélesítette.

A másik probléma lényegében az itt kritika tárgyává tett párbeszéd hiányából, vagyis a nemzeti munkatanács rendszer eltörléséből fakad. A szociális partnerekkel e téren fennálló és szükséges párbeszéd hiánya miatt igen erős *a nem kontrollált és visszajelzés nélküli állami intézkedés*. A kormány és a foglalkoztatáspolitikai államtitkárság intézkedései kétségtelenül eredményesebbek a foglalkoztatáspolitikai terén, mint a 2010 előtti hasonló balliberális kormányzati intézkedések. A 2010 előtt alkalmazott „Út a munkáért” nem volt más, mint formális közmunka. A munkanélküliek nem is voltak rákényszerülve, mert a segélyhez könnyen hozzájuthattak. A segélyezés a foglalkoztatásról szóló törvényben eredetileg két szakaszra bontva teljesen a német rendszerhez igazodva mind a két szakaszon belül eredetileg fél évtől egy évig terjedő időre vonatkozhatott aszerint,

hogy előzetes munkaviszonya a munkanélkülinek milyen hosszú volt. Az első szakaszban a munkanélküli segély az utolsó átlagkereset 80 %-át, míg a második szakaszban a 60 %-át tette ki. E nagyvonalú lehetőség mellett minden munkanélküli kivárta a segélyezési idő végét és nem igyekezett elhelyezkedni, hanem a segélyt kiegészítette fekete-munka vállalásával. Ezen már a Medgyessy-Gyurcsány balliberális kormányzás is igyekeztek változtatni azzal, hogy maximum fél évre lerövidítve, a segély helyett bevezette annál jóval kisebb összegű álláskereső járadékot, ennek lejártának vagy pedig az álláskereső járadék eléréséhez szükséges munkaviszonynál kevesebbel való rendelkezésnek az esetére a járadékhoz viszonyítva kevesebb összegű álláskereső segélyt. A munkanélküli segélynek álláskereső segéllyé történő átkeresztelése azt jelezte, hogy az akkori kormány arra kötelezte a munkanélkülivé váltakat, hogy folyamatosan keressenek maguknak munkát. Ez azonban a munkanélkülivé váltak részéről kijátszhatóvá vált, mert a munkaügyi hivataltól kapott álláskereső ívvel különböző munkahelyeken, esetleg baráti, vagy ismerős cégeknél jelentkeztek, kérve, hogy igazolják megjelenésüket munkakeresés végett, de a cég munkát felajánlani nem tudott. Ugyanakkor a hivatalok pedig elkényelmesedtek és a munkanélkülivé vált „álláskeresői tevékenységére” hagyatkoztak. Az akkori bal-liberális kormányzat lényegében a német „Harz Reformot” akarta átültetni a magyar viszonyokra, ami azonban nem ment. Németországban ugyanis a munkaügyi hivatalokon belül belső kis vállalkozásokat, ún. Job-Centereket alakítottak ki, ahol az egyes kis csoportok a legmodernebb távközlési eszközökkel ellátva egész Németország területén tudnak egymással kommunikálni és ily módon sikerrel kiközvetíteni munkanélkülieket. A munkaügyi hivatalok dolgozóiból kialakított ezek a Job Centerek meghatározott pénzösszegekkel elszámolás mellett gazdálkodhatnak és minden sikeres kiközvetítés esetén a fizetésük mellett premizálásban részesülnek.²⁷ Valami hasonlót kellene kialakítani a magyar munkaügyi hivataloknál is. Problémaként jelentkezik még az is, hogy a kormány a köztisztviselői karból racionalizálás címén leépítést tervez. Emiatt indokolt lenne a közszolgálati dolgozók részére külön munkaközvetítő hivatal létesíteni, hasonlóképpen, mint ahogy Németországban az újságírók és a színészek érdekében ilyen szakmunkahely-közvetítő iroda létezik.²⁸

Ennek ellenére azonban meg kell hagyni, hogy a mai munkaügyi hivatali működés hatékonyabb és eredményesebb, mint amilyen a korábbi bal-liberális kormányzati időszakban volt. Ebbe nyilván belejátszik az, hogy az Orbán kormány 2010 után radikálisan, egy legfeljebb 3 hónapig terjedő időtartamra csökkentette le az álláskereső segély időtartamát és tovább csökkentette az álláskereső segély összegét is. Továbbá mindazon cégeknek – ide értve az önkormányzatokat is – amelyek a közmunkaprogramban

²⁵ Halász István: Olaszország, 377-383. o. In: Szamel-Balázs-Gajdusek-Koi

²⁶ L. a többi országot a Szamel-Balázs-Gajdusek-Koi által szerkesztett kötetben

²⁷ Bildungsbericht 2010. Bundesministerium für Bildung und Forschung.

²⁸ Jura Europae, I. 10.17

hajlandók részt venni, a bérkifizetések 70 %-át átvállalta a munkanélküli segélyezési alaprész. Problémát jelentett azonban az, hogy eredetileg a közmunka időtartama, csak néhány hónapos határozott időre szóló munka volt, ami mostanra már jelentősen hosszabbodott, azonban még mindig nem elég hosszú ahhoz, hogy egy új szakmát vagy az eredetire ráépülő hasonló szakmát az álláskereső kitanulhasson, és e szakmát érintő képzést szerezhessen. Ezt szintén a német Harz Reform megfelelően megoldotta, mivel ott a területi munkaügyi központokat irányító területi munkaügyi tanácsokban közreműködő szakszervezeti és munkáltatói szövetségi szervezetek is segítik a területi munkaügyi hivatalt abban, hogy megkeressék azokat a kurrens szakmákat, amelyekre munkanélkülieket képezni érdemes, mert elhelyezkedési kilátásaik vannak. Ez a megoldás Németországban bevált, amibe belejátszik az is, hogy ott a munkaügyi hivatalokat irányító állami, szakszervezeti és munkáltatói szövetségi közreműködéssel tanácsoknak jelentős a szerepe, nem úgy, mint Magyarországon, ahol ezek – mint már fentebb szóltunk róla – megszüntetésre kerültek.²⁹ A már említett hazai foglalkoztatáspolitikai államtitkárság mindezek ellenére a foglalkoztatás terén elért eredményeket. Többet elért, mint a jelenleg ellenzékben lévő bal-liberális korábbi kormányzat. Abban viszont igaza van a jelenlegi ellenzéknek, hogy ez elsősorban közmunkából adódó művi eredmény. E ténymegállapítás elfogadható, azonban a jelenlegi ellenzék konstruktív megoldást eddig nem adott. Konstruktív megoldás az lenne, ha a kormány visszaállítva a munkaügyi tanácsokat, a szociális partnerek segítségével – a

Mélypataki Gábor*

BESZÁMOLÓ A „MUNKAJOG HATÁRAI” CÍMŰ KONFERENCIÁRÓL

A változó idők változó élethelyzeteket és társadalmi kapcsolatokat hoznak, amit a jognak le kellene követnie. Az új élethelyzetek szabályozása általában jogszabály módosításokkal, vagy egyes jogterületek rekodifikálásával oldható meg. Bármelyik módszert is alkalmazza a jogalkotó, ez folyamatosan változó és formálódó joganyagot eredményez.

Ez a folyamatos formálódás jellemzi a munkajog szabályanyagát is. A munkajog egy vegyes szakjogág, mely az elmúlt években némileg új alapokra helyeződött át a 2012. évi I. tv. (továbbiakban új Mt.), a 2011. évi CXCV. tv. (továbbiakban Kttv) hatályba lépésével és a 1992. évi XXXIII. tv. (továbbiakban Kjt.) jelentős módosításával. A joganyag változásával átalakultak azok a kapcsolódási pontok is, melyek összekötötték, vagy éppen leválasztották a munkajogot bármely másik jogágról, vagy jogterületről. Éppen ezért is nehéz, szinte lehetetlen pontosan megmondani hol is vannak a munkajog határai.

²⁹ L. előző jegyzetet

* tanársegéd, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar Agrár- és Munkajogi intézeti Tanszék

németekhez hasonlóan – feltérképeznék a kurrens álláslehetőségeket és a közmunka időtartamát mindenki számára olyan hosszú időben állapítaná meg, amilyen időn belül egy adott szakmát, amellyel a munkaügyi hivatallal szerződést köt, képesítési bizonyítvány megszerzése mellett elsajátítani tud. Ha az ilyen tanulmányi szerződést megkötő személy önhibából abbahagyja tanulmányait, szerződésszegőnek kellene tekinteni a közmunkából történő kizárás, valamint az álláskeresői segélyből való kizárás mellett. Ez esetben csak a kiskorú családtagoknak, valamint a gyermeket gondozó szülőnek kellene csak szociális támogatást biztosítani, de azt is lehetőleg természetben, hogy a szerződésszegő tőlük azt el ne vonhassa.

Végezetül még a munkanélküli segéllyel kapcsolatban annyit, hogy a Kormány meghatározott időn belül a munkanélküli segélyt, ill. a helyébe léptetett álláskeresői járadékot teljesen ki akarja iktatni a foglalkoztatáspolitikai jogintézmény-rendszeréből. Szerintünk ez túl radikális lépés volna és nem állna összhangban a tagállamok jogrendjével. Indokolt lenne távolról is elvi lehetőségként fenntartani, mivel mindig lesznek olyanok, akik önhibájukon kívül nem találnak munkát, és bekövetkezhetnek előre nem látott gazdasági recessziók. Mindezt figyelembe véve a munkanélküli részére és ha eltartott kiskorúakról kell gondoskodnia a belga munkanélküli segély összegének megállapításához hasonló³⁰ olyan összegű segélyt kellene legfeljebb egy éves időtartamra megállapítani igen szigorú együttműködési feltételek meghatározása mellett, amely minden személy számára szűkös megélhetést biztosít.

A konferencia előadói nem is a határoknak a jogi térképre történő felrajzolását tűzték ki célul, hanem azoknak a sarokköveknek a kijelölését, melyek kulcsfontosságúak a munkajogi szabályozás szempontjából. A konferencia 2014. nov. 27.-én került megrendezésre a Miskolci Egyetem Civilisztikai Tudományok Intézete és a MAB Jogi Szakbizottsága közös szervezésében. A konferencián elhangzott előadások és korreferátumok a munkajog- magánjog (polgári jog) kapcsolatrendszerét, és a munkajog- közjog (közszolgálati jog) kapcsolatát vizsgálták.

A konferencia első blokkja a munkajog-közjog kapcsolatrendszerének a problémáit kereste. Dr. Mélypataki Gábor előadásában arra világított rá, hogy a munkajogi – és a közszolgálati jog fogalomhasználata, hogyan tolódik el a szubjektív értelmű homályos fogalmak alkalmazása felé. A homályos fogalmak alkalmazása az érintett jogalanyok jogbiztonsági érzetét is negatívan befolyásolja. A másik tényező, amit a fogalomhasználattal kapcsolatosan kiemelt

³⁰ Jura Europae, I. 20.20. 1

az előadó még az az új Mt. és a Kttv. közel azonos fogalmi készlete. Prugberger Tamás professzor úr korreferátumában kifejtette, hogy a széttagoltság helyett sokkal inkább az egységesítésre kellene törekednie, hiszen rengeteg helyen közös töröl fakadnia a jogintézmények. Dr. Rácz Zoltán az előzők mellett kihangsúlyozta, hogy a közszolgálati jogban a kollektív munkajogi intézmények vagy korlátozottan vagy egyáltalán nem léteznek. A korábbiakhoz képest a kollektív jogok alkalmazása még szűkebb lett.

A konferencia második felében az előadók a munkajog és a polgári jog határvonalát vizsgálták. A két jogág közötti kapcsolattal összefüggő felvetések régről erednek, de folyamatosan megújuló szemléletből tekintünk rájuk. Ezt bizonyítja Prof. Dr. Szalma József előadása is, amely a munkajognak a polgári jogra való hatásával foglalkozott. A kérdés megvizsgálása azért is új, mert általában a fordított relációt szokták a szakirodalomban vizsgálni. Ebben az esetben is a munkaszerződésnek a Ptk-ban történő elhelyezése, illetve el

nem helyezése az a kérdés, amivel a legtöbb időt kellett szentelni. A munkaszerződés helyzetéről Dr. Kenderes György folytatta tovább Szalma professzor úr gondolatmenetét. Kenderes kiemelte, hogy a Ptk. kodifikációjánál három lehetőség is felmerült a munkaszerződés szabályozására. A saját maga részéről üdvözölte volna a Ptk-beli elhelyezését. További gondolatként hozzáfűzte, hogy a Ptk mögöttségé, és polgári jogi fogalmak beszivárgása a munkajogban milyen hatással vannak a jogalkalmazásra. A kapcsolódási pontok egy speciálisabb kérdését emelte ki d. Bányai Krisztina, aki az önfoglalkoztatók jogi helyzetét elemezte összevetve a vállalkozások jogával.

A fentiekből is látható, hogy a konferencia témája „nem ismer határokat”, hiszen a munkajog határait kijelölni szinte lehetetlen, de megkereshetőek, azok a sarokpontok, melyek segítik a tájékozódást és eligazítanak bennünket a jog térképén, akár az elméleti, akár a gyakorlati jogalkalmazás esetén.

Nagy Anita*

BÜNTETŐJOGI PERBESZÉDVERSENY 2014

2014. november 13-án került megrendezésre a Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Bűnügyi Tudományok Intézete szervezésében már hagyománnyá vált büntetőjogi perbeszédverseny, amely a büntetőeljárás jog iránt érdeklő joghallgatók egyik igen fontos megmérettetésének helyszíne.

A versenyre minden évben jelentős számú hallgató jelentkezik, idén sem volt ez másként, összesen 22 joghallgató vállalkozott arra, hogy számot adjon a zsűri előtt eljárásjogi tudásáról és retorikai képességéről egyaránt. A versenyt ides – tova már 11 éve jómagam szervezem, de a versenyfeladatok kidolgozásában nagy segítségemre van Dr. Czibrik Attila bíró úr, a Miskolci Törvényszék büntető kollégiumának helyettese

A verseny menete úgy történik, hogy a hallgatók a verseny előtt egy nappal megkapják a jogesetet, melyre mindenki elkészíti a vád vagy védőbeszédét, aszerint, hogy a sorsoláson milyen szerep jutott rá.

A verseny az idei évben is nagyon jó hangulatban zajlott, akár nézői, akár versenyzői szemszögből nézzük. Külön kiemelném hallgatói oldalról a Miskolci Egyetem HÖK segítségét, aki a könyvtalvány mellett, a verseny ideje alatt gondoskodott a zsűri és a versenyzők ellátásáról, hiszen a verseny időnként maratoni tartalmú. Volt korábban arra is példa, hogy este 10 órakor is ültünk a mintatárgyalóban és hallgattuk a perbeszédet, és gyönyörködtünk a hallgatók retorikai készségében.

Számomra minden évben meglehetősen az, hogy a zsűri tagjai milyen bőséges jutalommal látják el a hallgatókat, hiszen a Miskolci Törvényszék, a B.-A.-Z. Megyei Főügyészség, a B.-A.-Z. Megyei Ügyvédi Kamara, jelentős összeggel támogatja, mind a vád mind a védő kategóriában helyezést elért hallgatókat. Ezúttal is köszönet nekik a felajánlásokért.

*egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Állam és Jogtudományi Kar Bűnügyi Tudományok Intézete

Az idei évben a zsűrit a Miskolci Törvényszéktől Dr. Czibrik Attila bíró, a büntető kollégiumvezető helyettese, a B.-A.-Z. Megyei Főügyészséget Dr. Martossy György, főügyészségi osztályvezető ügyész, míg a B.-A.-Z. Megyei Ügyvédi Kamarát Dr. Kálmán Árpád ügyvéd, a B.-A.-Z. Megyei Ügyvédi Kamara főtíkára képviselte. A Miskolci Egyetem jogi kara részéről Prof. Farkas Ákos egyetemi tanár a Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar dékánja és Dr. Róth Erika a Büntetőeljárásjogi és Büntetés-végrehajtásjogi Tanszék tanszékvezetője volt jelen a zsűriben. A retorikai felkészítésben segítségünkre volt Dr. Szitás Benedek ügyvéd úr.

Jómagam, Dr. Nagy Anita a verseny egyedüli szervezőjeként – a Miskolci Városi Bíróságon 1994-2003 között fogalmazóként, majd büntető ügyszakos bíróként eltöltött idő folytán – elkötelezettséget érzek az iránt, hogy jelen rendezvény által a hallgatók ízelítőt nyerjenek a büntető per gyakorlati valóságából.

A perbeszédverseny szakmailag mindenkinek egyfajta kihívás jelent, hiszen tudni kell alkalmazni a büntetőeljárásjogot, a büntető anyagi jogszabályokat, továbbá a retorikai képességeiket is használnia kell a hallgatóknak. Másrészt a hallgatók megtanulják a nyilvános szereplést, hiszen amikor az életbe „kikerülnek” az egyetem padjai után, ez az egyik legnehezebb dolog, a nyilvános szereplés.

A jelen évben az alábbi hallgatók voltak díjazottak:

vádbeszéd kategóriában

I. Nagy Alexandra

II. Majoros Tünde

III. Fedák Judit

védőbeszéd kategóriában:

I. Certiczki Máriaó

II. Kiss Lilla

II. Tóth Flórián

Nagy Alexandra*

A VII. MAGYAR ÜGYVÉD NAP ÜNNEPI ÜLÉSE AVAGY MISKOLC SIKERE EGY JOGHALLGATÓ SZEMÉVEL

Beszámoló

A Magyar Ügyvédi Kamara immár hetedik alkalommal rendezte meg a Magyar Ügyvédnapot. Dr. Bánáti János, a Kamara elnöke által 2008-ban életre hívott hagyomány, hogy a Kamara ünnepi ülésén valamely központi téma köré rendezett szakmai előadások hangoznak el, és ekkor kerülnek átadásra a Kamara által alapított kitüntetések, díjak is, a kitüntetetteknek az kiemelkedő ügyvédi szakmai és közéleti tevékenységük elismeréseként. A Magyar Ügyvédnapi délelőtti ülését ügyvédnapi estély követi.

A Magyar Ügyvédi Kamara a VII. Magyar Ügyvédnapi délelőtti szakmai rendezvényét 2014. november 15-én, szombaton rendezte meg a Kúria dísztermében.

Az ünnepi ülést dr. Bánáti János Elnök Úr nyitotta meg. A nyitóbeszédet követően az ülés díszvendége, dr. Trócsányi László igazságügyi miniszter a kormány rövid és hosszú távú jogalkotási terveit ismertette. Tájékoztatta a hallgatóságot többek között arról, hogy 2018-ra tervbe vett az új Polgári perrendtartás kihirdetése, illetve a Büntető eljárásjog nagyszabású módosítása, és már felmerült az igény az új Polgári Törvénykönyv egy átfogó, novelláris módosítására is. Részletesen beszélt továbbá a devizahitelek ügyét érintő, soron kívüli jogszabályalkotási feladatokról is.

Az ünnepi ülés második szakmai előadójaként a Magyar Országos Közjegyzői Kamara elnöke, dr. Tóth Ádám számolt be az ügyvédi és közjegyzői tevékenység kapcsolódási pontjairól, a két szakmai kamara, hivatásrend közötti további együttműködés lehetséges perspektíváiról. Ismertette továbbá a közjegyzői nemperes eljárások aktuális kérdéseit is.

A szakmai előadásokat követően dr. Bánáti János Elnök Úr átadta a Magyar Ügyvédi Kamara által alapított díjakat. A Magyar Ügyvédi Kamara a „Kiváló Ügyvédi Munkáért” - kitüntető jelvényt a kiemelkedő szakmai munkát végző ügyvédnek, míg „Az ügyvédségért - Pro Collegio Advocatorum” - kitüntető címet azon személynek adományozza, aki példamutató ügyvédi közéleti tevékenységével kifejezésre juttatta az ügyvédi hivatás iránti elkötelezettségét. Miskolc Város, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Ügyvédi Kamara és a Miskolci Egyetem hírét öregbíti, hogy dr. Cserba Lajos ügyvéd úr, a B.-A.-Z. Megyei Ügyvédi Kamara elnöke, a miskolci jogi kar Polgári Eljárásjogi Tanszékének egyetemi

Továbbá különdíjazottak: Aranyosi Gergő, Tar Ágnes és Fekete Judit.

Öszitén bízom abban, hogy a 2015-ös év Büntető perbeszédversenye hasonlóan szép eredményeket hoz a hallgatók számára, és buzdítani fogja az idén hezitálókat is képességeik és tudásuk megmérettetésére.

adjunktusa „Az ügyvédségért – Pro Collegio Advocatorum” kitüntetésben részesült. Továbbá a miskolci kamara ügyvédje, dr. Bajáky Gábor ügyvéd úr „Kiváló ügyvédi munkáért” kitüntető jelvényt kapott.

A VII. Magyar Ügyvédnapi ünnepi ülésén került sor a dr. Kiss Daisy, a polgári eljárásjogtudomány jeles művelője, ügyvéd és oktató, a Magyar Ügyvédi Kamara néhai főtitkára emlékére – immár második alkalommal – kiírt pályázat díjainak átadására is. A pályázaton bármelyik magyar tudományegyetem jogi karán tanulmányokat folytató, nappali tagozatos joghallgatók vehetnek részt, a pályázati kiírásban megjelölt három téma egyikében megírt dolgozattal. A 2014 évre kiírt pályázat témakörei az alábbiak voltak: „A keresetváltoztatás és korlátai”, az „Alperesi igényérvényesítés a polgári perben” és a „Végrehajtási perek rendszere és sajátosságai”.

Az első két helyezést a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara V. évfolyamos nappali tagozatos hallgatói nyerték el: Nagy Alexandra (I. helyezett) és Gergely Beáta (II. helyezett). A III. helyezettnek járó díjat az ELTE V. évfolyamos joghallgatója, a Bibó István szakkollégium tagja, Kispál Zsuzsanna kapta. A miskolci jogi kar hallgatói, mind a ketten, a végrehajtási rendszerek és sajátosságai témakörben nyújtottak be pályázatot. A pályázatuk sikerének záloga a Polgári Eljárásjog 3. tantárgy keretében dr. Kormos Erzsébet és dr. Nagy Andrea docens asszonyok által a végrehajtási eljárásról és a végrehajtási perekről tartott előadások voltak, amelyek kellően megalapozták ismereteiket az eljárásjog ezen részterületén. A pályamű elkészítésekor végzett kutatás eredményeképpen pedig elméleti felkészültségük is gazdagodott.

A díjátadó rendezvényen való részvétel felejthetetlen élménnyel szolgált számukra.

Miskolc sikerét a legjobban Dr. Bánáti János Elnök úr szavai és az ünnepi ülés egyéb résztvevőitől származó meleg gratulációk érzékeltetik: „Nagyon örömteli, hogy Miskolc ilyen szép eredményeket ért el, és hogy a Miskolci Egyetem a többi jogi egyetemet megelőzve ilyen kiemelkedően szerepelt ezen a versenyen!”

* a Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kara, V. évfolyamos nappali tagozatos joghallgatója